

เลขที่สัญญา 87/2555 โครงการย่อย 2

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษา
ของนักเรียนในเขตอ่างเก็บน้ำห้วยจรเข้มาก จังหวัดบุรีรัมย์

โดย
บุญเลี้ยง ทুমทอง และคณะ

โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
พ.ศ. 2555
(ปีที่ได้รับทุน)

เลขที่สัญญา 87/2555 โครงการย่อย 2

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษา
ของนักเรียนในเขตอ่างเก็บน้ำห้วยจรเข้มาก จังหวัดบุรีรัมย์

โดย

บุญเลี้ยง ทุมทอง
เผ่าพงษ์พัฒน์ บุญกะนันท์
กระพัน ศรีงาน
ศรีเพ็ญ พลเดช
คณะครุศาสตร์

โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
พ.ศ. 2555
(ปีที่ได้รับทุน)

ชื่อโครงการวิจัย : การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในเขตอ่างเก็บน้ำห้วยจรเข้มาก จังหวัดบุรีรัมย์

ผู้ดำเนินการวิจัย : นายบุญเลี้ยง ทุมทอง และคณะ

ปีการศึกษา : 2556

หน่วยงาน : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียน เพื่อทราบผลการปฏิบัติจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนที่พัฒนาขึ้น และเพื่อสร้างจิตสำนึกของนักเรียนในการดูแล บำรุง รักษาสาธารณสมบัติของชุมชน กลุ่มตัวอย่างคือ ครูและนักเรียน จำนวน 266 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจงและการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้คือ แบบทดสอบ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการทดสอบที ผลการวิจัยเป็นดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ)สำหรับนักเรียนดังมีรายละเอียดคือ หลักการและเป้าหมาย ตัวป้อน กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มี 5 ขั้นตอน บทบาทของครูผู้สอน บทบาทนักเรียน ผลลัพธ์ และบรรยากาศในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. ผลการทดลองการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่พัฒนาขึ้นมีดังนี้

2.1 คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบรวบยอดสูงกว่าคะแนนเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักเรียนยังพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียนทุกรายวิชา คิดเป็นร้อยละ 79.25 โดยพบว่านักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกคน

2.2 นักเรียนมีคะแนนความรับผิดชอบต่อการเรียนในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 86.41

3. พฤติกรรมการเสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกการมีจิตสาธารณะของนักเรียนที่แสดงออกตามวิธีการจัดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นมีดังนี้

3.1 คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องจิตสาธารณะของนักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคิดเป็นร้อยละ 70.21, 71.31 และ 78.21 ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 87.05, 86.63 และ 81.55 โดยนักเรียนทุกคนสามารถผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

3.2 คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะพฤติกรรมการณ์มีจิตสาธารณะหลังจัดกิจกรรมในแต่ละโรงเรียนสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.3 คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะพฤติกรรมการณ์มีจิตสาธารณะหลังจัดกิจกรรมในแต่ละโรงเรียนสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : กิจกรรมการเรียนรู้ ท้องถิ่นศึกษา จิตสาธารณะ

Research Title : The development of learning activities that created local awareness education of students in Houy Jaorakemak. Buriram province.

Researchers : Mr. Bunliang Thumthong and others.

Academic Year : 2013

Organization : Faculty of Education, Buriram Rajabhat University

ABSTRACT

This study aims to develop learning activities that created local awareness education of students. To know the performance of the learning activities that created local awareness education of the students developed. And to create awareness of the students to maintain public property of the community. Sample. Teachers and 266 students at random and simple random sampling. Is a tool used to test interviews and questionnaires were used in data analysis were percentage, mean and standard deviation testing. The results were as follows.

1. The learning activities that created local awareness and the education of students in the class (hour public mental activity) for students, and the details are . Principles and goals of the input process has 5 steps and learning activities , the role of teachers. The students and the atmosphere results in the learning activities.

2. Results of student learning activities are developed.

2.1 Average achievement test scores sum higher than the standard set of statistical significance at the 0.05 level, and students have found . Student achievement in the development of students of all subjects . It was found that 79.25 percent students passed all the criteria.

2.2 Responsibility for enrolled students was very good. 86.41 percent.

3. Behavior awareness and enhancing the public mind of the students expressed how events developed as follows.

3.1 Average achievement of students in the public mind with the lowest average was 70.21 percent , 71.31 and 78.21 had the highest average. Percent, 87.05 , 86.63 and 81.55 by every student to pass a certain threshold.

3.2 Average feature behavior rooted public event after the event than before high school are statistically significant at the .01 level.

3.3 Average feature behavior rooted public event after the event than before high school are statistically significant at the .01 level.

Keywords : Learning activities, Mental study, Public mind.

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์และขอขอบคุณกัลยาณมิตรที่เป็นบุคลากรและคณาจารย์ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ทุกท่านที่ร่วมเป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือตลอดเวลาในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการวิจัยในครั้งนี้และขอขอบพระคุณ คณะผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ที่ให้แนวคิดในการพัฒนางานวิจัยของแต่ละคณะ ทำยสุดขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา(สวพ.) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัย ประจำปีงบประมาณ 2555

คณะผู้วิจัย
บุญเลี้ยง ทุมทอง
เผ่าพงษ์พัฒน์ บุญกะนันท์
กระพัน ศรีงาน
ศรีเพ็ญ พลเดช
พฤศจิกายน 2556

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อ	ข
Abstract	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่	
1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	2
ขอบเขตของโครงการวิจัย	2
นิยามศัพท์เฉพาะ	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
ความหมายของจิตสาธารณะ	6
องค์ประกอบของจิตสาธารณะ	8
คุณลักษณะทั่วไปของบุคคลที่มีจิตสาธารณะ	12
ปัจจัยที่ก่อให้เกิดจิตสาธารณะ	13
ความสำคัญของการมีจิตสาธารณะ	14
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการสอน	15
แนวคิดพื้นฐานการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม	26
รูปแบบการเรียนการสอนที่สนับสนุนการเรียนการสอนด้วยการบริการสังคม	29
แนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ	45
สรุปสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน	47
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ	52
3 วิธีการดำเนินการวิจัย	57
กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย	58
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	58
รูปแบบในการวิจัย	59
การเก็บรวบรวมข้อมูล	59
การวิเคราะห์ข้อมูล	60

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	61
ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของ นักเรียน	61
ผลการทดลองในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่น ศึกษาของนักเรียนที่พัฒนาขึ้น	67
พฤติกรรมการเสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกการมีจิตสาธารณะของนักเรียนที่แสดงออก ตามวิธีการจัดกิจกรรมตามรูปแบบในการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนที่ พัฒนาขึ้น	69
ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่น ศึกษาของนักเรียนที่พัฒนาขึ้น	71
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	72
สรุปผล	72
วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	72
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	72
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	73
การเก็บรวบรวมข้อมูล	73
การวิเคราะห์ข้อมูล	73
สรุปผลการวิจัย	74
อภิปรายผล	74
ข้อเสนอแนะ	77
บรรณานุกรม	81
ภาคผนวก	87
ก. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	88

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 รูปแบบการเรียนรู้จากการบริการสังคมแบบ I CARE	32
2 รูปแบบการสืบสวนแบบกลุ่มของเธอเลนต์	33
3 บทบาทนักเรียนและครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิต สำนึกด้านท้องถิ่นศึกษา	65
4 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนในแต่ละกิจกรรม	68
5 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จากคะแนน ความรับผิดชอบต่อการเรียน	68
6 ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง จิตสาธารณะจำแนกสถานศึกษา	69
7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนคุณลักษณะพฤติกรรมการณ์ จิตสาธารณะจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนผ่านการจัดกิจกรรมของแต่ละ สถานศึกษา	70
8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนคุณลักษณะพฤติกรรมการณ์ จิตสาธารณะจากการประเมินจำแนกตามการวัดก่อนและหลังผ่านการจัดกิจกรรม ของแต่ละสถานศึกษา	70

สารบัญภาพ

ภาพประกอบที่	หน้า
1 แสดงองค์ประกอบของการพัฒนาระบบการสอนของ Gustafson(1997)	17
2 แสดงกระบวนการพัฒนาระบบการสอนแบบเส้นตรงของ Gustafson(1997)	18
3 แสดงกระบวนการพัฒนาระบบการสอนแบบเส้นโค้งของ Gustafson&Branch(1997)	19
4 แสดงยุทธศาสตร์การออกแบบการสอนของ Tripp & Bichelmeyer(1990)	20
5 แสดงลำดับขั้นของการพัฒนาการสอนของ Wedman & Tessmer(1991)	20
6 แสดงห่วงโซ่วงจร(Cybernetic) ที่เป็นพื้นฐานทั่วไปของระบบ	21
7 แสดงการนำห่วงโซ่วงจรระบบมาใช้ในการออกแบบและพัฒนาระบบการสอน	21
8 แสดงทฤษฎีเชิงสั่งการในการออกแบบและพัฒนาระบบการสอน	22
9 วงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ของเดวิด คอลบ์(Kolb, 1984)	29
10 รูปแบบการบริการสังคมแบบทำงานร่วมกัน	34
11 รูปแบบการเรียนการสอนด้วยการบริการสังคมแบบ LEADERS	36
12 สรุปขั้นตอนการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้าน ท้องถิ่นศึกษาของนักเรียน	63

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กระทรวงศึกษาธิการกำลังประกาศใช้ในปัจจุบัน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุล ทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะ พื้นฐานรวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ซึ่งมีจุดหมายที่สำคัญและต้องการให้เกิดกับผู้เรียนคือ การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสำนึกที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข แต่ในปัจจุบันนี้พบว่าจิตสำนึกของคนในสังคมนั้นยังไม่พัฒนาไปในแนวทางที่พึงประสงค์เนื่องจากคนในสังคมยังเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้เป็นเพราะความเจริญทางด้านเทคโนโลยีมีผลกระทบต่อทุกระบบในสังคม ทำให้ผู้คนในสังคมสนใจแต่การดำรงชีวิตของตนเองเพื่อสนองความต้องการพื้นฐานทำให้เกิดการแข่งขันเกิดความเห็นแก่ตัวไม่เสียสละเพื่อส่วนรวมขาดจิตสำนึกสาธารณะมีผลทำให้สังคมอ่อนแอ สมบัติสาธารณะอย่างโทรศัพท์สาธารณะ สวนสาธารณะ ห้องสมุดสาธารณะ ส้วมสาธารณะ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม น้ำ ไฟฟ้า ที่เป็นสาธารณะทั้งหลายจึงมักเสียหาย บ้านเมืองกลายเป็นสาธารณะไม่มีใครรู้สึกเป็นเจ้าของและร่วมดูแลรักษา จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของคนที่ใช้สวนสาธารณะในกรุงเทพมหานครได้มีบางคนเข้าไปทำลายต้นไม้ทั้งไม้ดอกไม้ประดับที่ปลูกไว้ทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ มีการทิ้งของเสียหรือของที่ใช้แล้วลงที่โคนต้นไม้ แอบเด็ดดอกไม้ สิ่งก่อสร้างต่างๆ เช่น ศาลาที่พัก ม้านั่ง ชุมน เกิดความชำรุดเสียหายจากการขีด เขียน หรือกระแทกกระแทกให้แตกหักเสียหาย มีการทิ้งเศษขยะมูลฝอย พลาสติก ลงบนพื้นถนนไม่พยายามทิ้งในที่ที่กำหนดไว้ มีบางคนฝ่าฝืนเข้าไปในส่วนที่ยังไม่อนุญาตให้เข้า เช่น เดินลัดสนามหญ้า

อย่างไรก็ตามแม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการจะให้ความสำคัญของการจัดการศึกษาในลักษณะการจัดการเรียนรู้คุณธรรมมาในระยะหนึ่งซึ่งก็ยังไม่ได้ผลเท่าที่ควรทั้งนี้เพราะสถานศึกษาต่างๆยังมีความแตกต่างกันด้านศักยภาพ ทรัพยากรและสภาพแวดล้อมโดยที่ผ่านมามาสถานศึกษาจำนวนมาก ไม่ได้ใช้จุดแกร่งของตนทางด้านศักยภาพและทรัพยากรในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในผู้เรียน ได้อย่างมีคุณภาพและเกิดประสิทธิผล เช่น สถานศึกษาบางแห่งมีทรัพยากรแวดล้อมทางชุมชนที่เข้มแข็ง มีเครือข่ายกับชุมชนที่ดีชุมชนให้ความร่วมมือ แต่กลับไม่ได้ใช้จุดแกร่งนี้ในการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนหรือสถานศึกษาบางแห่งมีศักยภาพความพร้อมด้านสื่อ เช่น คอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ตแต่กลับไม่ได้ใช้จุดแกร่งนี้ในการประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเท่าที่ควร ในขณะที่สถานศึกษาบางแห่งขาดความพร้อมด้านบุคลากรทั้งเชิงปริมาณคือ ครูต่างมีภาระงานสอนมาก ต้องทำงานหนัก และอาจมีทักษะการสอนเชิงจริยธรรมไม่ชำนาญมาก

เท่าที่ควร แต่กลับบังคับให้ครูต้องให้นำหนักให้ความสำคัญและทุ่มเวลาในการสอนเนื้อหาวิชาการในชั้นเรียน ส่งผลให้ไม่สามารถสอนด้านคุณธรรมจริยธรรมและมุ่งเน้นด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้อย่างเต็มที่ ขาดประสิทธิภาพ และการละเลยไปในที่สุดทั้งๆ ที่มีวิธีการอื่นที่ควรให้ความสำคัญเป็นลำดับต้นร่วมด้วยเช่น การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สำหรับนักเรียนการทำตัวแบบต่างๆ เชิงสัญลักษณ์ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การส่งเสริมให้ความสำคัญกับการดึงภาคีผู้ปกครองและชุมชนที่มีความพร้อมเข้ามาร่วมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อันเป็นการให้นักเรียนได้รู้จักและสร้างความภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและสังคมมากยิ่งขึ้น เป็นต้น

การจัดทำโครงการวิจัยนี้จึงมุ่งสนใจในประเด็นการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนในโรงเรียนรอบเขตอ่างเก็บน้ำห้วยจรเข้มาก จังหวัดบุรีรัมย์ที่ปัจจุบันยังขาดความตระหนักและผู้เรียนยังไม่นำไปสู่การปฏิบัติมากนัก โดยมีพื้นฐานการศึกษาที่พิจารณาเป็นองค์รวมของในการจัดกิจกรรมในการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษา โดยสิ่งที่คาดหวังคือผลการจัดโครงการนี้จะช่วยสร้างความรู้ ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกในการดูแล บำรุง รักษาสาธารณะสมบัติของนักเรียนได้ ซึ่งจะสามารถเผยแพร่เป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้นักเรียนเพื่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะในหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในเขตอ่างเก็บน้ำห้วยจรเข้มาก จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อทราบผลการปฏิบัติจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในเขตอ่างเก็บน้ำห้วยจรเข้มาก จังหวัดบุรีรัมย์ที่พัฒนาขึ้น
3. เพื่อสร้างจิตสำนึกของนักเรียนในการดูแล บำรุง รักษาสาธารณะสมบัติของชุมชน

ขอบเขตโครงการวิจัย

1. สถานที่ในการวิจัย
 - 1.1 สถานที่ที่จะใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย โรงเรียน 2 โรงเรียน ซึ่งเป็นสถานที่ในการศึกษาความเป็นไปได้(Feasibility Study) จำนวน 1 โรงเรียนและใช้เป็นสถานที่ในการนำกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนไปปฏิบัติ (Implementation) จำนวน 1 โรงเรียน
 - 1.2 โรงเรียนที่ใช้เป็นสถานที่ในการนำรูปแบบกิจกรรมไปปฏิบัติคือโรงเรียนที่เปิดสอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการคัดเลือกโดยการประชาสัมพันธ์โครงการวิจัยและประกาศเชิญชวนให้กับโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่สมัครใจกับร่วมโครงการ

2. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้คือ แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ 1)ครูผู้สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับช่วงชั้นที่ 3(ประถมศึกษาปีที่ 4-6) และ 2)กลุ่มนักเรียนในชั้นเรียนที่ครูในกลุ่มเป้าหมายทำการสอนจำนวน 4 โรงเรียน ซึ่งได้จากการประชาสัมพันธ์และเชิญชวนโรงเรียนที่สนใจเข้าร่วมโครงการดังมีรายละเอียดในการกำหนดกลุ่มเป้าหมายดังนี้

2.1 กลุ่มเป้าหมายที่ 1 ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูผู้สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับช่วงชั้นที่ 3(ประถมศึกษาปีที่ 4-6)และผู้ร่วมวิจัยในแต่ละโรงเรียน จำนวน 4 โรงเรียน รวมครูผู้สอนทั้งหมด 30 คน

2.2 กลุ่มเป้าหมายที่ 2 เป็นนักเรียนในชั้นเรียนที่ครูในกลุ่มเป้าหมายแรกดำเนินการสอนอยู่คือ นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4-6 จาก 4 โรงเรียน คนรวม 266 คน

3. ขอบเขตเวลาในการศึกษาครั้งนี้เวลาที่ใช้ในการทดลองในครั้งนี้จำนวน 18 สัปดาห์ๆละ 1 ชั่วโมง

4. ตัวแปรที่ศึกษาในครั้งนี้มีรายละเอียดดังนี้

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียน

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบในการเรียน

ค่านิยมศัพท์เฉพาะ

1. บทบาทของครูผู้สอนในกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของครูผู้สอนผู้สอนที่เกิดขึ้นในระหว่างการสอนในทุกเนื้อหาโดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้สรรค์สร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนและมีบทบาทตามขั้นตอนดังนี้

1.1 ขั้นปฐมนิเทศ หมายถึง การกระทำหรือแสดงออกของครูผู้สอนผู้สอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้สร้างจุดหมายและแรงจูงใจในการเรียนรู้ของเนื้อหาที่กำหนด โดยครูผู้สอนผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียนด้วยวิธีการที่น่าสนใจ จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลูกเร้าจูงใจ ร่วมวางแผนกับผู้เรียนตั้งแต่การตั้งจุดหมาย รูปแบบ ลักษณะกิจกรรมก่อนการสอนและการประเมินผลในกิจกรรมการเรียนรู้

1.2 ขั้นทำความเข้าใจ หมายถึง การกระทำหรือแสดงออกของครูผู้สอนผู้สอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนปรับความคิดเกี่ยวกับบทเรียนให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจน ซึ่งสามารถทำได้โดยการใช้สื่อประกอบการสอนที่เหมาะสมและน่าสนใจ จัดกิจกรรมและสถานการณ์ได้อย่างหลากหลาย รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์ ฝึกคิด ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองโดยมีครูผู้สอนเป็นผู้คอยช่วยเหลือและแนะนำ

1.3 ขั้นสร้างความคิดแนวใหม่ หมายถึง การกระทำหรือแสดงออกของครูผู้สอนผู้สอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนระหว่างกันเอง และระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้คอยใช้คำถามในการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เกิดความคิดรวบยอด คิดอย่างมีเหตุผล มีลำดับขั้นตอน คิดเชื่อมโยง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดได้อย่างหลากหลาย แปลกใหม่

1.4 **ชั้นนำแนวความคิดไปใช้** หมายถึง การกระทำหรือแสดงออกของครูผู้สอน ผู้สอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนนำแนวความคิดของตนเองที่สร้างขึ้นไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ที่หลากหลายทั้งที่คุ้นเคยและแปลกใหม่ในชีวิตประจำวันได้

1.5 **ขั้นการทบทวนความรู้** หมายถึง การกระทำหรือแสดงออกของครูผู้สอนผู้สอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้สะท้อนความคิดของตนเองได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างไรโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้สรุปความรู้ที่ได้ในการเรียนในบทเรียนทั้งหมด

2. **นักเรียน** หมายถึง ผู้ที่มีสภาพเป็นนักเรียนโดยการลงทะเบียนเรียนในระบบของ สถานศึกษาของรัฐตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2555-2556

3. **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน** หมายถึง ความสามารถทางการเรียนของนักเรียนที่วัดได้จาก คะแนนของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เป็นแบบอิงเกณฑ์ได้แก่ แบบทดสอบวิชาต่างๆ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม แบบปรนัย 4 ตัวเลือกที่ ครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มสาระสร้างขึ้นใช้ในประกอบการสอน

4. **ความรับผิดชอบในการเรียนรู้** หมายถึง การแสดงลักษณะของนักเรียนตามบทบาท และ ภาระงานที่ได้มอบหมายจากครูผู้สอนผู้สอนอย่างเต็มใจ ซึ่งสามารถประเมินได้จากแบบทดสอบวัดความ รับผิดชอบในการเรียนที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลของโครงการวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านการประยุกต์ เป็นข้อมูลป้อนกลับให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประโยชน์ได้ ดังนี้
 - 1.1 สถานศึกษาสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปพัฒนากรอบการดำเนินงานหรือ ยุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูก จิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาได้
 - 1.2 ได้ทราบผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่มีประสิทธิภาพ
 2. เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของของ กลุ่มพัฒนาผู้เรียนและอื่นๆ
 3. เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการสร้างจิตสำนึกของนักเรียนในการดูแล บำรุง รักษาสาธารณสมบัติของชุมชน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โครงการวิจัยการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในเขตอ่างเก็บน้ำห้วยจรเข้มาก จังหวัดบุรีรัมย์ในครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

1. ความหมายของจิตสาธารณะ
2. องค์ประกอบของจิตสาธารณะ
3. คุณลักษณะทั่วไปของบุคคลที่มีจิตสาธารณะ
4. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดจิตสาธารณะ
5. ความสำคัญของการมีจิตสาธารณะ
6. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการสอน
7. แนวคิดพื้นฐานการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม
8. รูปแบบการเรียนการสอนที่สนับสนุนการเรียนการสอนด้วยการบริการสังคม
9. แนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ
10. สรุปสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ

ความหมายของจิตสาธารณะ

ในการศึกษารวบรวมความหมายของจิตสาธารณะจากเอกสารต่างๆที่มีผู้ให้ความหมายไว้นั้นพบว่า มีการใช้คำที่แตกต่างกันออกไป ได้แก่ การเห็นประโยชน์ส่วนรวมจิตสำนึกต่อสังคม จิตสำนึกต่อส่วนรวมหรือจิตสำนึกต่อสาธารณะสมบัติ คำเหล่านี้มีความหมายใกล้เคียงกันดังนี้

หลุยส์ อาจปรู(2544)ให้ความหมายจิตสำนึกสาธารณะว่า หมายถึง ความตระหนักของบุคคลถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้เกิดความรู้สึกปรารถนาที่จะช่วยเหลือสังคมต้องการที่จะเข้าไปแก้วิกฤติการณ์โดยรับรู้ถึงสิทธิควบคู่ไปกับหน้าที่ และความรับผิดชอบ สำนึกถึงพลังของตนเองสามารถแก้ปัญหาได้ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์(2543) ได้ให้ความหมายของคำว่า จิตสาธารณะ หมายถึง ความคิดที่ไม่เห็นแก่ตัว มีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือ ช่วยแก้ปัญหาให้ผู้อื่นหรือสังคมพยายามฉวยโอกาสที่จะช่วยเหลืออย่างจริงจัง ในความหมายของ ศักดิ์ชัย นิรัญทิวี(2541) กล่าวว่า การมีจิตสาธารณะคือการมีจิตใจที่คำนึงถึงประโยชน์อย่างส่วนรวม คำนึงถึงความสำคัญของสิ่งอันเป็นที่ต้องใช้หรือมีผลกระทบรวมกันในกลุ่มคน และในปีเดียวกัน มัลลิกา มัติโก(2541) ได้ให้ความหมายของจิตสำนึกทางสังคมว่า เป็นการตระหนักรู้และคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกันหรือคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกับตนจิตสาธารณะยังมีความหมายใกล้เคียงกับการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งบรรทม มณีโชติ(2530) ได้ให้ความหมายของการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมในเชิงพฤติกรรมว่า การอุทิศตนทำงานเพื่อสังคมส่วนรวม จากการประมวลเอกสารต่างๆ สรุป

ความหมายของจิตสาธารณะว่าการรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยการหลีกเลี่ยง การใช้หรือการกระทำที่ทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อส่วนรวม รวมไปถึงการถือเป็นหน้าที่ที่จะดูแลรักษาของส่วนรวมและเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม

กรมวิชาการ(2542) ได้ระบุลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยไว้ 3 ประการ ประการแรกคือ พฤติกรรมช่วยเหลือผู้อื่น ประกอบด้วยช่วยเหลือแนะนำสิ่งที่ ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น ให้ความร่วมมือกับผู้อื่นในการพัฒนาสังคม โดยอำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่น และแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น และแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น ประการที่สองคือพฤติกรรมเสียสละต่อสังคม จะเป็นผู้ที่สามารถสละกำลังกาย กำลังทรัพย์และเวลาช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม มีการเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และรู้จักเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ เป็นผู้เสียสละประโยชน์ที่ตนพึงได้รับแลกกับประโยชน์ของคนหมู่มากหรือคนที่อ่อนแอกว่า สามารถใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมได้ในประการสุดท้ายคือ พฤติกรรมมุ่งมั่นพัฒนาสังคมนั้น บุคคลจะต้องสนใจปัญหาและการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งเสนอความคิดเห็นที่จะพัฒนาสังคม มีความตั้งใจทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดและเป็นประโยชน์ต่อสังคม ริเริ่มสิ่งใหม่ๆ เพื่อพัฒนาสังคมจนสำเร็จ

ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ(2539) ได้ศึกษาการปลูกฝังให้เยาวชนให้ทำตนให้เป็นประโยชน์เพื่อสังคมจากบุคคลในอาชีพต่างๆ ได้ให้ความหมายของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับจิตสาธารณะไว้ว่าคือ การทำสิ่งที่ดีงามจนเป็นนิสัย เพื่อความสุขความสงบของตนเองและสังคมส่วนรวม ตลอดจนการกระทำเพื่อป้องกันปัญหาหรือการสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์ของสังคม จะต้องประกอบด้วยคุณลักษณะ 7 ด้าน ได้แก่ 1)มีความรับผิดชอบ หมายถึง การเอาใจใส่ปฏิบัติภารกิจตามบทบาทหน้าที่และตามที่ได้รับมอบหมาย ทั้งของตนเองและ ของกลุ่ม ให้สำเร็จลุล่วงอย่างได้ผลดี รวมทั้งยอมรับผลของการกระทำนั้น 2)มีวินัย หมายถึง การปฏิบัติตามกฎระเบียบ หรือบรรทัดฐานของสังคม ทั้งนี้เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบหรือเพื่อความสำเร็จของการปฏิบัติภารกิจ 3)รักษาสุขภาพอนามัย หมายถึง การกระทำที่ทำให้ตนเองและผู้อื่นมีร่างกายและจิตใจแข็งแรง ปราศจากโรคภัย 4)เคารพสิทธิของผู้อื่น หมายถึง ไม่ก้าวร้าวในเรื่องส่วนตัวของผู้อื่นไม่ทำให้อื่นสูญเสียประโยชน์อันพึงมีพึงได้ไม่เบียดเบียนให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายทางด้านร่างกายและจิตใจ 5)มีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูล หมายถึง การช่วยกระทำสิ่งใดๆ เท่าที่ตนเองสามารถทำได้ด้วยความเต็มใจ โดยไม่ต้องรอให้ผู้อื่นขอร้อง 6) มีความสามัคคีร่วมมือ หมายถึง การร่วมมือด้วยความเต็มใจเพื่อความพร้อมเพรียง และประสานสัมพันธ์กันในการทำกิจกรรมที่ดีงามของหมู่คณะ 7) รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการบำารุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สาธารณะสมบัติและปกป้องผลประโยชน์ของส่วนรวม จะเห็นได้ว่าในองค์ระดับประเทศนั้น ให้ความสำคัญต่อการปลูกฝังให้เยาวชนมีคุณลักษณะที่ทำตนให้เป็นประโยชน์เพื่อสังคม เพราะการพัฒนาคุณภาพของบุคคลเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศชาติ

ในงานวิจัยของ ชาย โพรธิสิตา(2540) ที่ศึกษาจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ : ศึกษากรณีกรุงเทพมหานคร ได้ให้ความหมายของจิตสาธารณะว่าเป็นการใช้สาธารณสมบัติอย่างรับผิดชอบหรือการรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติ ซึ่งมีนัยอยู่สองประการ ได้แก่ 1) รับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติ

ด้วยการหลีกเลี่ยงการใช้และการกระทำที่จะก่อให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อสาธารณสมบัตินั้นๆ รวมไปถึงการถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลสาธารณสมบัติในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ 2) การเคารพสิทธิในการใช้สาธารณสมบัติของผู้อื่น โดยการคำนึงว่าคนอื่นก็มีสิทธิในการใช้เช่นเดียวกัน จะต้องไม่ยึดสาธารณสมบัตินั้นไว้เป็นส่วนตัวและไม่ปิดกั้นโอกาสการใช้ประโยชน์ของผู้อื่น ชาย โปธิสิตา ได้สรุปความเข้าใจของจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติหรือจิตสาธารณะไว้สองระดับคือ ระดับที่ 1 เป็นจิตสำนึกแบบ Passive คือ จิตสำนึกแบบที่บุคคลไม่ต้องทำอะไรมาก เพียงแต่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือไม่ทำลายสาธารณสมบัติที่ตนใช้ก็พอ ซึ่งเป็นการแสดงออกว่าบุคคลมีความเข้าใจว่าควรหรือไม่ควรปฏิบัติอย่างไรกับสาธารณสมบัติ ระดับที่ 2 จิตสำนึกแบบ Active เป็นระดับที่บุคคลกระทำการอันแสดงว่าเรามีความรับผิดชอบต่อสาธารณะสมบัติ ไม่ว่าจะได้ใช้หรือไม่ได้ใช้สาธารณสมบัตินั้นก็ตาม เช่น การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติที่ชำรุดเสียหาย

จากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะในหลายด้าน ได้สรุปความหมายของจิตสาธารณะหมายถึง การรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยพิจารณาจากความรู้ความเข้าใจหรือพฤติกรรมที่แสดงออกใน 3 องค์ประกอบดังนี้ (นันทวัฒน์ ชุนซี, 2546 ; ธรรมนันทิกา แจ่มสว่าง, 2547)

องค์ประกอบที่ 1 คือการหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม กำหนดตัวชี้วัดจาก

1. การดูแลรักษาของส่วนรวม ใช้ของส่วนรวมแล้วเก็บเข้าที่
2. ลักษณะการใช้ของส่วนรวม รู้จักใช้ของส่วนรวมอย่างประหยัดและทะนุถนอม

องค์ประกอบที่ 2 คือการถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ กำหนดตัวชี้วัดจาก

3. การทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพื่อส่วนรวม
4. การรับอาสาที่จะทำบางอย่างเพื่อส่วนรวม

องค์ประกอบที่ 3 การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มกำหนดตัวชี้วัดจาก

5. การไม่ยึดครองของส่วนรวมนั้นมาเป็นของตนเอง
6. การเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้สามารถใช้ของส่วนรวมนั้น

องค์ประกอบของจิตสาธารณะ

องค์ประกอบของจิตสำนึกสาธารณะหรือจิตสาธารณะนั้น มีการแบ่งองค์ประกอบที่แตกต่างกันไปตามระดับอายุของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ซึ่งได้แบ่งองค์ประกอบของจิตสำนึก ไว้ดังนี้

สมพงษ์ สิงหะพล(2542) ได้กล่าวถึงจิตสำนึกว่า มีอยู่ 3 ด้านหลักๆคือ

1. จิตสำนึกเกี่ยวกับตนเอง(Self Consciousness) เป็นจิตสำนึกเพื่อพัฒนาตนเอง ทำให้ตนเองเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จิตสำนึกด้านนี้การศึกษาไทยมุ่งเน้นปลูกฝังมานาน เกิดบ้างไม่เกิดบ้างไปตามสภาพการณ์ เป็นจิตสำนึกแบบคลาสสิกที่ทุกสังคมพยายามเหมือนกันที่จะสร้างให้เกิดขึ้นให้ได้ เช่น ความขยัน ความรับผิดชอบ ความมานะอดทน เป็นต้น เป็นจิตสำนึกที่ถูกปลูกฝังและมีมานานตามสภาพสังคมไทย

2. จิตสำนึกเกี่ยวกับผู้อื่น(Others Oriented Consciousness) เป็นจิตสำนึกของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง สังคมหนึ่ง เช่น ความเห็นอกเห็นใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสามัคคี เป็นต้น เป็นจิตสำนึกที่คนไทยส่วนใหญ่ถูกหล่อหลอมมาจากพื้นฐานดั้งเดิมของวัฒนธรรมไทยอยู่แล้วสร้างกันได้ไม่ยากนัก

3. จิตสำนึกเกี่ยวกับสังคม หรือจิตสำนึกสาธารณะ(Social or Public Consciousness) เป็นจิตสำนึกที่ตระหนักถึงความสำคัญในการอยู่ร่วมกัน หรือคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์เห็นกลุ่มเดียวกัน เป็นจิตสำนึกที่คนไทยยังไม่ค่อยมี และขาดกันอยู่มาก เพราะพื้นฐานความเป็นมาของสังคมไทย สมควรที่จะรีบพัฒนาขึ้นโดยเร็ว เช่น จิตสำนึกด้านเศรษฐกิจ จิตสำนึกด้านการเมือง จิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม จิตสำนึกด้านสุขภาพ เป็นต้น

นอกจากนั้นมีการศึกษาองค์ประกอบของจิตสาธารณะ ในลักษณะการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการอนุรักษ์สาธารณสมบัติต่างๆ มีการศึกษาองค์ประกอบที่แตกต่างกันไปและใช้คำที่แตกต่างกันไป ตามระดับอายุของกลุ่มที่ศึกษา ดังรายละเอียดดังนี้

สิริมา ภิญโญนนตพงษ์(2544) ได้กล่าวถึงจิตสาธารณะของเด็กในลักษณะของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไว้ว่า วัยเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 8 ปี เป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาทั้งทางร่างกายสติปัญญา อารมณ์ จิตใจ สังคม และบุคลิกภาพ เป็นวัยที่เรียกว่า ช่วงแห่งพลังการเจริญเติบโตออกมาสำหรับชีวิต แนวความคิดเหล่านี้เป็นสิ่งที่สืบเนื่องมาจากการมองเด็กในทัศนะของการที่ได้มีการพัฒนาการด้านต่างๆ แตกต่างจากเด็กวัยอื่นๆ ในช่วงชีวิตของความเป็นมนุษย์ ดังนั้น หลักการปลูกฝังเด็กวัยนี้ให้เรียนรู้เกิดความรักสิ่งแวดล้อม ควรคำนึงถึงองค์ประกอบดังนี้

1. หลักการเรียนรู้ การเรียนรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยอาศัยสภาพการณ์ ประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับการเรียนรู้จะทำให้มนุษย์ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิต เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

2. กระบวนการปลูกฝังเด็กปฐมวัยให้รักสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยปัจจัย 5 ด้านคือ การให้ความรู้ การสร้างความเข้าใจ การสร้างกรอบแนวคิด การเสริมสร้างทักษะ และการเสริมสร้างเจตคติ จากกระบวนการดังกล่าว จะต้องเริ่มจากการให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมโดยในลักษณะของรูปธรรม แล้วสร้างความเข้าใจ และความสำคัญของสิ่งแวดล้อมต่อตนเองและมนุษย์ แล้วสร้างกรอบแนวคิดให้เด็กรับรู้ว่าเป็นบริบท และเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ การเสริมสร้างทักษะในการรักสิ่งแวดล้อม ต้องเกิดจากการจัดประสบการณ์ต้องให้เด็กได้ปฏิบัติจริง และควบคู่กับการเสริมสร้างเจตคติที่ดี รู้จักการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเห็นคุณค่าประโยชน์ของสิ่งแวดล้อมต่อตัวเอง ครอบครัว และสังคม เช่น การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด ไม่เห็นแก่ตัว เกิดความรู้สึกรักหวงแหน รักความเป็นรูปแบบที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

กรมวิชาการ(2540) ได้กล่าวไว้ในคู่มือการอบรมเลี้ยงดูเด็กระดับก่อนประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยได้ระบุถึงเป้าหมายที่พึงประสงค์ จะให้เกิดในเด็กวัย 3 - 6 ปี ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมไว้อย่างชัดเจนตามระดับอายุ ดังนี้คือ

วัย 3 - 4 ปี ทิ้งขยะให้ถูกที่ไม่ทำลายสิ่งของเครื่องใช้ส่วนรวม

วัย 4 - 5 ปี ทิ้งขยะให้ถูกที่ รักษาสิ่งของที่ใช้ร่วมกัน

วัย 5 - 6 ปี ทั้งขยะให้ถูกที่ ช่วยดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

กอบรัตน์ เรื่องผกา(2532) ได้สรุปถึงพฤติกรรมการรักษาสภาพแวดล้อมของเด็กระดับปฐมวัย มีขอบข่ายครอบคลุมพฤติกรรมใหญ่ๆ 3 ด้านคือ

1. การรักษาสภาพแวดล้อมให้คงอยู่ในสภาพดี ได้แก่ การรักษาความสะอาดสถานที่สิ่งของเครื่องใช้ การดูแลสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพดี การช่วยกันดูแลไม่ให้สิ่งของเครื่องใช้สูญหาย เป็นต้น
2. การถนอมใช้ทรัพยากรจากสิ่งแวดล้อมอย่างประหยัด อย่างมีคุณค่า เช่น การปิดไฟและปิดน้ำ เมื่อใช้เสร็จแล้ว การเปิดน้ำ ล้างมือเบาๆ การใช้วัสดุส่วนรวมอย่างประหยัด และเกิดคุณค่าอย่างเต็มที่ เช่น ใช้สื่อน้ำจากหลอดควรวัดใช้ทีละน้อย ใช้กระดาษเขียนหนังสือให้เต็มหน้ากระดาษ ค่อยใช้หน้าใหม่ การหยิบใช้กระดาษ เช็ดหน้า เช็ดมือ ควรหยิบใช้ให้พอเหมาะ หรือการรับประทานอาหารให้หมดอย่าเหลืออาหารทิ้งไว้
3. การจัดสิ่งแวดล้อมให้ดูสวยงาม และเป็นระเบียบ ได้แก่ การจัดห้องเรียนให้เป็นระเบียบ การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ การจัดสวนดอกไม้ เป็นต้น

จากการศึกษาองค์ประกอบของการมีจิตสำนึกสาธารณะในระดับก่อนประถมศึกษา นั้นจะใช้คำว่า การรักษาสภาพแวดล้อม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นองค์ประกอบเบื้องต้นของการมีจิตสำนึกสาธารณะ ส่วนในระดับเด็กระดับประถมศึกษาโดยใช้คำที่แตกต่างกันไป เช่น จิตสำนึกทางสังคม จิตสำนึกต่อสาธารณะสมบัติ จิตสำนึกต่อส่วนรวม โดยมีรายละเอียดองค์ประกอบที่ศึกษาแตกต่างกันไปดังนี้

ชาย โทธิสิตา(2540) ได้ศึกษาเรื่องจิตสำนึกต่อสาธารณะสมบัติ : ศึกษาในกรณีกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างหลายกลุ่มคือ กลุ่มทำงานราชการ รั้ววิสาหกิจหรือทำงานสำนักงาน กลุ่มที่ทำงานรับจ้าง งานค้าขาย และธุรกิจส่วนตัว กลุ่มนักศึกษาที่สูงกว่ามัธยมและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยได้จัดองค์ประกอบของจิตสำนึกต่อสาธารณะสมบัติ 4 ด้านคือ

1. ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับสาธารณะสมบัติ
2. ด้านภาพสะท้อนจิตสำนึกต่อสาธารณะสมบัติ
3. ด้านมาตรการเสริมสร้างจิตสำนึกต่อสาธารณะสมบัติ
4. ด้านนโยบายและการบริหารจัดการ

โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม แบบทดสอบแบบสั้น แบบสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และได้สรุปความหมายจิตสำนึกต่อสาธารณะสมบัติ ซึ่งมีนัย 2 ประการ ได้แก่

1. รับผิดชอบต่อสาธารณะสมบัติ ด้วยการหลีกเลี่ยงการใช้ และการกระทำที่จะก่อให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อสาธารณะสมบัติอื่นๆ รวมไปถึงการถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลสาธารณะสมบัติในวิสัยที่ตนสามารถทำได้

2. เคารพสิทธิในการใช้สาธารณะสมบัติของผู้อื่น เพราะสาธารณะสมบัติคือ ของที่คนทั่วไปมีสิทธิในการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ ดังนั้นการใช้สาธารณะสมบัติอย่างรับผิดชอบในแง่นี้จึงหมายถึงการใช้ของส่วนรวม โดยคำนึงถึงว่าคนอื่นก็มีสิทธิในการใช้เช่นเดียวกัน จะต้องไม่ยึดสาธารณะสมบัตินั้นไว้เป็นของส่วนตัว และไม่ปิดกั้นโอกาสในการใช้ประโยชน์ของผู้อื่น

หลักสูตร อาจปรุ(2544) ได้ใช้องค์ประกอบของการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาลปี 1 – 4 ในสถาบันการศึกษาพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาองค์ประกอบการมีจิตสำนึกสาธารณะใน 6 ด้านคือ

1. ด้านความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน
2. ด้านการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจักษ์ ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม
3. ด้านความรัก ความเอื้ออาทร และความสามัคคี
4. ด้านการรับรู้ และความสามารถในการผลักดัน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม
5. ด้านการปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาสังคม
6. ด้านการมีเครือข่ายในการนำกิจกรรมทางสังคม

ลัดดาวลัย เกษมเนตร(2546) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาให้นักเรียนระดับ ประถมศึกษา ให้มีจิตสาธารณะ : การศึกษาระยะยาว และใช้องค์ประกอบของจิตสาธารณะเป็น 3 องค์ประกอบคือ

1. การหลีกเลี่ยงการใช้ หรือการกระทำ ที่จะทำให้เกิดความเสียหายต่อของส่วนรวมที่ใช้ ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม
2. การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในวิสัยที่ตน สามารถทำได้
3. การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยไม่ยึดครองของ ส่วนรมนั้นมาเป็นของตนเอง ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวม

จากการศึกษาองค์ประกอบของจิตสำนึกสาธารณะ จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว มี การศึกษาจิตสาธารณะในองค์ประกอบที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้องค์ประกอบที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ องค์ประกอบของการมีจิตสำนึกสาธารณะ จากการนิยามความหมายของจิตสาธารณะของชาย โพธิสิ ตา(2540) และการแบ่งองค์ประกอบของจิตสาธารณะจากงานวิจัยของลัดดาวลัย เกษมเนตร(2546) ที่ศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพราะองค์ประกอบดังกล่าวสอดคล้องกับพัฒนาการ ทางด้านต่างๆ ของเด็กวัยที่ผู้วิจัยศึกษา และสมบัติของส่วนรวมที่ผู้วิจัยศึกษาในครั้งนี้เป็นสมบัติ ส่วนรวมที่อยู่ในโรงเรียน ทั้งสมบัติส่วนรวมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ซึ่งแบ่งองค์ประกอบของ จิตสาธารณะเป็น 3 องค์ประกอบ 6 ตัวชี้วัดคือ

1. การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความเสียหายต่อสมบัติ ของส่วนรวมในโรงเรียนที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม หมายถึง การกระทำของนักเรียนในการรักษา ทรัพย์สิน การดูแลรักษาความสะอาด การไม่ทำลายทรัพย์สินที่เป็นสาธารณสมบัติในโรงเรียน ทั้งใน ห้องเรียน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ กระดานดำ ชั้นวางหนังสือ ถังขยะ ไม้กวาด เป็นต้น และสมบัตินอก ห้องเรียน เช่น ห้องอาหาร ห้องสุขา ห้องปฏิบัติการต่างๆ ห้องสมุด สวนหย่อมในบริเวณโรงเรียน สนามเด็กเล่น เป็นต้น โดยวัดได้จาก 2 ตัวชี้วัดคือ

1.1 การดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในโรงเรียนคือ เมื่อมีการใช้แล้ว มีการเก็บ รักษา ใช้แล้วเก็บเข้าที่เดิม การไม่ทิ้งเศษขยะในห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน การไม่ขีดเขียนหรือทำ ายาววัสดุและอุปกรณ์ในห้องเรียนและในโรงเรียน เพื่อให้ของส่วนรวมอยู่ในสภาพดี เช่น การใช้ไม้

กวาดแล้วเก็บเข้าที่เดิม การใช้หนังสือในห้องสมุดแล้วเก็บเข้าที่ การใช้อุปกรณ์กีฬาแล้วส่งคืน การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์แล้วปิดเครื่องและจัดเข้าที่เดิม

1.2 ลักษณะของการใช้ คอ การใช้ของส่วนรวมในโรงเรียนอย่างประหยัด ใช้อย่างทะนุถนอม ใช้อย่างระมัดระวัง เพื่อให้ของส่วนรวมมีความคงทนใช้ได้ยาวนาน เช่น การเปิดอ่านหนังสือเบาๆ การใช้แก้วน้ำรองน้ำดื่ม การปิดไฟและพัดลมก่อนออกจากห้อง การใช้เป็นเครื่องคอมพิวเตอร์เบาๆ

2. การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึง การมุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในโรงเรียน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนที่ตนสามารถทำได้ โดยวัดได้จาก 2 ตัวชี้วัดคือ

2.1 การปฏิบัติตามหน้าที่ที่ถูกกำหนดในการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในโรงเรียนคือ การทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการให้ดูแลรักษาสมบัติของโรงเรียน เช่น การทำหน้าที่เวรทำความสะอาดห้องเรียน การทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน การดูแลห้องสมุด และการดูแลห้องปฏิบัติการอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย

2.2 การอาสาปฏิบัติหน้าที่บางอย่างเพื่อส่วนรวมในโรงเรียนคือ การช่วยทำหน้าที่อื่นที่ไม่ใช่หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ เช่น การอาสาขนย้ายไปทิ้ง การอาสาช่วยเก็บสิ่งของ การอาสากวาดห้องเรียนหรือบริเวณโรงเรียน

3. การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมในโรงเรียนที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยไม่ยึดครองของส่วนรวมนั้นมาเป็นของตนเอง ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวมนั้น หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึง การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม โดยวัดได้จาก 2 ตัวชี้วัดคือ

3.1 การไม่ยึดครองของส่วนรวมในโรงเรียนมาเป็นสมบัติของตนเองคือ การไม่นำสมบัติของโรงเรียนมาเก็บไว้ที่ตน เช่น การไม่นำสีของโรงเรียนไประบายภาพที่บ้าน การไม่นำอุปกรณ์กีฬาไปเล่นที่บ้าน

3.2 การแบ่งปันหรือการเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวมในโรงเรียนคือ การแบ่งปันสิ่งของกับผู้อื่น การไม่แสดงอาการหึงหวงสมบัติของส่วนรวม เช่น การไม่นำหนังสือห้องสมุดมาเก็บไว้ที่ตนหลายๆ เล่ม การเปลี่ยนให้เพื่อใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เมื่อตนใช้เสร็จ

คุณลักษณะทั่วไปของบุคคลที่มีจิตสาธารณะ

ยุทธนา วรณพิติกุล(2542)กล่าวถึง บุคคลที่มีจิตสาธารณะว่าต้องมีคุณลักษณะดังนี้

1. การทุ่มเทและอุทิศตน มีความรับผิดชอบต่อสังคม บุคคลไม่เพียงแต่ปฏิบัติตามสิทธิเท่านั้น แต่ต้องปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือให้บริการแก่บุคคลอื่น เพื่อพัฒนาสังคมด้วย อาทิ ถ้าต้องการให้ผู้แทนราษฎรมีความรับผิดชอบต่อความต้องการและประโยชน์ของประชาชน ประชาชนก็ต้องให้ความใส่ใจและติดตาม ไม่เพียงทำการหย่อนบัตรเลือกตั้งเท่านั้น ต้องเสียสละเวลาให้ในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับการเมืองระดับท้องถิ่นในสถาบันต่างๆ

2. เคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล จากกระแสปัจเจกชนนิยม ส่งผลให้คนในสังคมมีลักษณะปิดกั้นตนเอง ไม่ไว้วางใจผู้อื่น เลือกลงเฉพาะกลุ่มที่มีความเหมือนกันไม่สนใจการเมือง ทำให้

ไม่สามารถปฏิบัติภารกิจของสังคม เพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวมเกิดข้อขัดแย้งการยุติข้อขัดแย้งโดยการฟังเสียงข้างมาก ไม่นำไปสู่ประโยชน์ของส่วนรวม ดังนั้น ผู้มีจิตสำนึกสาธารณะต้องเป็นพลเมืองในฐานะที่เป็นเอกลักษณ์ทางการเมืองสมัยใหม่ มีความอดทนตระหนักว่าการมีส่วนร่วมไม่ทำให้ได้อย่างที่ต้องการเสมอไป ต้องเคารพและยอมรับความแตกต่างที่หลากหลาย และหาวิธีอยู่ร่วมกับความขัดแย้ง โดยการแสวงหาทางออกร่วมกัน การจำแนกประเด็นปัญหา การใช้เหตุผลในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การตัดสินใจ ต้องมีการพูดแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันให้มากที่สุด เพื่อหาข้อยุติสร้างการเข้าร่วมรับรู้ ตัดสินใจและผนึกกำลัง เพื่อให้เกิดการยอมรับจากทุกฝ่าย

3. คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม คนในสังคมต้องคิดถึงการเมืองในฐานะกิจการเพื่อส่วนรวมและเพื่อคุณธรรมมากขึ้น

4. การลงมือกระทำ การวิพากษ์วิจารณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้สถานการณ์ดีขึ้นต้องลงมือกระทำ โดยเริ่มจากครอบครัวในการวางพื้นฐานให้การอบรมด้านจริยธรรมของพลเมือง สถาบันการศึกษาไม่เพียงเป็นสถานที่ฝึกทักษะและให้ความรู้ต้องรับช่วงต่อในการสร้างค่านิยมที่เหมาะสมต่อจากครอบครัวรวมทั้ง เครือข่ายสังคมที่เกิดขึ้น ระหว่างเพื่อนบ้าน ที่ทำงาน สโมสร สมาคมต่างๆ เชื่อมโยงบุคคลที่สนใจเรื่องของตนเข้าเป็นกลุ่มที่ใส่ใจผู้อื่น ช่วยดำรงรักษา ประชาคม สังคม และกฎจริยธรรม รวมทั้งสถาบันที่มีอิทธิพลสูงต่อสังคมคือ สถาบันศาสนา และสื่อมวลชนนับว่ามีบทบาทสำคัญในการร่วมสร้างให้สังคมเข้มแข็ง

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดจิตสาธารณะ

การมีจิตสาธารณะนั้น เป็นสิ่งที่เกิดตามวิถีการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล สภาพแวดล้อมต่างๆ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน มีผลต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของบุคคล ซึ่งโพลีย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจร(2543) สรุปว่า จิตสำนึกสาธารณะ หรือจิตสำนึกทางสังคม อยู่ภายใต้อิทธิพลของปัจจัยแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ดังนี้

ปัจจัยภายนอก เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับภาวะทางสัมพันธภาพของมนุษย์ ภาวะทางสังคม เป็นภาวะที่ลึกซึ้งที่มีผลต่อจิตสำนึกด้านต่างๆ ของมนุษย์ เป็นภาวะที่ได้อบรมกล่อมเกลา และสะสมอยู่ในส่วนของการรับรู้ที่ละเอียดละน้อย ทำให้เกิดสำนึกที่มีรูปแบบหลากหลาย ภาวะแวดล้อมทางสังคมนี้เริ่มตั้งแต่พ่อแม่ พี่น้อง ญาติ เพื่อน ครู สื่อมวลชน บุคคลทั่วไป ตลอดจนระดับองค์กร วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ กฎหมาย ศาสนา รวมทั้งภาวะแวดล้อมด้านการสื่อสารมวลชน และส่วนที่กำกับสำนึกของบุคคลคือ การได้สัมผัสจากการใช้ชีวิตที่มีพลังต่อการเกิดสำนึก อาทิ การไปโรงเรียน ไปทำงาน ดูละคร ฟังผู้คนสนทนากัน รับรู้เหตุการณ์บ้านเมือง ขัรบรณฝการจรรยาจรที่แอด

ปัจจัยภายใน สำนึกที่เกิดจากปัจจัยภายใน หมายถึง การคิดวิเคราะห์ของแต่ละบุคคลในการพิจารณาตัดสินคุณค่าและความดีงาม ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมและการประพฤติปฏิบัติโดยเฉพาะการปฏิบัติทางจิตใจ เพื่อขัดเกลตาตนเองให้เป็นไปทางใดทางหนึ่ง โดยเกิดจากการรับรู้จากการเรียนรู้ การมองเห็น การคิด แล้วนำมาพิจารณาเพื่อตัดสินใจว่าต้องการสร้างสำนึกแบบใด ก็จะมีการฝึกฝนและสร้างสมสำนึกเหล่านั้น

การเกิดจิตสำนึกไม่สามารถสรุปแยกแยะได้ว่าเกิดจากปัจจัยภายใน หรือภายนอกเพียงอย่างเดียวอย่างใดอย่างหนึ่ง เพราะทุกสรรพสิ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน จิตสำนึกที่มาจากภายนอกเป็นการเข้ามา

โดยธรรมชาติ กระทั่งต่อความรู้สึกของบุคคล แล้วกลายเป็นจิตสำนึกโดยธรรมชาติ และมักไม่รู้ตัว แต่จิตสำนึกที่เกิดจากปัจจัยภายในเป็นความตั้งใจเลือกสรร บุคคลระลึกถึงตนเองเป็นอย่างดี เป็นสำนึกที่สร้างขึ้นเอง ระหว่างปัจจัยภายในและภายนอก เป็นปฏิสัมพันธ์ที่มีความต่อเนื่องกัน ดังนั้นการพัฒนาจิตสำนึกจึงต้องกระทำควบคู่กันไปทั้งปัจจัยภายในและภายนอก

ความสำคัญของการมีจิตสาธารณะ

สมพงษ์ สิงหะพล(2542) กล่าวว่า จิตสำนึกเป็นความรู้สึกนึกคิดภายในบุคคล และเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้โดยการเรียนรู้ จิตสำนึกเมื่อเกิดขึ้นแล้วยากนักที่จะหยุดหรือหมดหายไป คนที่มีจิตสำนึกที่ดีจะประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับจิตสำนึกนั้น และใช้จิตสำนึกของตน เพื่อประโยชน์ต่อสิ่งต่างๆ ตามมา เช่น บุคคลที่มีจิตสำนึกด้านระเบียบวินัย จะไม่ซบถผิดกฎจรรยาบรรณบุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะ จะไม่ขีดเขียนในสถานที่สาธารณะ และดวงเดือน พันธุมนาวิน(2538) กล่าวถึงการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมว่าเด็กช่วงแรกเกิดจนถึงก่อน 10 ขวบ เป็นช่วงที่เด็กมีความไวต่อการรับการปลูกฝัง และส่งเสริมจริยธรรม และวัฒนธรรมเป็นอย่างดีเพราะเด็กยังเป็น “ไม้อ่อนที่ตัดง่าย” ฉะนั้น การปฏิบัติต่อเด็กอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการทางร่างกาย และโดยเฉพาะเหมาะสมกับพัฒนาการทางจิตใจของเด็กจะเป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น เมื่อเข้าสู่วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ได้มาก

การที่คนมาอยู่รวมกันเป็นสังคม ย่อมต้องมีความสัมพันธ์ในรูปแบบการพึ่งพากัน คนในสังคมซึ่งมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันไป ถ้าคนในสังคมขาดจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งนอกจากจะมีผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว องค์กรแล้ว การขาดจิตสำนึกสาธารณะยังมีผลกระทบต่อชุมชนระดับประเทศ และระดับโลก ดังนี้(ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจกร, 2543)

ผลกระทบต่อบุคคล ทำให้เกิดปัญหาคือ

1. สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง
2. สร้างความเดือดร้อนให้กับคนอื่น

ผลกระทบต่อระดับครอบครัว ทำให้เกิดปัญหาคือ

1. ความสามัคคีในครอบครัวลดน้อยลง
2. การแก่งแย่ง ทะเลาะเบาะแว้งภายในครอบครัว

ผลกระทบต่อองค์กร ทำให้เกิดปัญหา

1. การแบ่งพรรคแบ่งพวกภายในองค์กร
2. ความเห็นแก่ตัว แก่งแย่งชิงดีชิงเด่น
3. การเบียดเบียนสมบัติขององค์กรเป็นสมบัติส่วนตัว
4. องค์กรไม่ก้าวหน้า ประสิทธิภาพและคุณภาพของงานลดลง

นอกจากนั้นในระดับองค์กร วิรุณ ตั้งเจริญ(2547) กล่าวว่า การเป็นผู้บริหารต้องมีคุณสมบัติหลายประการ คุณสมบัติที่สำคัญประการหนึ่งคือ การมีจิตสำนึกสาธารณะผู้บริหารควรเป็นผู้ที่เสียสละเพื่อผู้อื่น เพื่อสังคม เอาสังคมเป็นตัวตั้ง เสียสละทั้งกำลังกาย กำลังใจ กำลังศรัทธาหรือแม้แต่การเสียสละในเชิงวัตถุระดับหนึ่ง ถ้าผู้บริหารขาดจิตสำนึกสาธารณะจนกลายเป็นคนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว จะเกิดการเอาเปรียบองค์กร เห็นแก่ประโยชน์ของกลุ่มและพวกพ้อง องค์กรมีปัญหามากตามมา

ในระดับชุมชน ทำให้เกิดปัญหาคือ

1. ชุมชนอ่อนแอ ขาดการพัฒนา เพราะต่างคนต่างอยู่ สภาพชุมชน มีสภาพ เช่นไรก็ยังคงเป็นเช่นนั้น ไม่เกิดการพัฒนา และยิ่งนานไปก็มีแต่เสื่อมทรุดลง
2. อาชญากรรมในชุมชนอยู่ในระดับสูง
3. ขาดศูนย์รวมจิตใจ ขาดผู้นำที่นำไปสู่การแก้ปัญหา เพราะคนในชุมชนมองปัญหาของตัวเองเป็นเรื่องใหญ่ ขาดคนอาสาสมัครพัฒนา เพราะกลัวเสียทรัพย์กลัวเสียเวลา หรือกลัวเป็นที่ครหาจากบุคคลอื่น

ในระดับชาติถ้าบุคคลในชาติขาดจิตสำนึกสาธารณะจะทำให้เกิด

1. วิกฤตการณ์ภายในประเทศบ่อยครั้ง และแก้ปัญหาไม่ได้ เกิดการเปียดเบียนทำลายทรัพยากรและสมบัติที่เป็นของส่วนรวม
2. ประเทศชาติอยู่ในสภาพล้าหลัง เนื่องจากขาดพลังของคนในสังคม เมื่อผู้นำประเทศนำมาตราการได้ออกมาใช้ ก็จะไม่ได้ผลเพราะไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน
3. เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก เกิดการแก่งแย่งแข่งขัน เห็นแก่ประโยชน์กลุ่มของตนและพวกพ้อง เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน

ในระดับโลกถ้าบุคคลชาติจิตสำนึก จะทำให้เกิดการเอารอดเอาเปรียบระหว่างประเทศทำให้เกิดปัญหาในระดับต่างๆ ดังนี้

1. เกิดการสะสมอาวุธกันระหว่างประเทศ เพราะขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน กลัวประเทศอื่นจะโจมตี จึงต้องมีอาวุธที่รุนแรง มีอาณาภาพในการทำลายสูงไว้ในครอบครอง เพื่อข่มขู่ประเทศอื่น และเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก็มักมีแนวโน้มในการใช้ความรุนแรงของแสนยานุภาพทางการสงคราม ในการตัดสินปัญหา
2. เกิดการกลั่นแกล้ง แก่งแย่งหรือครอบงำทางการค้าระหว่างประเทศ พยายามทุกวิถีทางเพื่อให้เกิดการได้เปรียบทางการค้าทำให้ประเทศด้อยกว่าขาดโอกาสในการพัฒนาประเทศของตน
3. เกิดการรังเกียจเหยียดหยามต่างเชื้อชาติ ต่างเผ่าพันธุ์ หรือต่างท้องถิ่น มองชนชาติอื่นๆ เผ่าพันธุ์อื่นว่ามีความเจริญหรือมีศักดิ์ศรีด้อยกว่าเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ของตนเอง ถูกดูถูกหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อชาติอื่น

จากความสำคัญของการมีจิตสำนึกสาธารณะ ถ้าสามารถปลูกฝัง ส่งเสริมเพื่อพัฒนาให้เด็กมีจิตสำนึกด้านสาธารณะ ด้วยวิธีการต่างๆ จะทำให้เด็กมีจิตใจที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน อาสาดูแลรับผิดชอบสมบัติส่วนรวม มีการใช้อย่างสมบัติของส่วนรวมอย่างเห็นคุณค่า ใช้อย่างทะนุถนอม รู้จักการแบ่งปันโอกาสในการใช้ของส่วนรวมให้ผู้อื่น เมื่อเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ปัญหาที่เกิดการเอารอดเอาเปรียบคนอื่น ปัญหาการทำลายสาธารณะสมบัติต่างๆ จะลดลง การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน และประโยชน์พวกพ้องก็จะลดน้อยลง และจะนำมาสู่สังคมที่พัฒนาขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการสอน

นิยามของการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการสอนสามารถได้นำมาสรุปได้ 7 ประเด็นคือ

- 1)นิยามของการพัฒนารูปแบบการสอน 2)เครื่องมือช่วยสื่อสารแนวคิดการพัฒนากระบวนการสอนรูปแบบการสอน 3)หลักการพื้นฐานของการออกแบบและพัฒนาระบบการสอน 4)ภารกิจ 5)หลักของ

แบบจำลองรูปแบบการออกแบบและพัฒนาระบบการสอน 6)แนวคิดในการพัฒนารูปแบบการสอน และ7)การนำเสนอรูปแบบการสอน โดยประเด็นรายละเอียดมีดังนี้(บุญเลี้ยง ทุมทอง, 2555)

1. นิยามของการพัฒนารูปแบบการสอน

การออกแบบระบบการสอน(Instructional Systems Design) การพัฒนาการสอน (Instructional development)การออกแบบการสอน(Instructional Design) การพัฒนาระบบการสอน(Instructional Systems Development) ตามความหมายของคำทั้งหมดนั้นจะมีความหมายครอบคลุมถึง“กระบวนการจัด โครงสร้างที่รวมถึงขั้นตอนการวิเคราะห์ การออกแบบ การพัฒนา การนำใช้ และการประเมินผลการสอน

กูสตาฟสัน(Gustafson, 1997)ได้กำหนดนิยามค่า การพัฒนาการเรียนการสอนไว้ว่า “เป็นการใช้วิธีระบบเพื่อการออกแบบ การผลิตการประเมินผลและการใช้ระบบการสอน รวมถึงการจัดการและการจัดองค์ประกอบที่เหมาะสมในการใช้ระบบการสอนดังกล่าวด้วยการพัฒนาการเรียนรู้อีกมีลักษณะที่กว้างขวางกว่าการพัฒนาผลิตภัณฑ์การสอน ซึ่งเน้นเฉพาะเรื่องสื่อหรือผลผลิตที่เกี่ยวกับการสอน นอกจากนั้นการพัฒนาการสอนเป็นคำที่กว้างกว่าการออกแบบการสอน ซึ่งการออกแบบการสอนเป็นเพียงขั้นตอนหนึ่งของการพัฒนาการสอนเท่านั้น

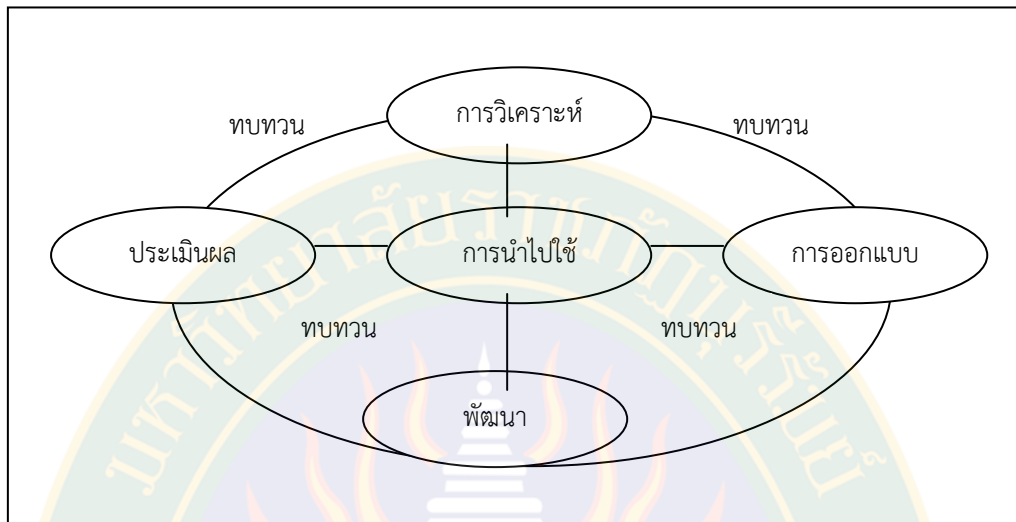
การวิจัยหากจะใช้คำว่า“การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้(Instructional Model)” ซึ่งควรจะครอบคลุมกิจกรรมอย่างน้อย 4 ด้านคือ

- 1.1 การวิเคราะห์บริบทและความจำเป็นของนักเรียน
- 1.2 การออกแบบลักษณะเฉพาะบางอย่างที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับนักเรียนและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ซึ่งจะมีทั้งส่วนที่เป็นเนื้อหาและส่วนที่เป็นความต้องการในการพัฒนากระบวนการคิดเชิงระบบ
- 1.3 การพัฒนานักเรียนและการจัดวัสดุอุปกรณ์
- 1.4 การประเมินผลของการพัฒนาทั้งในเชิงการประเมินระหว่างกระบวนการและการประเมินรวบยอด โดยมุ่งประเมินกระบวนการคิดเชิงระบบ

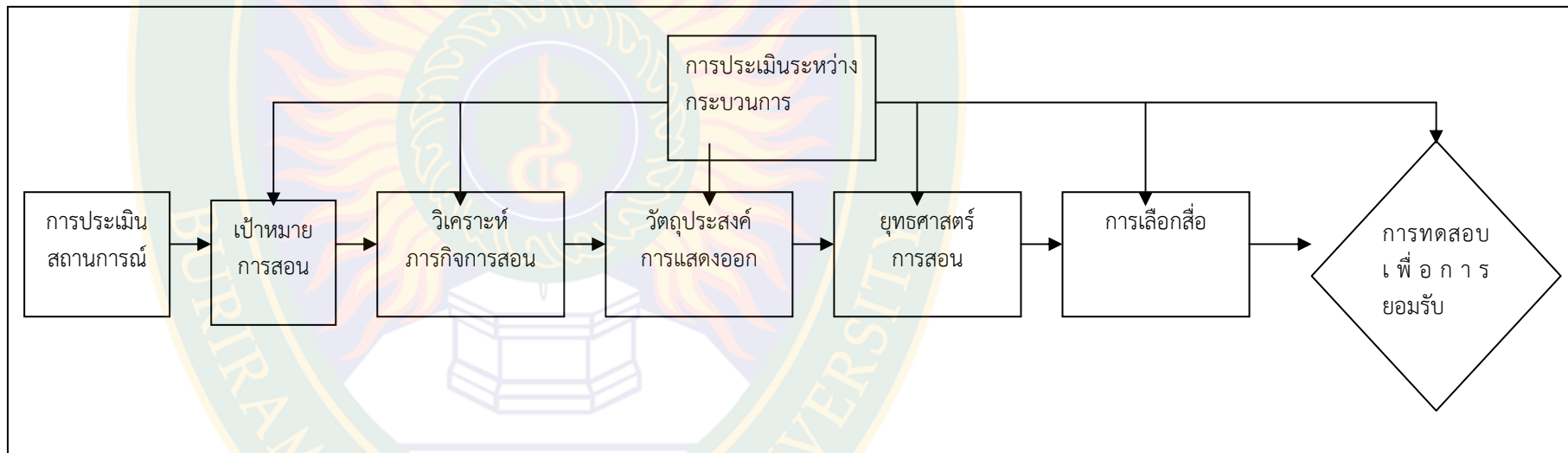
2. เครื่องมือช่วยสื่อสารแนวคิดการพัฒนาระบบการสอน

การพัฒนาการสอนเป็นเรื่องที่ซับซ้อน นับตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ กระบวนการสร้างสรรค์กิจกรรมและปฏิสัมพันธ์ในการสอน ซึ่งการพัฒนาการสอนจำเป็นต้องอาศัยหลักการที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์การผลิตและการพิจารณาทบทวนเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ รูปแบบการพัฒนาระบบการสอนจะเป็นสื่อที่ช่วยสื่อสารแนวคิดในการออกแบบระบบการสอนให้มีความชัดเจนและเข้าใจ มองเห็นกระบวนการออกแบบได้อย่างชัดเจน

กูสตาฟสัน(Gustafson, 1997)ได้สรุปรูปแบบแนวคิดที่แสดงองค์ประกอบของการพัฒนาระบบการสอน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือช่วยสื่อสารแนวคิดการพัฒนาระบบการสอนเป็น 3 รูปแบบ ประกอบด้วยรูปแบบองค์ประกอบหลักของการพัฒนาระบบการสอน รูปแบบกระบวนการพัฒนาระบบ การสอนแบบเส้นตรง และรูปแบบกระบวนการพัฒนาระบบการสอนแบบเส้นโค้ง ดังภาพประกอบที่ 1 ถึง 3

ภาพประกอบที่ 1 แสดงองค์ประกอบของการพัฒนาระบบการสอนของ Gustafson(1997)
 รูปแบบองค์ประกอบหลักของการพัฒนาระบบการสอน(ภาพประกอบที่ 1)(Gustafson, 1997)ประกอบด้วย การวิเคราะห์ การออกแบบ การพัฒนา การนำไปใช้ และการประเมินผล โดยแต่ละขั้นตอนจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันที่จะต้องพิจารณาทบทวนตลอดเวลา

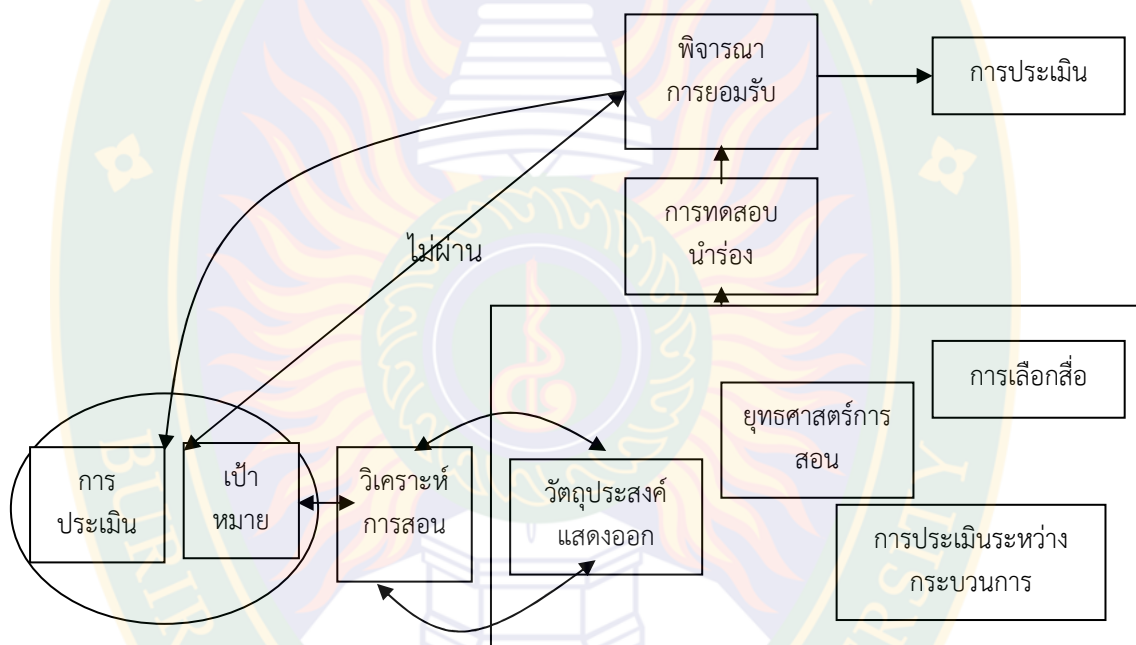

ภาพประกอบที่ 2 แสดงกระบวนการพัฒนาระบบการสอนแบบเส้นตรงของ Gustafson(1997)

กระบวนการพัฒนาระบบการสอนแบบเส้นตรง(Gustafson, 1997) และแบบเส้นโค้งประกอบด้วย

1. การประเมินสถานการณ์
2. การกำหนดเป้าหมายการสอน
3. การวิเคราะห์ภารกิจการสอน
4. การกำหนดวัตถุประสงค์การแสดงผล
5. การกำหนดยุทธศาสตร์การสอน
6. การเลือกสื่อการสอน
7. การทดสอบเพื่อการยอมรับ
8. การประเมินโดยพิจารณาเป็น 2 ลักษณะคือ การประเมินระหว่างกระบวนการและ

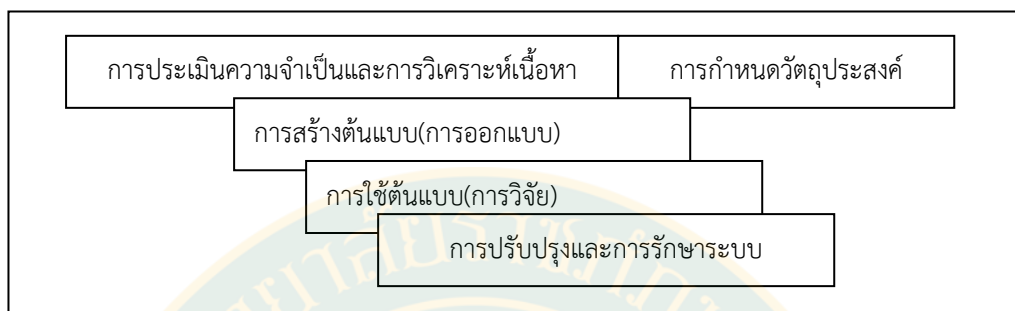
การประเมินรวบยอด

ภาพประกอบที่ 3 แสดงกระบวนการพัฒนาระบบการสอนแบบเส้นโค้งของ Gustafson&Branch(1997)

ทริปป์และไบเชลไมเยอร์(Tripp & Bichelmeyer, 1990) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ การออกแบบการสอนเป็น 5 ขั้นตอน ตามรูปแบบที่ปรากฏในภาพประกอบที่ 4 คือ

1. การประเมินความจำเป็นและการวิเคราะห์เนื้อหา
2. การกำหนดวัตถุประสงค์
3. การสร้างต้นแบบ(ออกแบบ)
4. การทดลองใช้ต้นแบบ(วิจัย)
5. การปรับปรุงและการบำรุงรักษาระบบ

ภาพประกอบที่ 4 แสดงยุทธศาสตร์การออกแบบการสอนของ Tripp & Bichelmeyer(1990)

เวปแมนและเทสส์เมอ(Wedman & Tessmer, 1991)ได้กล่าวถึงลำดับขั้นการออกแบบและพัฒนาการสอนว่า

1. กระบวนการออกแบบการสอนในขั้นต้นจะเป็นกระบวนการที่ง่าย ไม่ซับซ้อน ใช้ระยะเวลาไม่นาน และแหล่งข้อมูลที่ได้รับจำกัด
2. กระบวนการออกแบบและพัฒนาการสอนจะมีคุณภาพดีขึ้นได้ จำเป็นต้องมีลำดับขั้นของการพัฒนาที่มีการประเมินปรับปรุงหลายขั้นตอน ซึ่งจะมีกระบวนการที่ซับซ้อนมากขึ้นและใช้เวลาและทรัพยากรมากขึ้น ดังปรากฏในภาพประกอบที่ 5

ภาพประกอบที่ 5 แสดงลำดับขั้นของการพัฒนาการสอนของ Wedman & Tessmer(1991)

3. หลักการพื้นฐานของการออกแบบและพัฒนาระบบการสอน

การออกแบบและพัฒนาระบบการสอนมีลักษณะพื้นฐานที่สำคัญของระบบการสอน 3 ประการ(วารินทร์ รัตมีพรหม, 2542) ประกอบด้วย

1. การออกแบบและพัฒนาระบบการสอนจะกล่าวถึงวิธีการที่จัดทำให้อยู่ในรูปแบบ(Model) ที่มีวิธีการบนจุดประสงค์เดียวกัน 4 ประการคือ

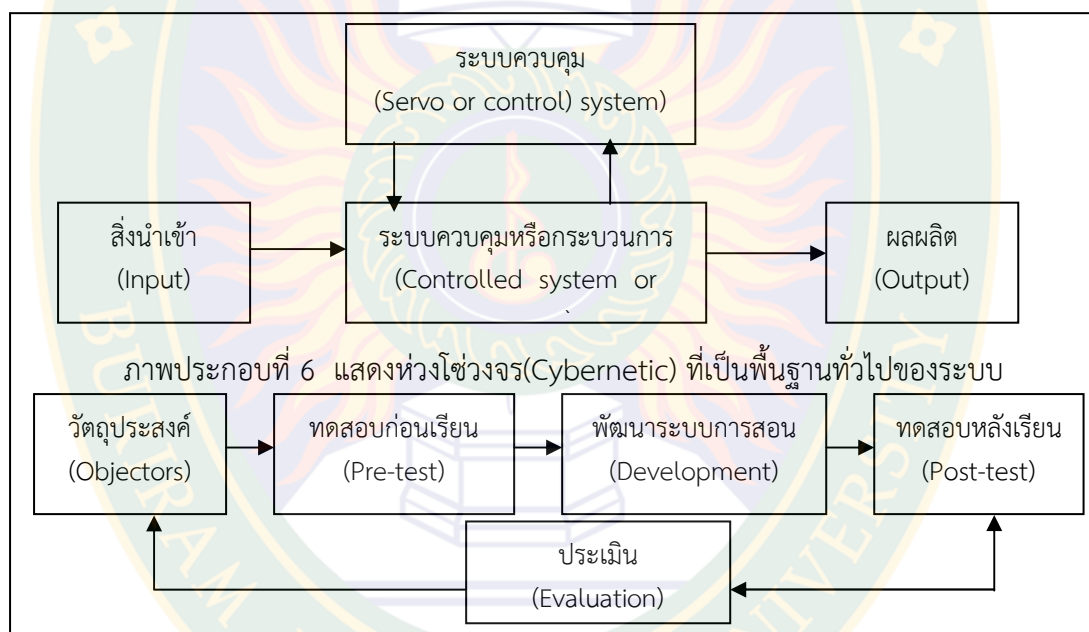
1.1 ปรับปรุงการเรียนการสอน โดยกำหนดวิธีการแก้ปัญหาและมีข้อมูลย้อนกลับอย่างเป็นระบบ

1.2 ปรับปรุงการจัดการด้านการออกแบบ และพัฒนาโดยใช้การตรวจตราควบคุมอย่างเป็นระบบ

1.3 ปรับปรุงกระบวนการประเมินผล โดยประเมินการออกแบบส่วนประกอบและลำดับขั้นตอนต่างๆ รวมทั้งข้อมูลย้อนกลับ และทำการปรับปรุงให้เป็นไปตามการออกแบบอย่างเป็นระบบ

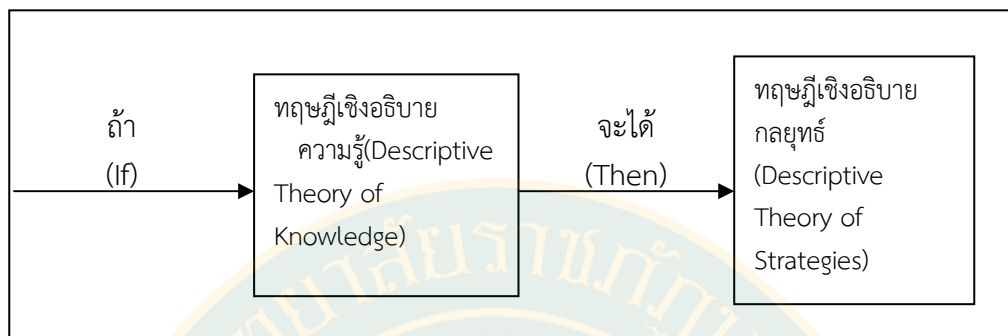
1.4 สร้างหรือทดสอบทฤษฎีการสอนและทฤษฎีการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในรูปแบบการออกแบบและพัฒนาระบบการสอนนั้น

2. การออกแบบอย่างเป็นระบบจะเป็นห่วงโซ่วงจร(Loop)ที่มีข้อมูลย้อนกลับเพื่อการประเมินทุกขั้นตอน(Cybernetic)ปรากฏในภาพประกอบที่ 6-7(Andrews & Goodson, 1980)

ภาพประกอบที่ 7 แสดงการนำห่วงโซ่วงจรระบบมาใช้ในการออกแบบและพัฒนาระบบการสอน

3. มีลักษณะเป็นการวางแนวทางหรือสั่งการไว้ก่อน(Prescriptive Procedure) การสั่งการเป็นแนวทางหรือชี้แนวทางให้ดำเนินการ ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงความรู้กับทฤษฎีของกลยุทธ์เข้าด้วยกัน การนำมาเชื่อมโยงกันเรียกว่า เป็นทฤษฎีเชิงสั่งการ(Prescriptive Theory) ดังปรากฏในภาพประกอบที่ 8(Andrews & Goodson, 1980)

ภาพประกอบที่ 8 แสดงทฤษฎีเชิงสั่งการในการออกแบบและพัฒนาระบบการสอน

4. ภารกิจหลักของแบบจำลองรูปแบบการออกแบบและพัฒนาระบบการสอน

จากรูปแบบการสอนที่ได้นำเสนอมาทั้งหมดเป็นภาพรวมที่มีรูปแบบการสอนที่เน้นระดับชั้นเรียน รูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเรียนการสอนและรูปแบบการสอนที่เน้นเชิงระบบนั้นผู้วิจัยมีเป้าหมายที่จะมุ่งพัฒนารูปแบบการสอนที่เน้นเชิงระบบทั้งนี้ เพราะลักษณะของเป้าหมายการสอนโดยภาพรวม จะเน้นการพัฒนาทักษะการคิดเชิงระบบ(Systems Thinking Skill) ให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนและเป็นการออกแบบระบบการสอนในระดับ รายวิชาและสามารถขยายไปใช้ได้ทั้งหลักสูตรต่อไป

ภารกิจของรูปแบบการออกแบบ และพัฒนาระบบการสอนนั้นนักการศึกษา(Merrill, 1997 ; Andrews&Goodson, 1980) ได้ทำการสังเคราะห์ภารกิจที่สำคัญสำหรับรูปแบบการสอนได้รวมทั้งสิ้น 14 ภารกิจหลัก โดยได้เสนอภารกิจสำคัญในลำดับที่ 1-10 และภารกิจลำดับที่ 11-14 เป็นผลการสังเคราะห์ที่เสนอโดยท่านอื่นๆ ดังนี้

ภารกิจ 1 กำหนดเป้าหมายทั่วไปและเป้าหมายย่อย โดยกำหนดในรูปแบบของการสังเกตได้

ภารกิจ 2 พัฒนาแบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนที่สอดคล้องกับเป้าหมายทั่วไปและเป้าหมายย่อย

ภารกิจ 3 วิเคราะห์เป้าหมายทั่วไป และเป้าหมายย่อย เพื่อกำหนดทักษะและลักษณะการเรียนรู้ที่จำเป็น

ภารกิจ 4 จัดลำดับเป้าหมายทั่วไปและเป้าหมายย่อย เพื่อสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้

ภารกิจ 5 การให้รายละเอียด คุณลักษณะของกลุ่มนักเรียน อาทิ อายุ ระดับชั้น ประวัติการเรียนรู้ในอดีต ความถนัดเฉพาะ เป็นต้น

ภารกิจ 6 กำหนดยุทธศาสตร์การสอน ที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและลักษณะที่สำคัญของนักเรียน

ภารกิจ 7 เลือกการสอนที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การสอน

ภารกิจ 8 พัฒนาวัสดุการสอน(Course ware)ที่อยู่บนฐานของยุทธศาสตร์การสอน

ภารกิจ 9 การทดลองใช้วัสดุการสอนกับกลุ่มนักเรียนเป้าหมายแล้วดำเนินการ ทบทวนปรับปรุงวัสดุการสอน

ภารกิจ 10 ดำเนินการพัฒนาวัสดุ และกระบวนการสอน การดูแลปรับปรุงเป็น ระยะเวลาตามความเหมาะสม

ภารกิจ 11 ประเมินความจำเป็น/การกำหนดปัญหา การวิเคราะห์บทบาทหน้าที่/ ศักยภาพ

ภารกิจ 12 พิจารณาทางเลือกในการแก้ปัญหาการสอน

ภารกิจ 13 ดำเนินการจัดระบบและสภาพแวดล้อมรวมถึงการระบุข้อจำกัด

ภารกิจ 14 พิจารณาค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นในการดำเนินการสอน

นอกจากนั้น วารินทร์ รัตมีพรหม(2542) ได้สรุปถึงภารกิจที่สำคัญของการออกแบบการ สอนว่ามีทั้งสิ้น 12 กลุ่มงานดังนี้

งานที่ 1 การประเมินความต้องการ การประเมินความต้องการจะเกี่ยวข้องกับ การกำหนดเป้าหมาย(Goals) การระบุความแตกต่างระหว่างเป้าประสงค์กับสภาพปัจจุบันและ การสร้างความต้องการก่อนหลังในการกระทำด้วย ในการประเมินความต้องการประกอบด้วย

1. การระบุและให้ลำดับชั้นของเป้าประสงค์ที่เป็นไปได้
2. การระบุข้อขัดแย้ง ระหว่างพฤติกรรมที่เป็นอยู่กับพฤติกรรมที่พึงประสงค์
3. การวิเคราะห์ผลของข้อขัดแย้ง
4. การกำหนดขอบข่ายการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้
5. การเลือกลำดับก่อนหลังของการกระทำ
6. การเลือกข้อแทรกแซง(Intervention)

งานที่ 2 การระบุรายละเอียดของเป้าประสงค์และวัตถุประสงค์เป็นการระบุ วัตถุประสงค์ทั่วไปจนถึงวัตถุประสงค์เฉพาะ โดยมีการระบุวัตถุประสงค์ต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดเป้าประสงค์การสอนโดยทั่วไป
2. การให้รายละเอียดวัตถุประสงค์สุดท้ายของวิชา
3. การให้รายละเอียดวัตถุประสงค์หน่วยย่อยของวิชา
4. การเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
5. การวาดแผนผังการสอน
6. การกำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องภายในหลักสูตร

งานที่ 3 การวิเคราะห์ทรัพยากรและข้อจำกัด เป็นการวิเคราะห์ในการกำหนดว่า ความพยายามที่จะออกแบบและพัฒนาให้คัมภูนั้นเป็นไปได้หรือไม่ การวิเคราะห์นี้อาจมีดังต่อไปนี้

1. การประเมินทรัพยากรที่เอื้ออำนวย
2. การวิเคราะห์ข้อจำกัดที่มีอยู่
3. การวางแผนกำจัดข้อจำกัดออกไป
4. การตัดสินใจที่จะดำเนินการต่อไปหรือไม่
5. การวางแผนการใช้ทรัพยากร

งานที่ 4 การให้รายละเอียดกลุ่มเป้าหมายเป็นการกำหนดคุณลักษณะของ

กลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียนเพื่อให้วัสดุการสอนเหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนมีดังนี้

1. การกำหนดคุณลักษณะทั่วไปของนักเรียน
2. การกำหนดระดับความถนัด ความสามารถและทักษะของนักเรียน
3. การกำหนดคุณลักษณะ ด้านทัศนคติและแรงจูงใจของนักเรียน

งานที่ 5 การวิเคราะห์งาน เป็นการให้ข้อบ่งชี้ของโมโนทัศน์สำหรับการออกแบบและพัฒนาระบบการสอน และเป็นแนวทางสำหรับการเขียนเครื่องมือการประเมินผลการวิเคราะห์งานมีดังต่อไปนี้

1. การระบุและจัดลำดับงานและเนื้อหาความรู้ที่จะเรียน
2. การดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหาความรู้และกระบวนการสารสนเทศ
3. การดำเนินการวิเคราะห์งานการเรียนรู้
4. การเขียนแผนผังการเรียนรู้
5. การระบุพฤติกรรมพื้นฐานของนักเรียน
6. การทำให้วัตถุประสงค์เป็นไปได้(Validate Objectives)

งานที่ 6 การสร้างข้อทดสอบ เป็นการกำหนดระดับการปฏิบัติของนักเรียนในวัตถุประสงค์ตามลำดับก่อนหลัง และตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนแต่ละบุคคล โดยงานสร้างข้อทดสอบมีดังนี้

1. การให้รายละเอียดระบบการบริหารการประเมินผล
2. การให้รายละเอียดคุณลักษณะของข้อทดสอบที่เหมาะสมในการกำหนด

วัตถุประสงค์แต่ละวัตถุประสงค์

3. การสร้างและปรับปรุงข้อทดสอบ
4. การกำหนดความเชื่อถือได้และความเหมาะสมของข้อทดสอบ
5. การทดลองใช้ข้อทดสอบและปรับปรุง

งานที่ 7 การจัดลำดับการสอน การจัดลำดับการสอนโดยทั่วไปเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์สุดท้ายของการสอน เป็นความมุ่งหวังของงานที่ 2 อยู่แล้ว ส่วนงานที่ 7 นี้เป็นการจัดลำดับการสอนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ย่อย ซึ่งมีดังนี้

1. การตรวจสอบวัตถุประสงค์ย่อย(Enabling Objectives) ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์สุดท้าย(Terminal Objective)

2. เลือกการจัดลำดับเนื้อหาความรู้
3. กำหนดลำดับการสอนให้เป็นไปตามลำดับวัตถุประสงค์ย่อยและเนื้อหาความรู้
4. กำหนดขนาดของบทเรียน
5. การทำให้ลำดับการสอนนั้นเป็นไปได้

งานที่ 8 การวางแผนการสอน เป็นการระบุเหตุการณ์การสอน(Instructional Events)ลำดับขั้นตอนการสอนสำหรับวัตถุประสงค์ย่อย ชั้นการสอนอาจเป็นไปตามที่ครูผู้สอนวางแผน แต่อาจเป็นไปตามที่นักเรียนต้องการก็ได้ การวางแผนการสอนมีดังนี้

1. การระบุรายละเอียดเนื้อหาวิชา
2. การวางแผนการจัดกลุ่มการสอนและระยะเวลา

3. การระบุแนวทางเลือกของวิธีสอน
4. การเลือกวิธีสอน
5. การวางแผนกิจกรรมก่อนสอน
6. การวางแผนวิธีนำเสนอเนื้อหาความรู้ใหม่
7. การวางแผนการฝึกปฏิบัติกับข้อมูลย้อนกลับ
8. การวางแผนประเมินพฤติกรรม
9. การวางแผนการประเมินพฤติกรรม
10. การระบุสภาพการณ์การเรียนรู้

งานที่ 9 การเลือกสื่อการสอน การเลือกสื่อการสอนที่เหมาะสมจะต้องพิจารณาตัวแปรด้านกิจกรรมหรืองาน ด้านนักเรียน สภาพแวดล้อมของการเรียน สภาพแวดล้อมของการพัฒนา ผลผลิต เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบอื่นๆ โดยแยกเป็นงานย่อยได้ดังนี้

1. การกำหนดวิธีการถ่ายทอดความรู้
2. การระบุรายละเอียดของสิ่งเร้า
3. การระบุรายละเอียดของปฏิริยาตอบสนองของนักเรียน
4. การระบุศักยภาพของสื่อที่จะนำมาใช้
5. การตัดสินใจเลือกสื่อ

งานที่ 10 การให้รายละเอียดวัสดุการสอนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมต้นฉบับ (Manuscripts) เตรียมบทบาท (Scripts) การร่างภาพ การเขียนบทเรื่อง (Storyboard) ซึ่งอาจแยกเป็นงานย่อยได้ดังนี้

1. การเตรียมมาตรฐานของวัสดุการสอน
2. การปรับปรุงวัสดุการสอนที่มีอยู่แล้ว
3. การเขียนข้อกำหนดของวัสดุการสอนที่ต้องการ
4. การปรับปรุงข้อกำหนด

งานที่ 11 การผลิตวัสดุการสอน เป็นการผลิตต้นแบบ และปรับปรุง เช่น คู่มือแบบเรียน และสื่ออื่นๆ อาจแยกได้เป็น

1. การร่างกิจกรรมการเรียนรู้และปรับปรุง
2. การแก้ไขและปรับปรุงวัสดุการสอน
3. การผลิตสื่อการสอน
4. การจัดวัสดุการสอนให้สอดคล้องกับการสอน
5. การทดลองใช้วัสดุการสอนและปรับปรุง
6. การทดลองใช้วัสดุการสอนและปรับปรุง

งานที่ 12 การประเมินผลเพื่อการปรับปรุงเป็นการประเมินวัสดุการสอนและทุกสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการสอนเพื่อปรับปรุงโดยแยกได้เป็น

1. การวางแผนระบบการประเมินผลวัสดุการสอน
2. ให้รายละเอียดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

3. ดำเนินการประเมินผลแบบรายบุคคลและปรับปรุง
4. ดำเนินการประเมินผลกลุ่มเล็กและปรับปรุง
5. ฝึกอบรมครูผู้สอนที่จะดำเนินการประเมินผลภาคสนาม
6. ดำเนินการประเมินผลภาคสนามและปรับปรุง

แนวคิดพื้นฐานการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม

แนวคิดพื้นฐานของการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ซึ่งพัฒนาจากแนวคิดด้านการศึกษา นักการศึกษาที่เกี่ยวข้องมีดังนี้(กานต์วี บุญญานุสิทธิ์, 2554)

1. แนวคิดด้านการศึกษา ของจอห์น ดิวอี้ เน้นการเรียนรู้จากการกระทำ(Learning by doing) ดิวอี้ให้แนวคิดพื้นฐานของหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอนว่า การเรียนรู้ต้องเชื่อมโยงกับ ประสบการณ์และความสนใจของผู้เรียน ในการจัดสถานการณ์การเรียนรู้ต้องทำให้นักเรียนมี ปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับประสบการณ์จริง “ระบบการศึกษาต้องเป็นกระบวนการเจริญเติบโต มี เป้าหมายในทุกขั้นตอนถึงความสามารถที่จะต้องส่งเสริมให้พัฒนาขึ้น” ในหนังสือเรื่อง ประชาธิปไตย และการศึกษา จอห์น ดิวอี้ กล่าวว่า “.....เนื่องจากการศึกษาไม่ใช่เป็นเรื่องของการบอกเล่า แต่เป็น ระบบการสร้างอย่างมีชีวิตชีวา”(Edwey, 1926) ดิวอี้ มีความเห็นว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ ผู้เรียนลงมือกระทำเอง และเชื่อว่าประสบการณ์มีความสำคัญมากต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เขาเห็นว่า ประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นเรื่องทางกายภาพและด้านสังคม ที่เกิดขึ้นโดยการเรียนรู้มีความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลกับโลกทางกายภาพ และสังคมที่เขามีส่วนร่วมอยู่ ดังนั้น ประสบการณ์จึงสามารถ เรียนรู้และแบ่งปันกันได้

ในส่วนของพื้นฐานด้านปรัชญาพัฒนาการนิยม(Progressivism) มีแนวคิดหลักและการจัด หลักสูตรและการสอน ดังนี้(วิบูลย์ ไตวณะบุตร, 2533)

แนวความคิดหลัก เน้นการพัฒนาปัจเจกบุคคล เชื่อว่าคนมีความดีความงามและความสามารถ พร้อมทั้งจะพัฒนาตนเองคือ ยึดหลักสัจการแห่งตน(Self-Actualization) มีความเชื่อว่าการศึกษาคือชีวิตคือ คนต้องพัฒนาตนเองตลอดชีวิต และเชื่อในหลักประชาธิปไตย และหลักการทาง วิทยาศาสตร์

หลักสูตร ยึดผู้เรียนและประสบการณ์การเรียนรู้เป็นศูนย์กลาง ดังนั้นหลักสูตรจึงมีลักษณะ ยืดหยุ่น เป็นหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือหลักสูตรที่เน้นประสบการณ์คือ เปิดโอกาสให้ ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจและความต้องการของตน เน้น กระบวนการเรียนรู้มากกว่า เนื้อหาวิชา

บทบาทผู้สอน เป็นผู้ชี้แนะ ให้คำปรึกษา

บทบาทผู้เรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอน มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยและวิธีคิดแบบ วิทยาศาสตร์ โดยเน้นกระบวนการเรียนการสอนแบบแก้ปัญหา(Problem Solving)และลงมือปฏิบัติ (Learning by doing)

เนื่องจากการเรียนรู้ด้วยการกระทำ เป็นแนวคิดที่สำคัญของปรัชญาพัฒนาการนิยม เป็น องค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม จึงแสดงให้เห็นว่าปรัชญาพัฒนาการนิยม

และแนวคิดด้านการศึกษาของจอห์น ดิวอี้ เป็นรากฐานและแนวคิดที่สำคัญของการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม รวมถึงบทบาทของครูและผู้เรียนด้วย

2. แนวคิดการสร้างจิตสำนึก(Concretization) ของเปาโล แฟร์

เปาโล แฟร์ มีความเห็นว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมกับจิตสำนึก(Consciousness) และการกระทำของมนุษย์จะสัมพันธ์กับจิตสำนึกของเขาเสมอเพราะมนุษย์รู้ว่า เขาสามารถเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของตนได้ มนุษย์เป็นผู้กระทำสามารถปรับตัวให้เข้ากับโลก สามารถปรับโลกให้เข้ากับวิถีชีวิตของตน มีสำนึกเรื่องเวลา ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต จึงมีประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการ สืบทอดตลอดมา ถึงกระนั้น มนุษย์ก็ถูกกำหนดโดยประวัติศาสตร์ เช่นกัน แต่มนุษย์สามารถไตร่ตรองพิจารณา ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและตัดแปลงให้ดีขึ้น

วิธีการที่จะนำไปสู่ที่มีจิตสำนึกของการวิพากษ์วิจารณ์คือ การกระตุ้นด้วยเทคนิคการสนทนาเกี่ยวกับปัญหาสังคมที่มีการตั้งคำถามและอภิปรายโต้แย้งความคิดซึ่งกันและกัน วิพากษ์วิจารณ์ไปเรื่อยๆ จนกระทั่งได้ความหมายที่สมบูรณ์ และที่สุดจะทำให้เกิดความตระหนักถึงความสัมพันธ์ของสิ่งที่เป็นเหตุและสิ่งที่เป็นผล ซึ่งเปาโล แฟร์ เรียกว่า กระบวนการจิตสำนึก (Concretization) กระบวนการจิตสำนึก นี้ ต้องอาศัยวิจรรย์ญาณอย่างลึกซึ้ง พิจารณาแนวความคิด และเหตุผล ที่มาของสิ่งต่างๆ จะใช้เพียงสติปัญญาอย่างเดียวไม่ได้ ต้องเป็นการผสมผสานระหว่าง การลงมือกระทำและความคิดใคร่ครวญ(Freire, 1998)

วิธีการสอนแบบกระบวนการจิตสำนึก ของเปาโล แฟร์ มีทั้งหมด 3 ขั้นตอนคือ

1. การเข้ารหัส(Codification) เป็นขั้นที่ผู้สอนสถานการณ์ที่เป็นจริงแก่ผู้เรียน มีความสัมพันธ์กับชีวิตและเป็นสถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง โดยใช้วิธีเสนอสถานการณ์ด้วยวาจา รูป สเกตซ์ รูปภาพ อื่นๆ
2. การถอดรหัส(Decoding) ได้แก่การถอดความหมายจากสถานการณ์ที่เสนอในขั้นแรกด้วยการสนทนาระหว่างครูกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนด้วยกัน โดยมีวัตถุประสงค์ให้เป็น ความหมายในแง่มุมต่างๆ กัน
3. การวิพากษ์วิจารณ์(Critical Consciousness) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนต้องมีการ คิดวิพากษ์วิจารณ์ เป็นการสนทนาแบบภาษาต่างๆ สำหรับทุกคนที่มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เพื่อให้เกิด ความตระหนักและมองเห็นปัญหาในสังคมที่เขาดำรงชีวิตอยู่ ผู้เรียนจะต้องใช้ความคิดใคร่ครวญ วิพากษ์วิจารณ์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในสิ่งที่เป็นปัญหาได้อย่างลึกซึ้ง โดยต้องมีการเตรียมขั้น พื้นฐาน 2 ประการคือ การสำรวจค่าที่ชาวบ้านใช้กันทั่วไป และการนำค่าต่างๆ ที่ได้พบมาสร้างเป็น สื่อต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอน(ศักดา ปรารค์ประทานพร, 2539)

การนำหลักการของกระบวนการสร้างสำนึก ของเปาโล แฟร์ มาใช้ในการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม โดยใช้การสนทนาวิพากษ์วิจารณ์ มาอยู่ในกระบวนการไตร่ตรองอย่างเป็นระบบ จะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านการใช้ความคิด การปรับเปลี่ยนจิตสำนึกให้มีความตระหนักในการ บริการสังคม เนื่องจากการได้ประสบกับสถานการณ์จริงเป็นการกระทำควบคู่ไปกับการไตร่ตรอง

3. แนวคิดปรัชญาปฏิรูปนิยม(Reconstructionism) ของเบฮอร์แมน(Brameld, 1971)

การศึกษาเชิงปฏิรูปนิยม ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของปรัชญาพัฒนาการนิยม ซึ่งเห็นพ้องทุกอย่างในด้านการเรียนการสอน ยกเว้นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคม โดยมองเห็นว่า “การศึกษาเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาของสังคม” ดังนั้น จึงมีทัศนะทางการศึกษาดังนี้

จุดมุ่งหมายของการศึกษา

- 1) ใช้หลักประชาธิปไตยในการบริหารการศึกษา กระจายความรับผิดชอบไปสู่ท้องถิ่น ให้คนในท้องถิ่นได้แก้ปัญหของตนเอง เพื่อให้มีความเสมอภาคและเป็นธรรม
- 2) ปรับปรุงและพัฒนาสังคม โดยให้การศึกษาได้มีบทบาทในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาสังคม

3) มุ่งสร้างระเบียบสังคมใหม่บนรากฐานของประชาธิปไตย

4) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของสังคมควบคู่กับตนเอง

หลักสูตร เน้นสังคมเป็นหลัก ให้ผู้เรียนเข้าใจสภาพสังคม และวิธีการแก้ไขปัญหาของสังคมสามารถวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างฉลาด รวมทั้งพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนทั้งค่านิยม วัฒนธรรม ขนบประเพณี เพื่อเด็กจะได้อยู่ในสังคมที่เป็นสุข

การเรียนการสอน มุ่งให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการกระทำและรู้จักการแก้ปัญหา โดยครูจะเป็นผู้เสนอกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงหน้าที่ต่อสังคม ให้โอกาสผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น อภิปรายโต้แย้งตามแนวทางประชาธิปไตย โดยที่ผู้สอนจะเป็นผู้ยึดมั่นประชาธิปไตย เป็นนักแก้ปัญหา และสนใจเรื่องของสังคม

เมื่อได้พิจารณาถึงการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมพบว่า ในการทำกิจกรรมรับใช้สังคมผู้เรียนจำเป็นต้องมีการศึกษาความต้องการและปัญหาของชุมชน ที่เป็นเป้าหมาย แล้วจึงดำเนินการเพื่อบรรเทาหรือแก้ไขปัญหานั้นๆ อันเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับแนวคิดของปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมที่เน้นถึงบทบาทของการศึกษาต้องช่วยสร้างสรรค์ และพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น ดังนั้นปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมเป็นแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งของการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม

4. แนวคิดการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์(Experiential learning) ของเดวิด คอลบ์

เดวิด คอลบ์(David Kolb, 1984 ; citing in Florence Fay Pritchard ; & George I. Whitehead, 2004) นำเสนอ รูปแบบการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ในหนังสือ ชื่อ Experiential Learning : Experience as the source of learning and development โดยนำแนวคิดพื้นฐานมาจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการของ เคิร์ก เลวิน และการฝึกอบรม และเชื่อมโยงกับงานของจอห์น ดิวอี้ และ จิน ฟืออาเจย์

จุดเน้นที่สำคัญของรูปแบบการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์คือ วงจรการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย

1. การสร้างประสบการณ์ตรง(Concrete experience)
2. การสังเกตผลสะท้อนกลับ(Reflective experience)
3. การประมวลความคิดรวบยอด(Abstract conceptualization)
4. การทดลองโดยการปฏิบัติ(Active experimentation)

ภาพประกอบ 9 วงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ของเดวิด คอลบ์(Kolb, 1984)
 ที่มา : Pritchard F. Florence; & Whitehead I. George.(2004). *Serve and learn :
 implementing and evaluating service-learning in middle and high schools*. P.11

จากวงจรการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์นี้ ผู้เรียนก้าวเข้าสู่วงจรด้วยการทำงานในชุมชน หรือการทำงานในที่ทำงานจริงๆ และใช้ประสบการณ์นั้นเป็นพื้นฐานในการไตร่ตรองเพื่อการบันทึกหรืออภิปราย หลังจากนั้นผู้สอนจะให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์และสังเคราะห์ออกมาเป็นความคิดรวบยอดและนำไปทดสอบใหม่ ซึ่งจะเกิดเป็นวงจรต่อเนื่องไปอีก สิ่งที่สำคัญที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์เกิดผลอย่างแท้จริงคือ การดำเนินการครบวงจรการเรียนรู้ทุกองค์ประกอบ

จากการศึกษาแนวคิดพื้นฐานของการเรียนรู้เพื่อการบริการสังคม สามารถสรุปได้ว่าการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมเป็นการเรียนรู้ส่งเสริมการสรรค์สร้างสังคม การปรับเปลี่ยนจิตสำนึก การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการกระทำจริงและการส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียน

รูปแบบการเรียนการสอนที่สนับสนุนการเรียนการสอนด้วยการบริการสังคม

1. รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการบริการแบบ Park Service-learning Model

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยจอร์เจีย(Georgia Department of Education, 1997) เสนอรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการบริการแบบ Park Service-learning Model ซึ่งแบ่งกระบวนการดำเนินงานออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ(Preparation) เป็นขั้นตอนการวางแผนทำกิจกรรมเริ่มจากการมอบหมายให้นักเรียนสำรวจความต้องการต่างๆ ของชุมชนที่นักเรียนจะช่วยเหลือได้โดยอาจสอบถามจากผู้นำชุมชน หน่วยงานที่ทำหน้าที่พัฒนาชุมชน ผู้คนในชุมชน จากการสังเกตของนักเรียนเอง หรือครูผู้สอนอาจจะเสนอแนะปัญหาของชุมชนขึ้นมาพร้อมด้วยก็ได้ แล้วนำปัญหาเหล่านั้นมาพิจารณาเลือกหัวข้อที่สอดคล้องกับสิ่งที่นักเรียนต้องการศึกษาเรียนรู้และอยู่ในความสามารถที่นักเรียนจะทำได้โดยครูช่วยดูแลชี้แนะและเป็นที่ปรึกษา เพื่อให้กิจกรรมนั้นเกิดประโยชน์ต่อชุมชนและส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างแท้จริง จากนั้นนำปัญหาที่เลือกได้มาวิเคราะห์หาสาเหตุและแนวทางการแก้ไข แล้ววางแผนกิจกรรมเป็นขั้นตอนเพื่อพร้อมไปพัฒนา

เมื่อวางแผนกิจกรรมเรียบร้อยแล้วควรสำรวจว่ามีข้อมูลหรือทักษะใดที่นักเรียนขาดแต่จำเป็นต้องการทำงานที่วางไว้ แล้วจัดการให้นักเรียนค้นคว้าหรือได้รับการอบรมทักษะเพิ่มเติม เพื่อประสิทธิภาพในการลงมือปฏิบัติงาน ก่อนให้บริการ นักเรียนควรจะ

- เลือกชุมชนที่จะเข้าไปให้บริการ
- เลือกและวางแผนกิจกรรมที่จะไปบริการโดยเป็นกิจกรรมที่ชุมชนต้องการ

โดยเฉพาะ

- ประชาสัมพันธ์ผู้สนใจและผู้ต้องการสมัครเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครตามหน่วยงาน

ต่างๆ

- แนะนำสถานที่/พื้นที่ๆ ที่จะเข้าไปให้บริการและจัดให้มีการอบรมกิจกรรมที่จะไป

ให้บริการก่อนหน้าการปฏิบัติจริง

2. ขั้นปฏิบัติการ(Action)คือ การนำแผนการที่วางไว้ไปปฏิบัติให้เกิดขึ้นไปรูปธรรม ซึ่งไม่ได้หมายความว่านักเรียนจะปฏิบัติงานตามลำพัง แต่สามารถขอความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานองค์กร ผู้นำชุมชนหรือผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมด้วย ก่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน ระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ การแบ่งงานตามความถนัด การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เปิดโลกให้นักเรียนได้ออกนอกห้องเรียนเพื่อไปสัมผัสชีวิตจริง โดยนำสิ่งที่เรียนรู้ในห้องเรียนมาประยุกต์ใช้ เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และรู้จักแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้งานลุล่วงได้ดี ดังนั้นการปฏิบัติการในการให้บริการ จึงสรุปดังนี้

- เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญ
- เป็นการบูรณาการรายวิชาต่างๆ
- มีการพัฒนาอย่างเหมาะสม
- เตรียมให้นักเรียนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม
- ให้การดูแลอย่างเพียงพอ

3. การสะท้อนกลับ(Reflection) เป็นขั้นตอนที่ทำให้นักเรียนได้มีทักษะการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณ เมื่อได้ให้มีประสบการณ์บริการทางสังคม และประยุกต์ให้มีการเรียนรู้วิชาการอย่างกว้างขวาง การสะท้อนกลับจะเป็นโอกาสที่เหมาะสมในการเชื่อมโยงรายวิชาต่างๆ เข้ากับกิจกรรมการบริการสังคม นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้มาวิเคราะห์ผ่านการอภิปรายในชั้นเรียน เขียนสรุปเป็นรายงานรายบุคคล รายกลุ่ม รายห้องหรือจัดนิทรรศการ

4. การเฉลิมฉลอง(Cerebration) เป็นการระลึกถึงสิ่งที่นักเรียนได้ลงมือทำให้แก่ผู้อื่นหรือชุมชน เป็นกิจกรรมที่แสดงออกว่านักเรียนได้เสร็จสิ้นปฏิบัติการบริการสังคมอาจเป็นการจัดปาร์ตี้ในสวนสาธารณะที่นักเรียนได้ช่วยกันบูรณะ เชิญชวนนักเรียน ครูอาจารย์ หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมครั้งนี้ ตลอดจนผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนมาร่วมในงานเลี้ยงฉลองนี้ด้วย ทั้งนี้ครูอาจจะทำใบประกาศนียบัตรให้เป็นที่ระลึกแก่นักเรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมนี้ เพื่อเป็นรางวัลและสิ่งเตือนใจให้นักเรียนระลึกถึงการทำความดีนี้ให้แก่อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งจะก่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการร่วมรับผิดชอบช่วยเหลือสังคมต่อไป

2. รูปแบบการเรียนรู้จากการบริการสังคมแบบ I CARE

มาร์ค(Mark, 2001) เสนอรูปแบบการเรียนรู้จากการบริการสังคมแบบ I CARE ในหนังสือ Creating sustainable community programs: examples of collaborative public administration เป็นรูปแบบการเรียนรู้สำหรับให้นักเรียนเลือกและวิเคราะห์เพื่อการวางแผนในการปฏิบัติและประเมินผลได้อย่างเข้าใจ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนที่สำคัญคือ

1. ระบุปัญหา(Identify) เริ่มต้นที่ระบุปัญหาโดยนักเรียนหรือกลุ่มนักเรียนร่วมกันระบุ คำนึงถึงประโยชน์และความต้องการของชุมชนเป็นส่วนสำคัญ ไม่น้อยไปกว่าทรัพยากรที่นำมาใช้ในการให้บริการสังคม นักเรียนจะต้องเขียนเค้าโครงของโครงการเพื่อแสดงให้เห็นว่าอะไรเป็นสิ่งที่ผลักดันให้เกิดโครงการและบอกข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้น บอกเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ ในลักษณะของยุทธศาสตร์ รวมทั้งภาระงานที่จำเป็นต้องปฏิบัติเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย

2. การทำงานร่วมกัน(Collaborate) นักเรียนจะต้องทำงานร่วมกันเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย ทราบว่าอะไรคือสิ่งที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการใช้ประโยชน์จากความสามารถของมนุษย์ และประโยชน์จากทรัพยากร ผู้ร่วมงานจะทำงานประสานในรูปแบบเดียวกันเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายได้อย่างไร ดังนั้นจึงต้องพัฒนาทักษะของผู้ร่วมงานให้สอดคล้องกับความต้องการในชุมชน สิ่งที่ทำให้แน่ใจว่านักเรียนสามารถทำตามความต้องการของชุมชนได้ในขั้นตอนนี้คือการให้การฝึกอบรมเรื่องการทำโครงการ การมอบหมายหน้าที่และภาระงาน ตลอดจนกำหนดระยะเวลาการทำโครงการ สิ่งที่มีมากขึ้นบ่อยคือ การถกเถียงกันในกลุ่มและนักเรียนขาดแคลนทรัพยากรในการปฏิบัติ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้อาจทำให้กระบวนการในขั้นนี้เปลี่ยนแปลงไป

3. การแสดงออก(Act) การทำงานร่วมกันเพื่อตอบสนองความต้องการตลอดจนโครงการจะสำเร็จได้ต้องอาศัยนักเรียนในการแสดงออก นักเรียนจะต้องให้บริการตามหลักการทางด้านวิชาการและพัฒนาตนเองอย่างเหมาะสมกับความต้องการของสังคม

4. การสะท้อนกลับ(Reflection Experiences) กระบวนการบริการสังคมทั้งหมดนั้น นักเรียนและคณะจะต้องสะท้อนประสบการณ์ออกมา การฝึกฝนการสะท้อนในกิจกรรมการบริการจะเป็นส่วนที่ดึงดูดความสนใจแก่ผู้ร่วมงานและถ่ายทอดความเป็นอาสาสมัครให้แก่กันนักเรียน มีคำถาม 3 ข้อที่จะต้องใช้ในขั้นตอนนี้ ได้แก่ อะไร อะไรที่ทำให้เป็นเช่นนั้นและปัจจุบันเป็นอย่างไร ในขั้นตอนนี้ นักเรียนแต่ละคนจะต้องบอกความหมายจุดประสงค์ของโครงการ กำหนดความเชื่อมโยงระหว่างบริการกับสาขาวิชาที่เรียนและบอกผลกระทบจากโครงการที่มีต่อสมาชิกและประโยชน์ของชุมชน เทคนิคการสะท้อนกลับจะแตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่ม

5. การสนับสนุนส่งเสริม(Encourage) เมื่อโครงการเสร็จสมบูรณ์แล้ว นักเรียนจะมีการสนับสนุนและส่งเสริมกันเองตลอดจนเริ่มต้นโครงการในขั้นตอนใหม่อีกครั้ง โดยการหาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานที่เพื่อดูความต้องการใหม่ๆ ที่อาจเกิดขึ้น เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการจัดทำโครงการ ในขั้นตอนนี้ นักเรียนจะพิจารณาผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน ผลการรายงานต่างๆ ประเมินความมีประสิทธิภาพ กำหนดขอบเขตเป้าหมายที่แท้จริงและวัตถุประสงค์ที่เหมาะสมและกำหนดบทบาทที่คาดหวังอีกครั้ง ในขั้นตอนนี้จะสะท้อนกลับไปที่ขั้นตอนการระบุปัญหา(Identify) และขั้นตอนต่างๆ ที่จะดำเนินไปอีกครั้ง ประสบการณ์ที่มีคุณค่าอย่างยิ่งจะเกิดขึ้นเมื่อคณะและนักเรียนได้ร่วมกันค้นคว้าผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยการบริการ ซึ่งนอกเหนือไปจากการเรียนรู้เนื้อหาทางด้านวิชาการ นั่นคือ

ประสบการณ์ของนักเรียน การพัฒนาองค์กร การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตลอดจนทักษะการสื่อสาร นำไปสู่การพัฒนาให้นักเรียนได้ก้าวเข้าสู่โลกที่แท้จริงอย่างสมบูรณ์

ตาราง 1 รูปแบบการเรียนรู้จากการบริการสังคมแบบ I CARE

ขั้นตอน	คำถามที่ใช้
1. ระบุปัญหา(Identify)	- อะไรคืองานเดี่ยว งานกลุ่ม ประโยชน์และความต้องการของชุมชน และสิ่งใดคือของจำเป็นที่ต้องการใช้ในการปฏิบัติงาน
2. การทำงานร่วมกัน (Collaborate)	- ผู้ร่วมงานจะทำงานประสานในรูปแบบเดียวกันได้อย่างไร - จะพัฒนาผู้ร่วมงานได้อย่างไร
3. การแสดงออก(Act)	- การบริการด้านตามหลักวิชาการจะต้องเหมาะสมกับความ ต้องการของชุมชน
4. การสะท้อนกลับ (Reflection Experiences)	- อะไร - อะไรที่ทำให้เป็นเช่นนั้น - ปัจจุบันเป็นอย่างไร
5. การสนับสนุนส่งเสริม (Encourage)	- เริ่มต้นขั้นตอนการทำงานในสถานที่ใหม่ที่ต้องการไปทำโครงการ - ทำรายงานฉบับสมบูรณ์ - วัดประสิทธิภาพจากความสำเร็จร่วมกันของชุมชน - ผลที่นักเรียนได้รับ - เริ่มต้นขั้นตอนใหม่อีกครั้ง

ที่มา : Mark R. Daniels.(2001). Creating sustainable community programs : examples of collaborative public administration. p. 275

3. รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมแบบผ่านกระบวนการทางสังคม(Social-Process Learning)

รูปแบบการสืบสวนแบบกลุ่มของเธอลนท์(Thelen ; citing in Florence Fay Pritchard; & George I. Whitehead, 2004) กล่าวถึงศูนย์กลางของมิติทางสังคมที่เกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์และให้นักเรียนทำงานร่วมกันโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาและตัดสินใจ โดยเพิ่มเติมส่วนประกอบที่สำคัญให้รูปแบบการเรียนรู้โดยการบริการสังคมสมัยใหม่ รูปแบบของเธอลนท์ศึกษาจากพื้นฐานการทำงานของดิอัวและเลวิน แต่ไม่ได้สร้างขึ้นจากจุดประสงค์ของทฤษฎีที่เกี่ยวกับลักษณะทางสังคมเรื่องการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ หากมีจุดประสงค์เกี่ยวกับการเรียนรู้ทางด้านเหตุผล(Cognitive) เธอลนท์สร้างรูปแบบจากแนวคิดพื้นฐานของดิอัวเรื่องกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ได้จากการร่วมมือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างนักเรียนและในโรงเรียนที่มีโครงสร้างทางสังคมแบบประชาธิปไตย นักเรียนจะให้ความสนใจกับรายวิชาที่ให้เรียนรู้จากสภาพจริงเพราะทำให้เกิดความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น และได้ทำงานโดยตรงในโรงเรียน โดยเธอลนท์

ได้เพิ่มเติมจุดประสงค์ของดิไวให้โรงเรียนสามารถสนับสนุนให้นักเรียนได้สะท้อนคิดโดยให้เผชิญหน้ากับหัวข้อที่ต้องแก้ปัญหาและดึงความสนใจของนักเรียนในการค้นหากระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบเธอเล่นท์บูรณาการแนวคิดของดิไวกับจุดประสงค์ที่เกี่ยวกับผลกระทบที่ได้จากการทำงานกลุ่มที่พัฒนาโดย เคิร์ก เลวิน(Kurt Lewin) ที่วิจัยเกี่ยวกับจิตวิทยาสังคม เลวิน(Lewin, 1947 citing in Florence Fay Pritchard ; & George I. Whitehead, 2004) พบว่าคนจะทำงานเป็นกลุ่มเมื่อได้รับการมอบหมายงาน แนวทางของกลุ่มจะถูกจัดการและได้รับผลเมื่อสมาชิกปฏิบัติตามหน้าที่ส่วนผลที่ตามมาเธอเล่นท์เชื่อว่าการทำงานกลุ่มทำให้สิ่งต่างๆ เหล่านี้เพิ่มขึ้น ได้แก่ ประสิทธิภาพในการวิเคราะห์เกี่ยวกับหน้าที่ การปรับปรุงหน้าที่ ความรับผิดชอบเพื่อพัฒนางานให้สมบูรณ์ โดยเธอเล่นท์ได้หล่อหลอมการเชื่อมโยงระหว่างความคิดของดิไวและเลวิน พบว่านักเรียนที่ทำงานเป็นกลุ่มกลุ่มจะค้นพบปัญหาที่แท้จริงเมื่อเรียนรู้สิ่งเกี่ยวกับวิชาการและนักเรียนจะเรียนรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยและทักษะกระบวนการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์

ในรูปแบบการสอนของจอยซ์และเวลล์(Joyce; & Weil citing in Florence Fay Pritchard ; & George I. Whitehead, 2004) กล่าวถึงรูปแบบการเรียนรู้การสืบสวนแบบกลุ่มของเธอเล่นท์ที่สมาชิกในกลุ่มจะมีรูปแบบกระบวนการทางสังคมเหมือนกับครอบครัว ในรูปแบบนี้จะมีพื้นฐานมาจากการเรียนรู้แบบร่วมมือ(Cooperative Learning) และการเรียนรู้ผ่านชุมชน ตาราง 2 เสนอแนวคิดของเธอเล่นท์ที่เกี่ยวกับกระบวนการทางสังคมแบบการสืบสวนแบบกลุ่ม ดังนี้

ตาราง 2 รูปแบบการสืบสวนแบบกลุ่มของเธอเล่นท์

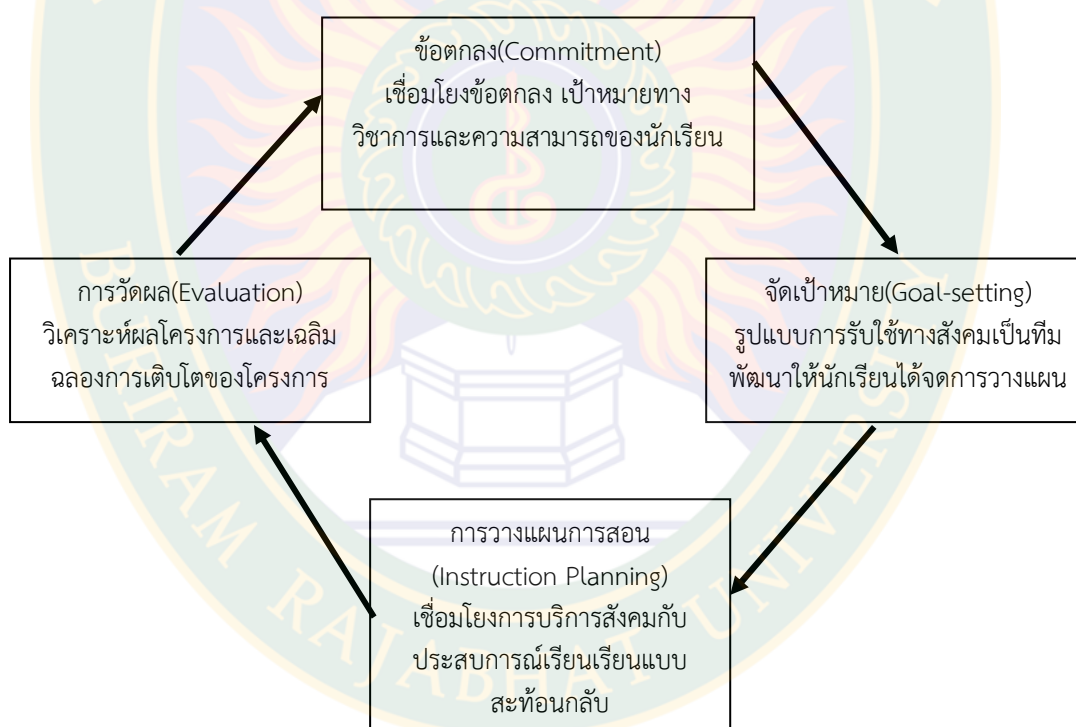
การจัดรูปแบบทางสังคม	การทำงานรายบุคคล	กลุ่มขนาดเล็ก ทีมหรือกลุ่มที่จัดตามความสมัครใจ	การรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการ (ชั้นเรียน)
ความรู้ของแต่ละบุคคล	แถวที่ 1 การเผชิญหน้า ภาระงานที่ทำให้กังวลใจ	แถวที่ 2 ความคิดของหลายคนทำให้รู้สึกว่าง่ายขึ้น	แถวที่ 3 มีวัตถุประสงค์ผู้ผูกมัดร่วมกันมีการวางแผนการสืบสวน
ความรู้เดิม	แถวที่ 4 สืบสวนคนเดียว	แถวที่ 5 ทำงานเป็นทีม ประชุม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในทีม	แถวที่ 6 ดำเนินกิจกรรมบรรลุความสำเร็จมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อสะท้อนกลับ

จากตาราง 2 จะเห็นว่านักเรียนที่ทำงานคนเดียวและทำงานร่วมกัน(แถวที่ 1-6) ระบุปัญหา แสดงความคิดเห็น วางแผนเพื่อแก้ปัญหา ตลอดจนศึกษาสภาพปัญหาเชิงวิชาการ เมื่อนักเรียนได้ไปทำงาน นักเรียนแต่ละคนก็จะบูรณาการความรู้ของแต่ละบุคคลและความรู้ที่ได้มาจากการทำวิจัยและกิจกรรมในโรงเรียน(ความรู้ของแต่ละบุคคลและความรู้เดิม) จะถูกนำมาใช้ในการแก้ปัญหาที่แท้จริงหรือประเด็นสำคัญที่นักเรียนต้องเผชิญ ในความเห็นของเธอเล่นท์ ครูสามารถจัดกลุ่มให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมตามแต่ละช่องได้แสดงไว้ แต่การเปลี่ยนจากกิจกรรมหนึ่งไปยังอีกกิจกรรมหนึ่ง

จะต้องอยู่ภายใต้การจ้ดระเบียบและนักเรียนต้องได้เรียนรู้และสนองความต้องการทางจิตวิทยา ครูต้องดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด

4. รูปแบบการบริการสังคมแบบทำงานร่วมกัน(The Collaborative Service-learning Model)

พื้นฐานของการทำงานร่วมกับผู้อื่นและร่วมมือกันในรูปแบบที่เธอเลนท์(TheLen citing inPritchard ; & Whitehead, 2004) ได้ให้ส่วนประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนแบบบริการสังคมสมัยใหม่ โดยเฉพาะเรื่องการสืบสวนแบบกลุ่มเพื่อค้นหาสาเหตุ การประชุมร่วมกันเพื่อแสวงหาวัตถุประสงค์ การวางแผนการทำงานเป็นทีม การปรึกษาร่วมกันของทีม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อสะท้อนกลับ สิ่งเหล่านี้ คอ์ป(Kolb citing in Pritchard ; & Whitehead, 2004) ได้นำมารวมในแนวคิดสำหรับการสะท้อนเกี่ยวกับประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในรูปแบบนี้ในภาพประกอบที่ แสดงการบูรณาการรูปแบบการบริการสังคมแบบทำงานร่วมกัน ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุผลและมิติทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการบริการสังคม ตลอดจนการสืบสวนเพื่อแก้ปัญหาและตัดสินใจในแต่ละขั้นตอนดังภาพประกอบ 10 ดังนี้

ภาพประกอบ 10 รูปแบบการบริการสังคมแบบทำงานร่วมกัน

ที่มา : Pritchard F. Florence; & Whitehead I. George.(2004). Serve and learn: implementing and evaluating service-learning in middle and high schools. P.15

ภาพประกอบ 10 แสดง 4 ขั้นตอนของรูปแบบการบริการสังคมแบบทำงานร่วมกันที่มีขั้นตอนรวมไปถึงนักเรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน ขั้นตอนจะเริ่มจากประสานงานที่เชื่อมโยงความต้องการในการให้บริการ ซึ่งนักเรียนได้กำหนดเป้าหมายทางด้านวิชาการและความสามารถในการเตรียมการให้บริการเพื่ออุทิศตนแก่การบริการสังคม ผู้นำในการอุทิศตนจะประกอบด้วยโรงเรียน ชุมชนในที่ทีมต้องเข้าไปให้บริการ ซึ่งทีมต้องร่วมมือกันเพื่อพัฒนาการให้บริการบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ต่อไปทีมต้องออกแบบประสบการณ์เรียนรู้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับนักเรียนได้ปฏิบัติในชั้นเรียนและให้นักเรียนได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนก่อนให้บริการสังคมจริง สิ่งเหล่านี้นักเรียนและโรงเรียนต้องปฏิบัติร่วมกัน ทีมจะร่วมเฉลิมฉลองได้เมื่อเกิดการเรียนรู้ใหม่ๆ และได้มุมมองที่มีคุณค่า สิ่งเหล่านี้ได้มาจากการประเมินผลโครงการและร่วมแบ่งปันแนวทางที่เป็นประโยชน์เพื่อให้ทุกคนเติบโตต่อไป

ครูที่จะนำรูปแบบการบริการสังคมแบบทำงานร่วมกันมาใช้ในการออกแบบและปฏิบัติการบริการสังคมจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้ ครู กลุ่มนักเรียนและชุมชนต้องระบุความต้องการร่วมกันและต้องร่วมกันอุทิศตนให้กับการบริการ ส่วนประกอบของรูปแบบการบริการสังคมโดยการทำงานในลักษณะโครงการเป็นทีม ทีมจะต้องพัฒนาการบริการสังคมโดยนักเรียนต้องวางแผนผลที่คาดว่าจะได้รับ การทำผ่านโครงการของนักเรียนและวัดประเมินผลจากผลลัพธ์ของโครงการ จากนั้นพัฒนาทีมและการปฏิบัติจะสะท้อนออกมาจากประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียน สุดท้ายการประเมินผลของทีมจะดูจากการทำโครงการของทีม การให้ข้อมูลย้อนกลับของผู้ร่วมโครงการและการประเมินผลงานของทีม โดยทั้งหมดทีมต้องร่วมมือกันประเมินผล

เมื่อครู นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องในชุมชนร่วมกันออกแบบ ปฏิบัติและวัดผลการบริการทางสังคมโดยการทำงานร่วมกัน จะทำให้นักเรียนมีความเจริญเติบโตทางด้านสติปัญญาและกระบวนการทางวิชาการไปพร้อมๆ กับการพัฒนาทักษะทางการตัดสินใจและการแก้ปัญหาและนักเรียนที่เข้าร่วมการบริการทางสังคมโดยการทำงานร่วมกันจะได้พัฒนาความรู้สึกรักผูกพันต่อชุมชนและบทบาทสมาชิกในชุมชนจากการทำงานร่วมกันกับโรงเรียนและชุมชนที่ได้เลือก วางแผน จัดหาและสะท้อนจากการให้บริการของนักเรียนอย่างแท้จริง

5. รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี(Active Citizenship Today : ACT)

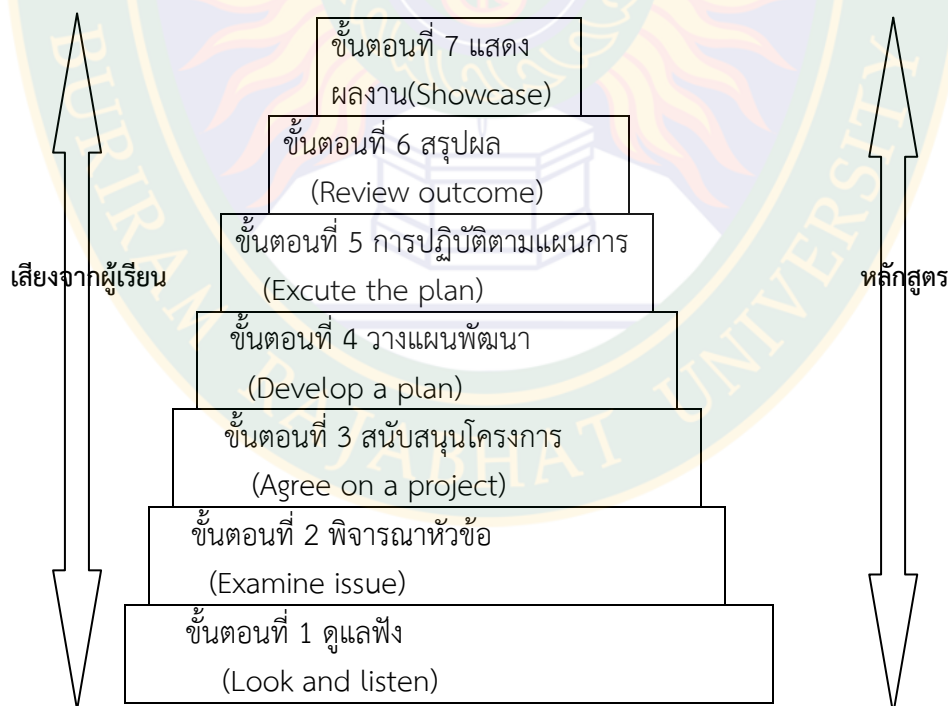
Close up Foundation และ Constitutional Right Foundation Chicago ในเมือง ลอสแอนเจลิส พัฒนาโครงการการสอนสังคมศึกษากับการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม(Active citizenship Today : ACT) โดยมีขั้นตอนนำเสนอ ดังต่อไปนี้

1. การเตรียมการ
 - 1.1 การระบุชุมชนของผู้เรียน
 - 1.2 การสำรวจชุมชน สภาพและปัญหา
2. การเลือกปัญหาที่สนใจและสอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา
 - 2.1 การสำรวจปัญหาที่เลือกในรายละเอียด
 - 2.2 การเตรียมทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินการ
3. การศึกษานโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่สนใจ

- 3.1 ศึกษาตัวนโยบายหรือกฎหมาย
- 3.2 ผลกระทบจากนโยบาย หรือกฎหมายนั้น
- 3.3 นำเสนอนโยบายเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น
4. การปฏิบัติกิจกรรม
 - 4.1 วางแผนปฏิบัติการ
 - 4.2 ลงมือกระทำกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้
5. การไตร่ตรอง ประเมินและกิจกรรมแสดงผลงาน
 - 5.1 กำหนดกิจกรรมและเวลาในการไตร่ตรอง
 - 5.2 ทำการพิจารณาไตร่ตรองในแต่ละขั้นตอน ด้วยการเขียนบันทึกรายงานปากเปล่า สนทนา อภิปราย การเขียนรายงานสรุป
 - 5.3 ประเมินผลในแต่ละขั้นตอน
 - 5.4 สรุปและนำเสนอกิจกรรมการบริการสังคมและบทเรียนที่เรียนรู้และประชาสัมพันธ์นำผลงานออกแสดง

6. รูปแบบการเรียนการสอนด้วยการบริการสังคมแบบ LEADERS

The Texas Center for Service-Learning((TxCSL), 2009) ได้นำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนด้วยการบริการสังคมแบบ LEADERS ที่ได้พัฒนามาจากการวิจัยของ IRB(Institutional Review) จดหมายจากผู้ปกครองนำมาซึ่งการทดลองในชั้นเรียนโดยทดลองกับนักเรียนเกรด 3-5 และ 6-12 ขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอนด้วยการบริการสังคมแบบ LEADERS มีดังภาพประกอบ 11 ดังนี้

ภาพประกอบ 11 รูปแบบการเรียนการสอนด้วยการบริการสังคมแบบ LEADERS

ที่มา : Texas Center for Service-learning.(2009). Learn and Serve Texas. P. 5

รูปแบบการเรียนการสอนด้วยการบริการสังคมแบบ LEADERS มีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ดูและฟัง(Look and listen) พิจารณาส่งที่มีค่าตลอดจนทรัพยากรที่ชุมชนมีความต้องการ ฟังเสียงของเยาวชนในชุมชนและสภาพแวดล้อม รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง : *สะท้อน*

ขั้นตอนที่ 2 พิจารณาหัวข้อ(Examine Issue) ทำการวิจัยเกี่ยวกับหัวข้อที่สนใจสำรวจหน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อนำมาวางนโยบายในการตอบสนองต่อความต้องการ สำรวจและวิเคราะห์ความคิดเห็นที่แตกต่าง คิดทบทวนอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับสถานการณ์และปัญหา : *สะท้อน*

ขั้นตอนที่ 3 สนับสนุนโครงการ(Agree on a project) แลกเปลี่ยนความคิดเห็นนำเสนอคำถามและใช้ทักษะการตัดสินใจเพื่อเลือกการจัดทำโครงการ : *สะท้อน*

ขั้นตอนที่ 4 วางแผนพัฒนา(Develop a plan) กำหนดเป้าหมาย เชื่อมโยงกับหลักสูตรและแนวทางในการวัดประเมินผล วางแผนร่วมกันในกลุ่ม กำหนดแนวทางในการปฏิบัติตลอดจนขั้นตอนและระยะเวลาในการปฏิบัติงาน : *สะท้อน*

ขั้นตอนที่ 5 การปฏิบัติตามแผนการ(Excite the plan) การปฏิบัติตามแผนงานเพื่อให้การบริการสังคมมีความหมาย ตรวจสอบความก้าวหน้าและปรับปรุงกิจกรรมให้เป็นไปตามความต้องการ : *สะท้อน*

ขั้นตอนที่ 6 สรุปผล(Review Outcome) สรุปผลงานและวัดผลการปฏิบัติงาน : *สะท้อน*

ขั้นตอนที่ 7 แสดงผลงาน>Showcase) แสดงผลงานที่ได้จากการเรียนรู้และฉลองผลลัพธ์ที่ได้ : *สะท้อน*

รูปแบบการเรียนการสอนด้วยการบริการสังคมแบบ LEADERS นี้จะมีความแตกต่างจากรูปแบบการสอนด้วยการบริการสังคมแบบอื่นๆคือ มีการสะท้อนในทุกขั้นตอนที่จัดทำเพื่อสะท้อนแนวคิดของผู้เรียนและนำแนวคิดที่ได้มาร่วมกันปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น

7. รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านจริยธรรม

เดล์ฟ มินท์ซ และสจิวต์(Delve ; Mintz; & Stewart, 1990) นำเสนอรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านจริยธรรม มีขั้นตอน 5 ขั้น ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. การสำรวจ(Exploration) หมายถึง การที่ผู้เรียนมีโอกาสครั้งแรกที่ประสบกับเหตุการณ์หรือโอกาสต่างๆ ด้วยความรู้สึกลึ้นเต้นเกี่ยวกับปัญหาที่ผู้อื่นประสบ และผู้เรียนพยายามมองหาโอกาสที่จะให้ความช่วยเหลือ หรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งจะมีอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้องกลุ่มหนึ่งหรือปัญหาของชุมชน

2. การแจกแจง(Clarification) หมายถึง การที่ผู้เรียนเริ่มศึกษาโอกาสต่างๆ และตัดสินใจว่าสามารถทำอะไรได้บ้าง ในกิจกรรมที่ทำการบริการสังคม หลังจากที่เขามีประสบการณ์พร้อมกับเพื่อนๆ ผู้เรียนจะสามารถแจกแจงและแยกแยะสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับตนเองได้

3. ความเข้าใจอย่างแท้จริง(Realization) หมายถึง ในขั้นนี้ ผู้เรียนเริ่มตระหนักว่าประสบการณ์การบริการสังคมมีความหมายอย่างไรสำหรับตนเอง และสามารถมุ่งความสนใจไปยังบุคคลหรือปัญหาที่ประสบอย่างชัดเจน และมีความมั่นใจมากขึ้นในความเชื่อมั่นของตน

4. การกระตุ้น(Activation) หมายถึง การที่ผู้เรียนจะพัฒนาจากการมีความรู้ ความเข้าใจเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในการอภิปราย ในปัญหาที่ซับซ้อนขึ้นในสังคม เพราะมีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกับประชาชนที่เขาไปร่วมงานด้วย และเรียนรู้จากกิจกรรม การบริการสังคมมากขึ้น

5. การรวมคุณค่าทางสังคมเข้าไว้โดยผ่านการเรียนรู้(Internalization) หมายถึง ผู้เรียนที่สามารถบูรณาการประสบการณ์บริการสังคมของตนเข้าไปในชีวิต และทำให้วิถีชีวิตและการตัดสินใจในชีวิต มุ่งไปที่คุณค่าที่ได้รับมาจากประสบการณ์นั้นๆ

8. รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมโดยใช้วิธีการสอนแบบโครงการ

วิธีการสอนแบบโครงการ หมายถึง การศึกษาหาความรู้ โดยการทำโครงการ เพื่อทำการศึกษาให้เกิดความเข้าใจในปัญหาให้ชัดเจนยิ่งขึ้นโดยที่ผู้เรียน จะพัฒนาการตั้งคำถาม แสดงความสามารถ ค้นหาทางแก้ปัญหา เสนอกระบวนการแก้ปัญหา และทดลองแก้และนำเสนอข้อค้นพบ โครงการบางโครงการใช้เวลาประมาณโครงการละ 3-4 สัปดาห์ แต่บางโครงการก็ใช้เพียงสัปดาห์เดียวโดยมีขั้นตอนหลักๆ ของวิธีการสอน(Booth, 1987) ดังนี้

1. ขั้นกระตุ้นความสนใจ เป็นการอภิปรายเบื้องต้นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการที่จะทำ รายละเอียดเป็นอย่างไรบ้าง
2. ขั้นเตรียมโครงการ เป็นการอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการ ว่า จะใช้เวลาเท่าไร รายละเอียดของการทำงานมีอะไรบ้าง
3. ขั้นฝึกทักษะที่จำเป็น ในบางโครงการ ต้องการทักษะที่จำเป็น จึงต้องมีการฝึกทักษะเหล่านั้นก่อน เช่น การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์
4. การเตรียมอุปกรณ์ เป็นการเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการทำกิจกรรม
5. ขั้นกิจกรรมกลุ่ม เป็นการลงมือกระทำกิจกรรมที่ได้วางแผนไว้
6. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการลงมือทำกิจกรรมตามโครงการที่วางแผนไว้
7. ขั้นสรุปผลการดำเนินการ เป็นการจัดการข้อมูลต่างๆ และสรุปผลของการดำเนินการ และเตรียมการที่จะนำเสนอเป็นรายงานขั้นสุดท้าย
8. ขั้นเสนอผลโครงการ เป็นการนำเสนอผลงานของโครงการที่ทำสำเร็จแล้ว

สาระสำคัญของการสอนแบบโครงการ ตามที่ แคทซ์และชาร์ด(Katz and Chard, 1994) นำเสนอ มีดังนี้

1. หัวข้อโครงการและการเลือกหัวข้อของโครงการ ซึ่งต้องมาจากความสนใจและความต้องการของเด็ก ครูควรมีเกณฑ์ในการเลือกหัวข้อโครงการดังนี้
 - 1.1 เป็นหัวข้อที่เด็กทุกคนหรือเด็กส่วนใหญ่ของกลุ่มสนใจ
 - 1.2 มีแหล่งทรัพยากรในท้องถิ่นเพียงพอที่จะจัดกิจกรรมในหัวข้อโครงการนี้ได้
 - 1.3 เป็นหัวข้อที่นักเรียนมีประสบการณ์เดิมอยู่บ้าง
 - 1.4 เป็นหัวข้อที่เด็กสามารถใช้ประสบการณ์ตรงในการค้นหาข้อมูลข้อเท็จจริงได้
 - 1.5 เป็นเรื่องจริง สามารถให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงในเรื่องนั้นได้
 - 1.6 เป็นเรื่องที่เปิดโอกาสในการทำงานเป็นกลุ่ม
 - 1.7 ให้ออกาสผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ หรือสร้างสิ่งของ

- 1.8 เป็นหัวข้อที่มีความสัมพันธ์กับจุดประสงค์ของการเรียนการสอน
- 1.9 ผู้เรียนมีโอกาสใช้ทักษะต่างๆ ในการเรียนรู้
- 1.10 ผู้ปกครองมีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมของโครงการ
2. กิจกรรมหลัก ในการสอนแบบโครงการ ประกอบด้วย กิจกรรมการศึกษาค้นคว้า กิจกรรมการสร้างความรู้ และการแสดงบทบาทสมมติ
3. โอกาสการเรียนรู้หลากหลาย ในการเรียนการสอนแบบโครงการ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในหลายวิธีการ เช่น สามารถแสดงออกด้วยทักษะทางภาษา การเล่าเรื่อง การอ่าน การเขียน ด้านทักษะคณิตศาสตร์ เช่น การเปรียบเทียบ หรือด้านวิทยาศาสตร์ เช่น การทดลอง ซึ่งสิ่ง que ผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิดการพัฒนาในการสอนแบบโครงการคือ
 - 3.1 ความรู้
 - 3.2 ทักษะ
 - 3.3 คุณลักษณะในการใฝ่รู้
 - 3.4 ความรู้สึก
4. ผู้เรียนเป็นผู้เลือกกิจกรรม การสอนแบบโครงการ ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสในการเลือก ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ในพัฒนาการด้านสติปัญญา พัฒนาการด้านสังคม พัฒนาการทางอารมณ์และ พัฒนาการด้านจริยธรรม ผู้เรียนมีโอกาสในการเลือกหลายประการคือ
 - 4.1 การเลือกงานที่จะกระทำ
 - 4.2 การเลือกเวลาที่จะปฏิบัติกิจกรรม
 - 4.3 การเลือกสถานที่ที่จะปฏิบัติกิจกรรม
 - 4.4 การเลือกเพื่อนที่จะร่วมงานด้วย
5. บทบาทของครู ครูจะเป็นผู้ติดตามความสนใจของผู้เรียน จัดเตรียมกิจกรรมตาม ความต้องการของผู้เรียน ให้ความช่วยเหลือ ในการแก้ปัญหา กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วย ตนเอง
6. การนำเสนอผลงานในห้องเรียน ห้องเรียนจะเป็นห้องแสดงผลงานตั้งแต่เริ่มต้น ซึ่งจะนำเสนอความก้าวหน้า กระบวนการทำงานของผู้เรียน และทิศทางการดำเนินการของโครงการ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนระลึกถึงสิ่งที่ตนเองทำงานอยู่ และพยายามศึกษาให้เข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น
7. ระยะเวลาต่างๆ ของโครงการ
 - 7.1 ระยะเวลาที่ 1 วางแผน/เริ่มต้นโครงการ
 - 7.2 ระยะเวลาที่ 2 พัฒนาโครงการ
 - 7.3 ระยะเวลาที่ 3 คิดทบทวนและสรุป

โดยสรุป การจัดการเรียนการสอนแบบโครงการ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ ผู้เรียนได้เลือกเรื่องที่จะศึกษาด้วยตนเอง โดยการกำหนดประเด็นปัญหาขึ้นมาตามความสนใจ แล้วใช้ กระบวนการแก้ปัญหาใช้ในการศึกษาหาความรู้ตามวิธีการของตนจนบรรลุความสำเร็จ หลักการ ของการสอนแบบโครงการ มีดังนี้

1. ผู้เรียนทำการศึกษาในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยทำความเข้าใจในรายละเอียดของเรื่องนั้นๆ จนพบคำตอบที่ต้องการ

2. เรื่องที่ผู้เรียนศึกษาเป็นเรื่องที่ผู้เรียนเป็นผู้เลือกตามความสนใจ ประเด็นที่ศึกษาเป็นประเด็นที่ผู้เรียนตั้งประเด็นขึ้นเอง

3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงกับเรื่องที่ศึกษานั้น โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งความรู้เบื้องต้น

4. ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะใช้ระยะเวลาที่ยาวนานเพียงพอตามความสนใจของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นพบคำตอบ และคลี่คลายความสงสัย

5. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ประสบทั้งความสำเร็จและล้มเหลวในวิธีการแสวงหาความรู้ตามวิธีการของผู้เรียนเอง

6. เมื่อผู้เรียนได้ค้นพบคำตอบแล้ว ให้ผู้เรียนมีโอกาสนำความรู้ที่ได้นั้นมานำเสนอในรูปแบบต่างๆ กัน ตามความต้องการของผู้เรียนเอง

7. มีการนำเสนอผลงานต่อเพื่อนๆ และคนอื่นๆ เพื่อแสดงให้เห็นความสำเร็จของกระบวนการศึกษาของตน และมีความภาคภูมิใจในความสำเร็จนั้น

ดังนั้น วิธีการสอนด้วยโครงการ สนับสนุนการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม เนื่องจากการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ผู้เรียนจะต้องทำโครงการบริการสังคม ไม่ว่าจะเป็นโครงการส่วนบุคคลหรือโครงการระดับกลุ่ม โดยต้องใช้หลักการเรียนรู้ด้วยโครงการเป็นแนวทางในการปฏิบัติการ ซึ่งครูจะเป็นผู้ช่วยเหลือ ให้ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการทำโครงการ เพื่อให้ผู้เรียนจะได้สามารถปฏิบัติการบริการสังคมและประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้

เคนเดลล์ และคณะ(Kendell; et al, 1990 อ้างถึงใน กานต์รวี บุญญานุสสิทธิ(2554) นำเสนอแนวทางที่ทำให้โครงการการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมให้มีประสิทธิภาพ ดังต่อไปนี้

1. ทำให้ทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบ และมีกิจกรรมที่ทำหยาต่อความดีส่วนรวม
 2. ให้โอกาสที่จะสะท้อนการวิพากษ์วิจารณ์บนประสบการณ์การรับใช้
 3. ชี้แจงอย่างชัดเจนถึงเป้าหมายของการเรียนรู้และการบริการสังคมสำหรับทุกคนที่เกี่ยวข้อง
 4. ช่วยคนที่ต้องการความช่วยเหลือ โดยระบุความต้องการอย่างชัดเจน
 5. ชี้แจงความรับผิดชอบส่วนบุคคล และองค์กรที่เกี่ยวข้อง
 6. เชื่อมโยงการให้ความช่วยเหลือกับความต้องการความช่วยเหลือ โดยการยอมรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น
 7. เป็นองค์กรที่อุทิศ มีความกระตือรือร้น และมั่นคงในหลักการ
 8. มีการฝึกฝน การนิเทศ การแนะนำ การส่งเสริม การระลึกได้ และการประเมิน เพื่อจะแสวงหาเป้าหมายของการเรียนรู้และการรับใช้
 9. สามารถยืดหยุ่นเวลาในการอุทิศโดยการบริการสังคม และการเรียนรู้ มีความเหมาะสม และเป็นเรื่องที่น่าสนใจต่อทุกคนที่เกี่ยวข้อง
 10. มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้มีส่วนร่วมในโครงการและประชากรที่แตกต่างกัน
- คูเปอร์(Cooper, 1996) นำเสนอแนวทางการจัดโครงการการเรียนรู้เพื่อการบริการสังคม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากที่สุด โดยดำเนินการมีรายละเอียด ดังนี้

1. เริ่มด้วยสิ่งเล็กๆ ในสถาบันอาจเริ่มที่รายวิชาใดวิชาหนึ่ง ซึ่งเป็นเหมือนโครงการนำร่องที่จะระบุในอนาคตว่า ต่อไปอะไรทำได้ อะไรทำไม่ได้

2. หาบุคคลที่เป็นแกนสำคัญ โดยการเลือกหาผู้ที่มีความสนใจ ในเรื่องการบูรณาการการบริการสังคมในรายวิชาที่มีอยู่แล้ว เป็นต้น ผู้ที่เกี่ยวข้องอยู่แล้วในกิจกรรมการบริการสังคม โดยพยายามบูรณาการการบริการสังคมเข้าไปในหลักสูตรรายวิชา

3. หาความช่วยเหลือ

3.1 กลุ่มครูที่มีความสนใจเรื่องการบริการสังคม เพื่อให้กลุ่มนี้เป็นหลักในการผลิตเครื่องมือสำหรับสอน อาจเป็นแหล่งอ้างอิง คู่มือ ข้อเสนอแนะการทำกิจกรรมสำหรับรายวิชาที่ใช้การบริการสังคมเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้

3.2 ผู้บริหาร ในการทำกิจกรรมการบริการสังคม ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนและให้คำแนะนำ ในการติดต่อประสานงานกับชุมชน

3.3 กลุ่มปฏิบัติการที่มีประสบการณ์ในการทำกิจกรรมการบริการสังคม

3.4 ที่ทำการอาจจะอยู่ในหน่วยงานของกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียน หรือความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียน

3.5 อาสาสมัคร ซึ่งสามารถดำเนินกิจกรรมไปได้ก่อนที่จะได้รับงบประมาณ เป็นต้นจากนักเรียนอาสาสมัคร ที่เป็นเจ้าหน้าที่ในบางเวลา

4. พิจารณาชุมชนที่จะทำกิจกรรม

ก่อนที่จะกำหนดชุมชนใดชุมชนหนึ่งให้นักเรียนปฏิบัติการ ต้องมีการประเมินความพร้อม และแหล่งข้อมูลให้ชัดเจนก่อนที่จะลงมือปฏิบัติการ อาจจะใช้วิธีติดต่อเป็นรายบุคคลหรือการติดต่อทางโทรศัพท์ เพื่อรับรู้ความต้องการของชุมชน และจัดกิจกรรมให้ตรงกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมจึงมีความหมาย

5. ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน

ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมรับใช้สังคม ผ่านทางสื่อต่างๆ ผู้ที่เป็นประชาสัมพันธ์ที่ดีที่สุดคือ เพื่อนนักเรียนด้วยกันเอง เป็นต้น ผู้ที่สนใจ และเคยเข้าร่วมกิจกรรมมาก่อนโดยที่มีการจัดให้มีการพบกลุ่มในการบรรยาย 1-2 คาบ เช่นเดียวกับการที่ลงมือกระทำกิจกรรม โดยการเลือกสถานที่ทำกิจกรรมให้เหมาะสมกับการเดินทางของนักเรียน

6. การดำเนินการที่ดี

ผู้ดำเนินโครงการต้องรอบคอบที่จะพิจารณาทุกสิ่งอย่างรอบด้าน เพื่อให้ทุกสิ่งดำเนินไปด้วยดี บางครั้งกิจกรรมในสถาบันหนึ่งอาจไม่สอดคล้องกับสภาพของอีกสถาบันหนึ่งก็ได้ ดังนั้นผู้ดำเนินการต้องพิจารณาและให้ความช่วยเหลือเพื่อให้ดำเนินโครงการสำเร็จ

7. ฉลองความสำเร็จ

เมื่อการดำเนินโครงการเจริญเติบโตขึ้น การให้ความสำคัญต่อโครงการเป็นเรื่องจำเป็น เพื่อให้นักเรียนรับรู้ว่าการกระทำของเขาในความสำเร็จ โดยที่เปิดโอกาสให้มีการแสดงความชื่นชมต่อนักเรียน ครู และผู้สนับสนุนจากชุมชน หาโอกาสในการขอบคุณผู้ที่มีส่วนร่วมในโครงการ ให้โอกาสต่างๆ เช่น วันสำคัญต่างๆ เพื่อประชาสัมพันธ์และให้การศึกษาแก่สมาชิกของชุมชนเกี่ยวกับกิจกรรมการรับใช้ เพื่อความเข้าใจอันดีและความร่วมมือต่อไป

8. สร้างเพื่อนร่วมงานในหน่วยงานชุมชน

8.1 เมื่อมีการรับรู้ความต้องการของชุมชน พยายามหาหน่วยงานที่รับผิดชอบกิจกรรมนั้นๆ ในชุมชน โดยที่สามารถแยกแยะเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานกับอาสาสมัคร หรือนักเรียนที่ฝึกหัด การบริการสังคมในชุมชนนั้นๆ การเชื่อมโยงการเรียนรู้กับกิจกรรมการบริการสังคมอาจเป็นเรื่องที่แปลก แต่เมื่อเกิดความเข้าใจ จะทำให้ประสบความสำเร็จในกิจกรรมการรับใช้ หน่วยงานจะมีโอกาสในการประเมินนักเรียนระหว่างการปฏิบัติการและหลังจากการปฏิบัติการ และให้ผลย้อนกลับไปยังผู้ประสานงานโครงการ

8.2 สถานที่ในการทำกิจกรรม รวมถึง โรงเรียนของรัฐบาล สถานสงเคราะห์ สอนสาธารณสุข สภากาชาด โรงพยาบาล ฯลฯ

9. การไตร่ตรอง

การไตร่ตรองอย่างแท้จริง เป็นการแยกกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมให้เห็นอย่างเด่นชัดออกจากกิจกรรมการศึกษาโดยประสบการณ์ประเภทอื่นๆ เช่น การฝึกหัดงาน การเรียนด้วยการร่วมมือ ฯลฯ การไตร่ตรองเชื่อมโยงประสบการณ์การรับใช้กับเนื้อหาสาระรายวิชา เช่น การอ่าน และการบรรยาย เครื่องมือในการไตร่ตรอง รวมถึง การเขียนบันทึก การอภิปรายกลุ่มเล็ก กลุ่มใหญ่ โครงการส่วนบุคคล หรือโครงการระดับกลุ่ม การสะสมงานเขียน การนำเสนอในชั้นเรียน ฯลฯ จากกิจกรรมนี้ นักเรียนและครูได้รับประโยชน์เมื่อผู้เรียนแบ่งปันประสบการณ์กับเพื่อน ในกิจกรรมทุกอย่างที่เชื่อมโยงการรับใช้กับการเรียนรู้

10. การประเมินผลและการวัดผล

การเรียนรู้จากประสบการณ์การรับใช้ ไม่สามารถประเมินแนวทางเดียวกับการทำข้อสอบหรือการทำรายงาน ครูบางท่านใช้วิธีการสำรวจเจตคติก่อนและหลังการปฏิบัติการของนักเรียน ต่อกิจกรรมการบริการสังคม และความรับผิดชอบของพลเมือง และต่อรายวิชาซึ่งช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจว่าเขาได้เรียนรู้อะไรบ้าง มากแค่ไหน และทัศนคติของเขาเปลี่ยนไปอย่างไรจากการมีประสบการณ์ การบริการสังคม

9. รูปแบบการเรียนการทำงานบริการสังคมแบบร่วมมือ(Cooperative Model)

แม็กโกลด์ริสและซิสเกอร์(McGoldrick ; & Andrea L. Ziegert, 2004 อ้างถึงในกานต์รวี บุญญานุสิทธิ์, 2554) เสนอรูปแบบการทำงานแบบบริการสังคมแบบใหม่ที่เน้นนวัตกรรมทางด้านเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพสามารถเพิ่มประสบการณ์ทางด้านการบริการสังคมที่มีคุณค่า ซึ่งผู้สอนสามารถเลือกใช้ตามรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน ความถนัดของผู้สอนและพิจารณาจากการปฏิบัติที่หลากหลายโดยคิมและแอนดรูใช้รูปแบบการเรียนการสอนนี้ในรายวิชาทางด้านเศรษฐศาสตร์ โดยเสนอรูปแบบการเรียนการสอนร่วมมือมีขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้

1. นักเรียนรวมกลุ่มตามความพอใจเพื่อกำหนดหัวข้อและขอบเขตของงาน โดยครูผู้สอนจะมอบหมายให้นักเรียนไปค้นคว้าเอกสารและข้อมูลต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับให้นักเรียนได้สร้างความคุ้นเคยกับหัวข้อและเครื่องมือต่างๆ ให้พัฒนาขึ้นมาเพื่อทำการวิจัย
2. นักเรียนวางแผนและเตรียมตัวสำหรับการบริการ เช่น กรณีที่ทำเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม นักเรียนควรจะทราบว่ามีหน่วยงานใดที่มีความเกี่ยวข้องในเรื่องนี้ นักเรียนจะได้มีโอกาสติดต่อกับหน่วยงาน ตลอดจนทราบถึงภารกิจที่กลุ่มได้รับมอบหมาย เพื่อที่จะนำมาประกอบการ

ตัดสินใจว่าการให้บริการใดที่จะเหมาะสมกับความต้องการ โดยครูมีบทบาทสนับสนุนช่วยเหลือ ส่วนนักเรียนต้องร่วมกันวางแผนสำหรับการบริการ โดยเลือกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. การปฏิบัติการบริการในชุมชน เมื่อนักเรียนได้ภารกิจที่ต้องปฏิบัติแล้ว นักเรียนจะต้องลงพื้นที่เพื่อปฏิบัติงานจริงในสถานที่จริง การปฏิบัติงานจริงจะทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญ และช่วยให้นักเรียนได้กรอบความคิดเกี่ยวกับแก่นแท้ของการให้บริการสังคม

4. นักเรียนได้สะท้อนผลงานจากประสบการณ์ที่ได้รับระหว่างและหลังจากการให้บริการสังคม โดยครูมอบหมายให้นักเรียนเขียนเป็นวารสาร รายงาน การอภิปรายในรูปแบบต่างๆ ถึงประสบการณ์ที่ได้รับจากการให้บริการสังคม

5. นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในรายวิชา โดยทุกคนร่วมกันเสนอผลงานโดยผลงานเหล่านี้คัดเฉพาะผลงานเด่นๆ ที่ครูและนักเรียนมีความเห็นว่ามีเตรียมการที่ดี มีการบริหารจัดการดี จึงทำให้การบริการสังคมประสบความสำเร็จ ซึ่งการนำเสนอทำได้โดย การรายงานปากเปล่า การรายงานหรือการอภิปราย

รูปแบบร่วมมือ(Cooperative Model) นักเรียนจะร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่มหรือทีม เพื่อได้รับประสบการณ์จากการบริการอย่างทั่วถึง รูปแบบร่วมมือจะมอบหมายให้นักเรียนที่จะออกบริการสังคมได้รับภาระงานเหมือน 5 ขั้นตอนของรูปแบบอิสระ แต่แตกต่างเฉพาะการทำงานเป็นกลุ่มเท่านั้น การทำงานเป็นหมู่คณะสามารถทำให้เกิดผู้นำ มอบหมายภาระงานให้สมาชิกในกลุ่ม พัฒนาทักษะความเป็นผู้นำและเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกัน

ผู้สอนสามารถนำการเรียนแบบร่วมมือมาใช้ในการบริการสังคมเพื่อให้เกิดประโยชน์ในมิติที่เกี่ยวกับประสบการณ์กลุ่มที่จะได้รับประสบการณ์ที่เกิดจากการให้บริการสังคม รูปแบบร่วมมือจะมีกรอบในการทำงานคือ ให้นักเรียนได้บริการตามบทบาทที่ได้รับ ทั้งนี้นักเรียนจะมีความรู้เพิ่มขึ้นเนื่องจากการแบ่งงานเป็นส่วนๆ สมาชิกกลุ่มจะพัฒนาได้อย่างอิสระและสามารถทำความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดของปัญหา เพราะการทำงานกลุ่มสามารถที่จะเรียนรู้ได้มากกว่าทำงานเดี่ยว

เมื่อนำรูปแบบร่วมมือมาใช้ มี 2 มิติที่นำมาเพิ่มเติมเพื่อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้คือ

1. การพัฒนาความเป็นผู้นำและพัฒนาเทคนิคการทำงานร่วมกับผู้อื่น สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความเป็นไปได้ที่จะทำให้นักเรียนเรียนรู้ถึงการเป็นผู้นำและเป็นผู้ตาม และพัฒนาเทคนิคและความรู้เพื่อการทำงานเป็นทีม อย่างไรก็ตามผลที่เกิดตามมาจากการทำงานอาจจะมีข้อเสียในบางเรื่อง เช่น ความอิสระในการสำรวจ ประสบการณ์จากการให้บริการสังคมที่แต่ละคนจะได้รับ ซึ่งความแตกต่างนี้เป็นความล้มเหลวที่เรียกว่า การสูญเสียอิสรภาพ

2. ลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล เมื่อการบริการสังคมได้มีการเลือกสถานที่แล้วจะต้องมีการวางกรอบการทำงานโดยในรูปแบบการทำงานร่วมกันจะต้องมีการเพิ่มระดับความร่วมมือกันให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่จะต้องเผชิญกับปัญหาซึ่งกลุ่มจะต้องเรียนรู้ว่าปัญหาเป็นสิ่งที่พบและเกิดขึ้นบ่อยตลอดจนเป็นปัญหาที่มีเงื่อนไขเฉพาะมากมาย ซึ่งปัญหาเหล่านี้อาจเป็นปัญหาของกลุ่มและปัญหาของกลุ่มก็จะกลายเป็นปัญหาของผู้สอน

เงื่อนไขเพิ่มเติมของรูปแบบร่วมมือคือ สมาชิกในกลุ่มจะเลือกสมาชิกตามความพอใจมีการแบ่งงานกันทำ อีกทั้งจำนวนสมาชิกในแต่ละกลุ่มอาจจะมีระดับชั้นที่แตกต่างกันได้ อย่างไรก็ตามรูปแบบนี้ยังมีปัญหาที่อาจเกิดขึ้น นั่นคือ ปัญหาที่เกิดจากการทำงานกลุ่ม เนื่องจากจากทักษะในการทำงานร่วมกัน เมื่อมีปัญหาอาจตกลงกันไม่ได้ สิ่งเหล่านี้ไม่สามารถสอนให้เกิดทักษะขึ้นได้อย่างรวดเร็ว หากแต่สามารถปรับปรุงได้ดีขึ้นได้

ระดับการรวมตัวของกลุ่มเพื่อให้บริการสังคมจะเกิดขึ้นเมื่อนักเรียนได้เรียนรู้ที่จะร่วมมือกันและทำงานร่วมกันเป็นทีม ซึ่งเราจะเห็นการร่วมมือเพิ่มขึ้นจากการให้บริการสังคม การรวมกลุ่มจะช่วยเพิ่มระดับการเรียนรู้ นักเรียนจะร่วมกันสะท้อนประสบการณ์การให้บริการสังคมเป็นกลุ่ม สิ่งที่ต้องเพิ่มเติมคือ ในชั้นเรียนขนาดใหญ่ ครูสามารถที่จะจัดกลุ่มได้มาก เพราะชั้นเรียนมีจำนวนสมาชิกมาก

รูปแบบร่วมมือมี 2 รูปแบบให้เลือกใช้คือ

- 1) นักเรียนระดับชั้นเดียวกัน ทำงานร่วมกัน นักเรียนแต่ละคนจะตัดสินใจเลือกเพื่อนในกลุ่มจากผลงาน โดยในกลุ่มจะเป็นนักเรียนระดับเดียวกัน ครูจะแจกแจงให้งานกลุ่มเท่านั้น
- 2) นักเรียนคนละระดับชั้นทำงานร่วมกัน โดยขั้นตอนแรกให้ทำงานร่วมกัน ขั้นตอนต่อไปเป็นขั้นตอนสะท้อน ให้นักเรียนแต่ละคนร่วมกันเขียนบทความกันในแต่ละกลุ่ม นักเรียนแต่ละระดับชั้นร่วมกันประเมินกับครูผู้สอน ซึ่งครูผู้สอนต้องคอยควบคุมการทำงานของแต่ละกลุ่ม อย่างไรก็ตาม ผู้สอนสามารถเลือกสมาชิกในกลุ่มได้

จากรูปแบบการเรียนการสอนการบริการสังคมที่ได้ศึกษามาข้างต้น สามารถจะสรุปได้ว่า รูปแบบการเรียนการสอนการบริการสังคม(Young Service-Learning America : 2009) เป็นวิธีการเรียนการสอนที่รวมเอาการบริการสังคมเข้ากับหลักสูตรหรือโปรแกรมการเรียนรู้ โรงเรียนและองค์กรต่างๆ ใช้การบริการสังคมเป็นเครื่องมือเพื่อช่วยให้เยาวชนสร้างทักษะทางการศึกษาที่แข็งแกร่ง ส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม พัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ จริยธรรมและการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์

ซึ่ง คณะผู้วิจัยจึงได้นำผลสรุปประเด็นต่างๆ และแนวคิดพื้นฐานของรูปแบบการเรียนรู้เพื่อ การบริการสังคม การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมเป็นการเรียนรู้ส่งเสริมการสรรค์สร้างสังคมทั้งหมด เพื่อนำมาใช้ในการสังเคราะห์ร่างต้นแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้าน ท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ)สำหรับนักเรียนดังใน รายละเอียดดังนี้

1. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยจอร์เจีย(Georgia Department of Education, 1997) ที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการบริการแบบ Park Service-learning Model โดยการวางแผน ทำกิจกรรมเริ่มจากการมอบหมายให้นักเรียนสำรวจความต้องการต่างๆ ของชุมชนที่นักเรียนจะช่วยเหลือได้ โดยอาจสอบถามจากผู้นำชุมชน จากการสังเกตของนักเรียนเอง หรือครูผู้สอนอาจจะ เสนอแนะปัญหาของชุมชนขึ้นมาพร้อมด้วยก็ได้ แล้วนำปัญหาเหล่านั้นมาพิจารณาเลือกหัวข้อที่ สอดคล้องกับสิ่งที่นักเรียนต้องการศึกษาเรียนรู้อยู่และอยู่ในความสามารถที่นักเรียนจะทำได้โดยครู ช่วยดูแลชี้แนะและเป็นพี่ปรึกษา

2. มาร์ค(Mark, 2001) ที่ได้เสนอรูปแบบการเรียนรู้จากการบริการสังคมแบบ I CARE เป็นรูปแบบการเรียนรู้สำหรับให้นักเรียนเลือกและวิเคราะห์เพื่อการวางแผนในการปฏิบัติและประเมินผล การทำงานร่วมกัน(Collaborate) นักเรียนจะต้องทำงานร่วมกันเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย ทราบว่าอะไรคือสิ่งที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการใช้ประโยชน์จากความสามารถของมนุษย์ และประโยชน์จากทรัพยากร ผู้ร่วมงานจะทำงานประสานในรูปแบบเดียวกันเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายได้อย่างไร

3. รูปแบบการสืบสวนแบบกลุ่มของเธเลนท์(Thelen ; citing in Florence Fay Pritchard; & George I. Whitehead, 2004) โดยใช้ส่วนประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนแบบบริการสังคมสมัยใหม่ โดยเฉพาะเรื่องการสืบสวนแบบกลุ่มเพื่อค้นหาสาเหตุ การประชุมร่วมกันเพื่อแสวงหาวัตถุประสงค์ การวางแผนการทำงานเป็นทีม การปรึกษาร่วมกันของทีม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อสะท้อนกลับ

4. รูปแบบการเรียนการสอนด้วยการบริการสังคมแบบ LEADERS โดยเฉพาะในขั้นตอนที่ 1 ดูและฟัง(Look and listen) ซึ่งจะต้องพิจารณาสิ่งที่มีค่าตลอดจนทรัพยากรที่ชุมชนมีความต้องการ ฟังเสียงของเยาวชนในชุมชนและสภาพแวดล้อม รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง

5. เดล์ฟ มินท์ซ และสจ๊วต(Delve ; Mintz; & Stewart, 1990) ที่ได้นำเสนอรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านจริยธรรม ในขั้นการรวมคุณค่าทางสังคมเข้าไว้โดยผ่านการเรียนรู้(Internalization)

6. เคนเดลล์ และคณะ(Kendell; et al, 1990 อ้างถึงใน กานต์รวี บุญญาสูทธิ(2554) นำเสนอแนวทางที่ทำให้โครงการการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมให้มีประสิทธิภาพ โดยให้ทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบ และมีกิจกรรมที่ทำหยาต่อความดีส่วนรวม

7. คูเปอร์(Cooper, 1996) ที่ได้นำเสนอแนวทางการจัดโครงการการเรียนรู้เพื่อการบริการสังคมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากที่สุด โดยดำเนินการเริ่มด้วยสิ่งเล็กๆ ในสถาบันอาจเริ่มที่รายวิชาใดวิชาหนึ่ง ซึ่งเป็นเหมือนโครงการนำร่องที่จะระบุในอนาคตว่า ต่อไปอะไรทำได้ อะไรทำไม่ได้

8. แม็กโกลด์ริสและซิสเกอร์(McGoldrick ; & Andrea L. Ziegert, 2004 อ้างถึงใน กานต์รวี บุญญาสูทธิ, 2554) ที่ได้เสนอรูปแบบการทำงานแบบบริการสังคมแบบใหม่ที่เน้นนวัตกรรมทางด้านเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพสามารถเพิ่มประสิทธิภาพทางการบริการสังคมที่มีคุณค่า ซึ่งผู้สอนสามารถเลือกใช้ตามรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน ความถนัดของผู้สอน และพิจารณาจากการปฏิบัติที่หลากหลายโดยคิมและแอนเดลล์ใช้รูปแบบการเรียนการสอนนี้ในรายวิชาทางด้านเศรษฐศาสตร์

แนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

“ประสิทธิภาพ” หมายถึง “การทำงานที่สามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งใจไว้ โดยใช้ทรัพยากรที่น้อยที่สุด”(Wehrich, Heinz and Knootz, 1993) ซึ่งการวัดผลมักออกมาในรูปของผลผลิตที่ได้รับเปรียบเทียบกับทรัพยากรที่ใส่เข้าไปในกระบวนการผลิตผลงาน อาทิ ทรัพยากรในรูปของเวลา ต้นทุนค่าวัสดุดิบ เทคโนโลยี ปริมาณบุคลากรที่ใช้ ฯลฯ

ประสิทธิภาพในองค์กรหรือหน่วยทางธุรกิจ กับประสิทธิภาพในการจัดการสอนของสถานศึกษามีความแตกต่างกัน กล่าวคือเป้าหมายขององค์กรทางธุรกิจจะคำนึงถึง“ผลกำไรสูงสุด” ต่อ“ทรัพยากรต่อหน่วยที่ใส่เข้าไป”ในขณะที่เป้าหมายของสถานศึกษาจะให้ผลถึง“ความรู้หรือสิ่งที่ครูต้องการให้ผู้เรียน”ต่อ“ทรัพยากรต่อหน่วยที่ใช้การจัดการศึกษา”แต่ไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อการทำกำไรสูงสุด ส่วนในมุมมองของผู้ปกครองเอง จะมีมุมมองถึงค่าใช้จ่ายใน การศึกษาของบุตรหลาน ต่อผลคะแนนการสอบหรือเกรดของบุตรหลานที่ได้(Charlton, Bruce G., 2006) และหากมองในมุมมองของสังคมหรือประเทศชาติ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนงบประมาณจากภาษีของประชาชนเพื่อใช้ในการศึกษา จะมองถึง”งบประมาณที่สนับสนุนการสอนคุณธรรมจริยธรรมในผู้เรียน” ต่อ “ผลผลิตด้านบุคคลที่จะไม่ก่อความเสียหายแก่สังคมหรือประเทศชาติและมีส่วนในการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาร่วมพัฒนาประเทศ”

การจะจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพได้รึ้นจะต้องตอบคำถามหลักที่สำคัญให้ได้ว่า “ มีอะไรบ้างที่จะทำให้การสอนดีขึ้น?และ“ทำไมปัจจัยนำเข้า/ทรัพยากรบางอย่างจึงดีกว่าฟังประสงค์มากกว่าอันอื่น?เพื่อค้นหาวิธีการที่ดีกว่าและเหมาะสมที่สุดสำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการทั้งหมดในช่วงต้นหากนำมาประยุกต์เพื่อใช้อธิบาย “รูปแบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม”คือ รูปแบบการสอนที่ใช้วิธีการสอนที่ดีและเหมาะสมที่สุดในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรม โดยใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาหรือชุมชนในการจัดการเรียนการสอนอย่างคุ้มค่า/เกิดประโยชน์สูงสุด ในสภาพความจำกัดทางทรัพยากรของแต่ละสถานศึกษา เพื่อเกิดผลแก่ผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายการสอนตามความต้องการของท้องถิ่นและประเทศชาติ

นอกจากนั้นยังพบว่า การจะพัฒนาการสอนที่มีประสิทธิภาพได้ จำเป็นต้องมีระบบการบริหารจัดการระดับสถานศึกษาที่ดีในการสนับสนุน การสร้างขวัญกำลังใจให้กับครู ซึ่งจะมีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการสอนได้มากกว่าการนำครูไปฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะในการสอน(Orehuela, M.M.H., 2005)

ดังนั้น การจะพัฒนารูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพเพื่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะของผู้เรียนได้จะต้องพิจารณาเป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของระบบการบริหารของสถานศึกษา ซึ่งมีสมมติฐานว่าการจะเพิ่มประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนได้ จะเกี่ยวข้องกับศักยภาพและทรัพยากรจัดการศึกษาของแต่ละสถานศึกษา และเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการของสถานศึกษาในภาพรวมด้วย ไม่ได้ขึ้นกับชนิดของรูปแบบวิธีสอนหรือความสามารถของครูผู้สอนเท่านั้น

จากผลการศึกษาได้ชี้ให้เห็นว่า เยาวชนไทยส่วนใหญ่ยังขาดจิตสาธารณะอยู่มาก ผู้เรียนส่วนใหญ่แสดงความสนใจและเน้นการเลือกปฏิบัติที่ส่งผลประโยชน์ต่อตนเอง มีความตระหนักในผลที่จะเกิดต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำดังนั้นการพัฒนาจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นจึงเป็นสิ่งที่ดี โดยการปลูกฝังจิตสาธารณะด้วยการเปลี่ยนที่กระบวนการทางปัญญา เพื่อให้ติดตัวไปกระทั่งพัฒนาเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและเป็นพลเมืองที่ดีต่อไป

สรุปสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียนเมื่อเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งกำหนดไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพสำหรับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษาสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ ซึ่งต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยให้ความสำคัญในการจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานว่าจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่คาดหวังได้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งระดับชาติ ชุมชน ครอบครัว และบุคคลต้องร่วมรับผิดชอบโดยร่วมกันทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ในการวางแผนดำเนินการ ส่งเสริม สนับสนุน ตรวจสอบตลอดจนปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติไปสู่คุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้(กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

1. ความสำคัญ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10(พ.ศ. 2550–2554) ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้ มีคุณธรรม และมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวทางพัฒนาดังกล่าวมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน(สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ(กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

2. วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

3. จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้(กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

3.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

3.3 มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

3.4 มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

3.5 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

4. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้(กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

4.1 ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผล และความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

4.2 ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

4.3 ความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4.4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆอย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อมและการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

4.5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

5. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลกดังนี้(กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

- 5.1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
- 5.2 ซื่อสัตย์สุจริต
- 5.3 มีวินัย
- 5.4 ใฝ่เรียนรู้
- 5.5 อยู่อย่างพอเพียง
- 5.6 มุ่งมั่นในการทำงาน
- 5.7 รักความเป็นไทย
- 5.8 มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

6. มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุลต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

- 6.1 ภาษาไทย
- 6.2 คณิตศาสตร์
- 6.3 วิทยาศาสตร์
- 6.4 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 6.5 สุขศึกษาและพลศึกษา
- 6.6 ศิลปะ
- 6.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 6.8 ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้มาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

7. ระดับการศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดระดับการศึกษาเป็น 3 ระดับดังนี้

7.1 ระดับประถมศึกษา(ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6) การศึกษาระดับนี้เป็นช่วงแรกของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ทักษะการคิดพื้นฐาน การติดต่อสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสมบูรณ์และสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรม โดยเน้นจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

7.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น(ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัดและความสนใจของตนเอง ส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตัว มีทักษะในการคิดวิจารณ์ญาณ คิดสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหา มีทักษะในการดำเนินชีวิต มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความดีงาม และมีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อ

7.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย(ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) การศึกษาระดับนี้เน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน สนองตอบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน แต่ละคนทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ มีทักษะในการใช้วิทยาการและเทคโนโลยี ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ มุ่งพัฒนาตนและประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำและผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่างๆ

8. การจัดเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำสำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมได้ตามความพร้อมและจุดเน้น โดยสามารถปรับให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาและสภาพของผู้เรียน ดังนี้(กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

8.1 ระดับชั้นประถมศึกษา(ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละ ไม่เกิน 5 ชั่วโมง

8.2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น(ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียนวันละไม่เกิน 6 ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต(นก.)

8.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย(ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียน วันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมง ต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต(นก.)

9. การจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชน

ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามเป้าหมายหลักสูตร ผู้สอนพยายามคัดสรร กระบวนการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้โดยช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตร 8 กลุ่ม สาระการเรียนรู้ รวมทั้งปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทักษะต่างๆ อันเป็น สมรรถนะสำคัญให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย

9.1 หลักการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนา ตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถ พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทาง สมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรม

9.2 กระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่ หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็น สำหรับผู้เรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จาก ประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ ลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย

กระบวนการเหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝน พัฒนา เพราะจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้นผู้สอน จึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการจัด กระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9.3 การออกแบบการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาให้เข้าใจถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน แล้วจึงพิจารณาออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

9.4 บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตรทั้งผู้สอนและ ผู้เรียนควรมีบทบาทดังนี้

9.4.1 บทบาทของผู้สอน

- 1) ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผน การจัดการเรียนรู้ ที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียน
- 2) กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ด้านความรู้และทักษะ กระบวนการ ที่เป็นความคิดรวบยอด หลักการ และความสัมพันธ์ รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์

- 3) ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาการทางสมอง เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย
- 4) จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้
- 5) จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
- 6) ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับ ธรรมชาติของวิชาและระดับพัฒนาการของผู้เรียน
- 7) วิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนรวมทั้ง ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

9.4.2 บทบาทของผู้เรียน

- 1) กำหนดเป้าหมาย วางแผน และรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง
- 2) เสาะแสวงหาความรู้ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อความรู้ ตั้งคำถาม คิดหาคำตอบหรือหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ
- 3) ลงมือปฏิบัติจริง สร้างสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเองและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ใน สถานการณ์ต่างๆ
- 4) มีปฏิสัมพันธ์ ทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มและครู
- 5) ประเมินและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะปรากฏว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะโดยตรงมีอยู่น้อยมาก และส่วนใหญ่จะเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น งานวิจัยของชาย โพธิ์สีตา(2540) ได้ศึกษาจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ : ศึกษากรณีกรุงเทพมหานครผลการศึกษาพบว่า ประชากรในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เข้าใจว่า สาธารณสมบัติคือของที่เป็นสมบัติส่วนรวมไม่มีปัจเจกชน คนหนึ่งคนใดเป็นเจ้าของ แต่ทุกคนในชุมชนหรือสังคมมีส่วนเป็นเจ้าของมีสิทธิใช้ประโยชน์ และมีหน้าที่พึงดูแลรักษา ไม่ว่าจะเป็นผู้ได้รับประโยชน์โดยตรงจากสาธารณสมบัตินั้นหรือไม่ก็ตาม สาธารณสมบัติเหล่านี้ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ แม่น้ำลำคลอง สวนสาธารณะ ข้อมูลที่ได้จากการ สัมภาษณ์พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่าตนมีส่วนเป็นเจ้าของสาธารณสมบัติทุกอย่งนั้น มีเพียงร้อยละ 40 และที่เห็นว่าเป็นเจ้าของเพียงบางอย่างมีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 46 ส่วนที่ไม่คิดว่าตนมีส่วนเป็น เจ้าของสาธารณสมบัติเลย มีสัดส่วนน้อยร้อยละ 14 อาจสรุปได้ว่า ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติเป็นสองระดับ ระดับหนึ่งเป็นจิตสำนึกแบบที่บุคคลไม่ต้องทำอะไรมาก เพียงแต่ไม่ ก่อให้เกิดความเสียหายหรือไม่ทำลายสาธารณสมบัติที่ตนใช้ก็พอ ซึ่งเป็นการแสดงออกว่าบุคคลมีความเข้าใจว่าควรหรือไม่ควรปฏิบัติอย่างไรกับสาธารณสมบัติ โดยเรียกจิตสำนึกแบบนี้ว่าแบบ Passive ระดับสองเป็นระดับที่บุคคลกระทำการอันแสดงว่าเขามีความรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติไม่ว่าจะได้ใช้หรือไม่ได้ใช้สาธารณสมบัตินั้นก็ตาม เช่น การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติที่ ชำรุดเสียหาย โดยเรียกจิตสำนึกแบบนี้ว่าแบบ Active

ในงานวิจัยของหลุ่ย อัจปรุ(2544) ที่ศึกษาปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 จากสถาบันการศึกษายาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษา นักศึกษาพยาบาล จำนวน 510 คน ลักษณะการศึกษาแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกคือ จิตสำนึกสาธารณะด้านความคิดเห็น 1)ด้านความตระหนักที่เกิดขึ้นในสังคม 2)ด้านการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจาร์ณ ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม 3)ด้านความรัก ความเอื้ออาทร และความสามัคคี 4)ด้านการรับรู้ความสามารถของตนในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ส่วนที่สองด้านพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีจิตสาธารณะได้แก่ 5)ด้านการปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม 6)ด้านการมีเครือข่ายในการทำกิจกรรมช่วยเหลือสังคม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถามภาวะผู้นำ แบบสอบถามรูปแบบการดำเนินชีวิต แบบสอบถามความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองและแบบสอบถามการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล โดยใช้มาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ จากผลการวิจัยพบว่า คะแนนการมีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมของนักศึกษาพยาบาล ส่วนใหญ่ค่อนข้างไปทางต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่ม ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มวิชาการ กลุ่มวิชาชีพ กลุ่มก้าวหน้า กลุ่มกิจกรรม กลุ่มสังคม ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองและสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล และรูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มเก็บตัวมีความสัมพันธ์ทางลบการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาลที่ระดับ .05 และตัวแปรที่ร่วมกันพยากรณ์การมีจิตสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มก้าวหน้า รูปแบบการดำเนินชีวิต กลุ่มกิจกรรมและความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามลำดับโดยรวมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 45.60($R^2=.456$)

ผลการวิจัยของบุญทัน ภูบาล(2549) เกี่ยวกับการใช้วิถีทัศน์ละครหุ่นเชิดเป็นตัวแทนเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ได้รับการใช้วิถีทัศน์ละครหุ่นเชิดเป็นตัวแทน มีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนจิตสาธารณะเฉลี่ยโดยรวม ก่อนการใช้วิถีทัศน์ ระหว่างการใช้วิถีทัศน์และหลังการใช้วิถีทัศน์ละครหุ่นเชิดเป็นตัวแทนในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนจิตสาธารณะเฉลี่ยโดยรวมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอดช่วงระยะเวลา 4 สัปดาห์
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการใช้วิถีทัศน์ละครหุ่นเชิดเป็นตัวแทน มีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนจิตสาธารณะเฉลี่ยโดยแยกตามรายองค์ประกอบของจิตสาธารณะ 3 องค์ประกอบ ก่อนการใช้วิถีทัศน์ ระหว่างการใช้วิถีทัศน์ และหลังการใช้วิถีทัศน์ในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนจิตสาธารณะเฉลี่ย 3 องค์ประกอบมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอดช่วงระยะเวลา 4 สัปดาห์

ผลการวิจัยของสุนทรรส หุตะวัฒนะ(2550)เกี่ยวกับการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคเสนอตัวผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจา ที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจามีจิตสาธารณะสูงกว่า นักเรียนที่ไม่ได้รับโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจา กับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 นั่นคือโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจาสามารถใช้พัฒนา นักเรียนได้ทั้ง 2 กลุ่มคือ นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากและน้อย

ผลการวิจัยของ กานต์รวี บุญญานุสิทธิ์(2554)ต่อการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ ส่งเสริมจิตแห่งความเคารพและจิตแห่งจริยธรรมตามแนวคิดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งพบว่า

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย หลักการคือ ผู้เรียนได้แสดงความ คิดเห็น เรียนรู้ผ่านการร่วมมือในการปฏิบัติ สามารถคิดไตร่ตรอง มีการพัฒนาจิตและการฝึกปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดปัญญาและมีจิตสาธารณะ

2. รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมจิตแห่งความเคารพและจิตแห่งจริยธรรม ชั้น การเรียนการสอนมี 5 ชั้น ได้แก่ 1)ปัญหาชวนคิด(Challenging Problem) 2)คิดอย่างไตร่ตรอง (Reflective Thinking) 3)กระจ่างค่านิยม(Value Clarification) 4)จิตอาสา(Volunteer Mind) และ 5)สุนทรียสนทนา(Inspired Dialogue) การวัดและประเมินผลของรูปแบบการเรียนการสอนเป็นการ วัดและประเมินผลที่เกิดขึ้นทั้งในระหว่างการเรียนการสอนและภายหลังการเรียนการสอนตามรูปแบบ โดยผู้ประเมินประกอบด้วยตัวผู้เรียน เพื่อน และผู้สอน

3. ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น โดยการทดลอง ใช้รูปแบบการเรียนการสอน พบว่า

3.1 ผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนจิตแห่งความเคารพและจิตแห่ง จริยธรรมตามแนวคิดการเรียนการสอนด้วยการบริการสังคม มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จิตแห่งความเคารพและจิตแห่งจริยธรรมกว่าผู้เรียนกลุ่มควบคุมที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบ ปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 ผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนจิตแห่งความเคารพและจิตแห่ง จริยธรรมตามแนวคิดการเรียนการสอนด้วยการบริการสังคม มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จิตแห่งความเคารพและจิตแห่งจริยธรรมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.3 พฤติกรรมการเรียนรู้อย่างมีความสุขในวิชาศิลปะการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนในระดับมาก

ผลการวิจัยของ มัวริซิโอ(Mauricio, 1998) ที่ได้ทำการศึกษานักเรียนตั้งแต่เกรด 9 ถึงเกรด 12 ในโรงเรียนเอกชนหญิง โดยทำการวิจัยเชิงคุณลักษณะ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีความเห็นว่าการเรียนรู้อาศัยการบริการสังคม มีผลต่อการเรียนรู้ ความเป็นตัวของตัวเอง และความเข้าใจต่อความรับผิดชอบต่อสังคม นอกนั้นยังทำให้นักเรียนรู้ว่าตนมีทักษะอะไร ได้มีโอกาสพิจารณาค่านิยม และมีโอกาสมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นในชุมชน นอกนั้นยังมีการพัฒนาความเข้าใจต่อภาวะผู้นำในชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงด้วย

ผลการวิจัยของ แฮดดอก(Haddock, 1998) ที่ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ของรัฐบาลกับความพอใจของนักเรียนในการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้กับการบริการสังคม โดยทำการศึกษาจากโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาของรับ จำนวน 3 โรงเรียน โดยมีกลุ่มตัวอย่าง เป็นอาจารย์ 3 คน และนักเรียน 142 คน ในเกรด 7 และเกรด 8 เก็บข้อมูลด้วยการใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สัมภาษณ์ครูและสุ่มกลุ่มนักเรียนจากแต่ละโรงเรียน แบบสำรวจด้วยการเขียนจากนักเรียน และการวิเคราะห์เอกสารของโรงเรียน ซึ่งรวมถึงการจัดประเภทของคำตอบ เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม และรวมถึงการปฐมนิเทศและการฝึกฝนความเกี่ยวข้องและความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ระดับและรูปแบบของการไตร่ตรองและลักษณะของการให้ผลย้อนกลับ ผลของการศึกษาพบว่า นักเรียนส่วนมากพบว่าประสบการณ์ของพวกเขาถูกทำลายและได้รับรางวัล ถึงแม้ว่าการไตร่ตรองอย่างเป็นรูปแบบ และการประเมินผลสรุป ทั้ง 3 โรงเรียนยังไม่ปรากฏชัดเจน นักเรียนส่วนมากมีเจตคติที่ดีต่อการบริการสังคม ซึ่งแสดงว่ารูปแบบประสบการณ์การเรียนรู้สมควรส่งเสริมให้เป็นองค์ประกอบหนึ่งของความพยายามปฏิรูปการศึกษา

ผลการวิจัยของ เทร์รี(Terry, 2000) ที่ทำการศึกษาเรื่อง กรณีศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมของวัยรุ่นที่มีความสามารถพิเศษกับชุมชน เป็นการศึกษาการรับรู้ของวัยรุ่นจำนวน 28 คน ที่เข้าไปมีส่วนร่วมโครงการการบริการสังคม ตั้งแต่ปี 1998-2000 การรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ การสังเกต และวิเคราะห์เอกสาร พบว่า การร่วมโครงการการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมทำให้นักเรียนมีโอกาสเติบโตในด้านสติปัญญา ด้านบุคคล ความริเริ่ม และด้านสังคม มีความตระหนักและความรับผิดชอบต่อความเป็นพลเมืองดี

งานวิจัยเชิงสำรวจที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะส่วนใหญ่จะเป็นงานด้านจิตสำนึกต่อส่วนรวมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสาธาณูปโภคต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยศึกษาในความหมายที่เกี่ยวข้องกับการรู้จักเอาใจใส่ เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มจากการศึกษาจิตสาธารณะของเยาวชนในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของสิริลักษณ์ สุรการ(2538 : บทคัดย่อ)ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนโรงเรียนปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี การดำเนินการวิจัยได้ใช้แบบสอบถามกับนักเรียนจำนวน 239 คนผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับต่ำ เช่นเดียวกับอักษร สวัสดิ์(2542) ที่ศึกษาความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กรณีศึกษาในเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อแยกพิจารณาตามคะแนนจากมากไปหาน้อยได้แก่ ความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านมลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ มลพิษทางเสียง มลพิษทางขยะมูลฝอยและด้านพลังงาน ตามลำดับ ซึ่งปัญหาอุปสรรคในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่เกิดจากมนุษย์ทั้งสิ้นไม่ว่าจะเป็นการ

ไม่ให้ความร่วมมือ ความมั่งงายและงานวิจัยของรัชนี้ จันทรทรวงกรต(2541)ที่ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมปัจจัยที่มีผล และรูปแบบการดำเนินงานในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารวิทยา จำนวน 280 คน ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมของนักเรียนเพศหญิงมีส่วนร่วมมากกว่าเพศชายโดยภาพรวมมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของการอนุรักษ์อยู่ในระดับปานกลาง มีงานวิจัยซึ่งผลสำรวจไปในลักษณะเดียวกันอีกคือ ชัชชัย ศิลปสุนทร(2540) ; สบสุข สีสะบุตร(2541) ที่ศึกษาเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมและความสัมพันธ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมซึ่งผลการวิจัยพบว่าระดับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของคนทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปสู่เป้าหมายหลักของโครงการวิจัยคือให้ได้ กิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในเขตอ่างเก็บน้ำห้วยจรเข้มาก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินโครงการวิจัยโดยสรุป 3 ขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

1. พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน
2. ทดลองใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น
3. ประเมินผลการใช้พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น

โดยมีรายละเอียดของแต่ละขั้นตอนมีดังต่อไปนี้

1.1 การพัฒนากิจกรรม การจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียน ได้เริ่มต้นจากการศึกษาองค์ความรู้ทางการสอน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้เสนอรายละเอียดไว้ในบทที่ 2 ข้อความรู้ที่ได้ดังกล่าวถูกนำมาผสมผสานเพื่อใช้ในการสร้างกิจกรรมการเรียนการสอนและได้กิจกรรมขึ้นมา

1.2 การทดลองใช้ จากกิจกรรมการเรียนการสอนที่ได้ในขั้นตอนที่ 1.1 ได้นำทดลองใช้กับนักเรียนที่ลงทะเบียนเรียนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ) ในปีการศึกษา 2555 ทั้งนี้ได้การสุ่มนักเรียนมาเป็นตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่มในแต่ละชั้นภูมิในภาคการศึกษาที่ 2/2555

ประมาณสัปดาห์ที่ 16 ของการเรียนการสอนผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างโดยให้หน่วยตัวอย่างกรอกแบบสอบถาม แบบสอบถามนี้ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน และความคิดเห็นของนักเรียน ส่วนคะแนนแบบสอบถามของการสอบกลางภาคเรียนและปลายภาคเรียนได้จากการทำข้อสอบของนักเรียน ซึ่งข้อสอบสำหรับการสอบกลางภาคเรียนและปลายภาคเรียนเป็นข้อสอบที่อาจารย์ผู้สอนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ)ทุกคนเป็นผู้เรียนและใช้ประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นมา

1.3 การประเมินผล การประเมินผลประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียน คณะผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการประเมินดังนี้

1.3.1 ใช้ตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญในหัวข้อ 1.1 ที่ว่าผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัวทางสติปัญญาคือ ได้คิดได้ทำด้วยตนเอง โดยที่ผู้สอนจัดกิจกรรมดังกล่าวให้กับผู้เรียนอย่างน้อย 50% ของเวลาเรียน กล่าวคือให้ผู้เรียนได้มีเวลาฝึกปฏิบัติอย่างน้อย 1 ชั่วโมง 15 นาที

1.3.2 ใช้ตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญในหัวข้อ 1.3.1 ที่ว่าผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัวทางสังคมคือ ผู้เรียนได้มีการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้นเรียน โดยผู้เรียนที่ตอบแบบสอบถามร้อยละ 70 ขึ้นไปตอบว่าได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นกับเพื่อนในระหว่างที่ฝึกปฏิบัติ

1.3.3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างคะแนนทดสอบรวบยอด กับ คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยใช้สถิติ ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การทดสอบสมมติฐานของค่าเฉลี่ยและการทดสอบ t-test(One Sample)

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่เรียนในกลุ่ม พัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ) ภาคการศึกษาที่ 2/2555 และภาคการศึกษาที่ 1/2556 จำนวน 266 คน โดยจำแนกออกเป็น 4 โรงเรียน ได้แก่ 1)โรงเรียนบ้านหนองมะเขือ 2)โรงเรียนม่วง วิทยาคาร 3)โรงเรียนบ้านโคกระกา และ 4)โรงเรียนอนุบาลเมืองบุรีรัมย์(บ้านบัว)รายละเอียดเป็นดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างแรกใช้ในการพัฒนากิจกรรมที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่น ศึกษาของนักเรียน เป็นครูผู้สอนในระดับช่วงชั้นที่ 3(ประถมศึกษาปีที่ 4-6) และผู้ร่วมวิจัยในแต่ละ โรงเรียน รวมจำนวนทั้งหมด 30 คนจาก 4 โรงเรียน โดยการเลือกแบบเจาะจง(Purposive Sampling)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ 2 ใช้ในการศึกษาผลการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึก ด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในชั้นเรียนที่ครูในกลุ่มตัวอย่างแรกดำเนินการสอนอยู่คือ นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4-6 จาก 4 โรงเรียน รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมด 266 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือในการทดลองในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนในครั้งนี้ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนที่คณะผู้วิจัย พัฒนาขึ้น แบบทดสอบย่อยในแต่ละกิจกรรมๆละ 20 คะแนน รวม 60 คะแนน และสอบปฏิบัติอีก 40 คะแนน แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบของนักเรียนเป็นลักษณะแบบ Likert Scale ชนิด 5 ตัวเลือก จำนวน 21 ข้อ

2. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่ม พัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ)โดยครอบคลุมเนื้อหาประมวลการสอน(Course Syllabus)รายในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ)เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ (Multiple Choice) 3 ตัวเลือกเป็นข้อสอบปรนัย 30 คะแนน มีระดับความยากง่ายระหว่าง 0.30 – 0.85 ค่าอำนาจจำแนก 0.25 – 0.67 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 แบบสอบถามการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ) เป็นลักษณะแบบสอบถามแบบ Likert Scale ชนิด 5 ตัวเลือกจำนวน 26 ข้อ ประเมินจากแบบประเมินพฤติกรรมกรมการมีจิตสาธารณะ 30 คะแนน แบบสังเกตพฤติกรรมกรมการมีจิตสาธารณะ3 ระดับ และแบบสอบถามพฤติกรรมจิต สาธารณะ 5 ระดับ แบบ Rubric Score

รูปแบบการวิจัย

โครงการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาโดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบกึ่งทดลอง(Quasi-Experimental Research) เพื่อพัฒนากิจกรรมการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนและศึกษาผลการทดลองใช้กิจกรรมดังกล่าวเพื่อหา แนวทาง และข้อเสนอแนะในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป โดยมีระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนในภาคการศึกษา 2/2555 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 18 สัปดาห์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

โครงการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนที่พัฒนาขึ้น โดยสอนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ)นี้โดยความร่วมมือของอาจารย์และผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนที่พัฒนาขึ้น โดยสอนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ) คณะผู้วิจัยดำเนินการดังนี้
 - 1.1 ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 1.2 จัดทำแผนและกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์
 - 1.3 ผลิตแหล่งการเรียนรู้ตามหลักการและองค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ)ที่พัฒนาขึ้น
2. ทำการทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบสอบถามวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ)ที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นในระหว่างสัปดาห์แรกก่อนการจัดการเรียนรู้
3. ทำการทดลองจัดการเรียนการสอนซึ่งใช้เนื้อหาตามเอกสารประมวลการสอนและแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนที่พัฒนาขึ้น
4. ในระหว่างก่อนเสร็จสิ้นการสอนคือ ในระหว่างสัปดาห์ที่ 15-16 คณะผู้วิจัยได้ทำการทดสอบย่อยจำนวน 3 ครั้ง หลังจากนั้นได้ใช้แบบสอบถามเพื่อถามความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและสอบถามเพื่อวัดความรับผิดชอบในการเรียนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ)กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดจำนวน 266 คน
5. เมื่อเสร็จสิ้นการสอนในสัปดาห์ที่ 17 คณะผู้วิจัยได้ทำการทดสอบหลังเรียนอีกครั้งกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดจำนวน 266 คน โดยใช้แบบทดสอบหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ) ซึ่งเป็นชุดเดียวกับชุดที่ทดสอบก่อนเรียน หลังจากนั้นใช้แบบสอบถามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน แบบสังเกตพฤติกรรมที่มีจิตสาธารณะ 3 ระดับ และแบบสอบถามพฤติกรรมจิตสาธารณะ 5 ระดับ
6. ตรวจสอบให้คะแนนแล้วนำไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยนำคะแนนจากการทดสอบ การสอบถามและจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาร้อยละ(Percentage) ค่าเฉลี่ย(Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard Deviation) การวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis)และการทดสอบ t-test(One Sample)โดยการทำเนิการวิจัยเพื่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนที่พัฒนาขึ้น โดยสอนกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียน เพื่อทราบผลการปฏิบัติจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนที่พัฒนาขึ้น และเพื่อสร้างจิตสำนึกของนักเรียนในการดูแล บำรุง รักษาสาธารณสมบัติของชุมชน และหาแนวทางและข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น โดยคณะผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยดังนี้

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียน
2. ผลการทดลองการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนที่พัฒนาขึ้น
- 3.สรุปผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียน พัฒนาขึ้นและข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มพัฒนาผู้เรียน

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียน

จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาบริบทและศึกษากรอบแนวคิด คณะผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์ร่างต้นแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ)สำหรับนักเรียนดังมีรายละเอียดดังนี้

1.1 หลักการและเป้าหมาย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ) มีหลักการและเป้าหมายเพื่อมุ่งให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย และ จึงกำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยในจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ต้องการให้ผู้เรียนมีทักษะและกระบวนการโดยเฉพาะทางรักบี้ฟุตบอล ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต สนองตอบแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนานักเรียนให้มีความใฝ่รู้และพัฒนาทักษะเบื้องต้นต่างๆอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยยึดแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบ ได้แก่ แนวคิดการจัดการจัดการการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียน ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยมที่เชื่อว่าการคิดของมนุษย์จะมีลำดับขั้นตอนพัฒนาการของการเปลี่ยนแปลงวุฒิภาวะอันเนื่องมาจากการเจริญทางด้านร่างกายและได้รับประสบการณ์ต่างๆ(ทิตินา แคมมณีและคณะ, 2544) การคิดเป็นไปตามลำดับขั้นและกระบวนการคิดเป็นกระบวนการภายในสมองหรือภายในจิตที่

ทำหน้าที่เกี่ยวกับการรับรู้ การจำ การคิดและการแก้ปัญหาต่างๆ กระบวนการดังกล่าวขึ้นภายในสมอง(Morrison, 1988) ซึ่งการเรียนรู้ในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ)ช่วยพัฒนาทักษะเบื้องต้นต่างๆของนักเรียนซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับนักเรียนทุกคน(Brandt, 1984)

1.2 ตัวป้อน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ) มีตัวป้อนทั้งสิ้น 4 ประการ ดังนี้

- (1) จุดมุ่งหมายการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามที่ต้องการ
- (2) ผู้เรียนที่เป็นนักเรียนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน
- (3) ครูผู้สอนที่เป็นครูผู้สอนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน
- (4) แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ ได้แก่ ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.3 กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1.3.1 ขั้นปฐมนิเทศ หมายถึง การกระทำหรือแสดงออกของครูผู้สอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้สร้างจุดหมายและแรงจูงใจในการเรียนรู้ของเนื้อหาที่กำหนด โดยมีครูผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียนด้วยวิธีการที่น่าสนใจ จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลูกเร้าใจ ร่วมวางแผนกับผู้เรียน ตั้งแต่การตั้งจุดหมาย รูปแบบ ลักษณะกิจกรรมก่อนการสอนและการประเมินผลในกิจกรรมการเรียนรู้

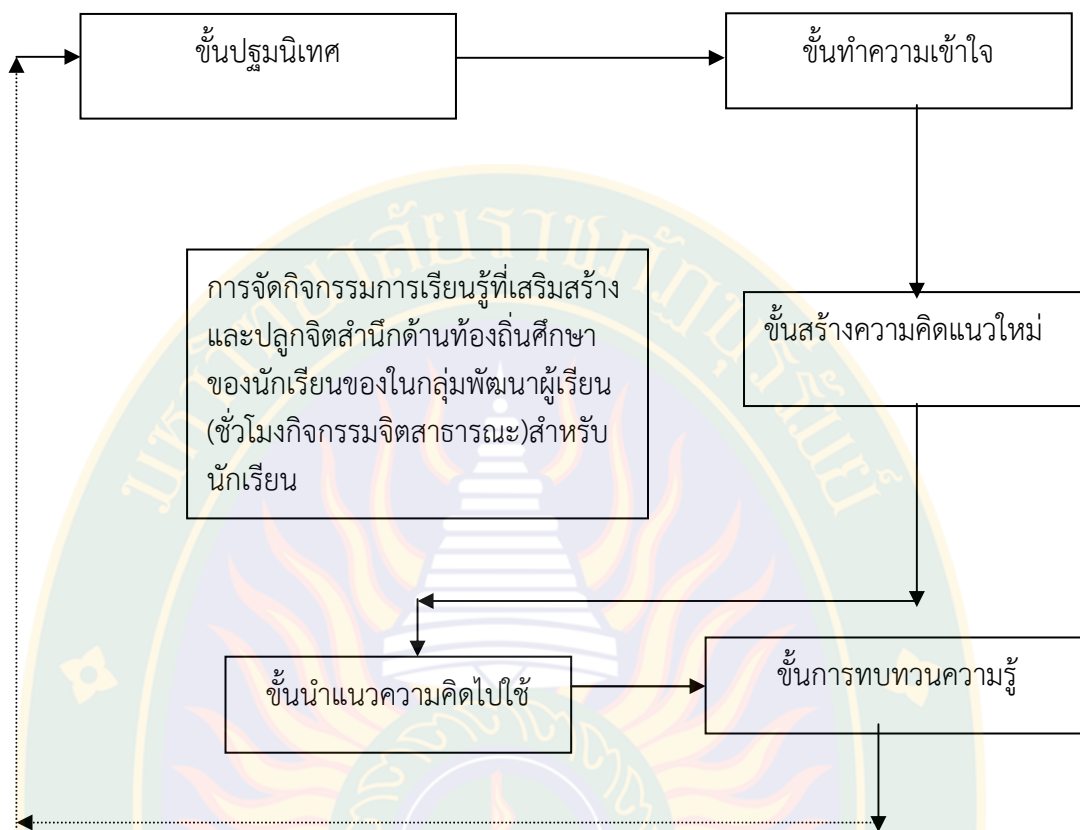
1.3.2 ขั้นทำความเข้าใจ หมายถึง การกระทำหรือแสดงออกของครูผู้สอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนปรับความคิดเกี่ยวกับบทเรียนให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจน ซึ่งสามารถทำได้โดยการใช้สื่อประกอบการสอนที่เหมาะสมและน่าสนใจ จัดกิจกรรมและสถานการณ์ได้อย่างหลากหลาย รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์ ฝึกคิด ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองโดยมีอาจารย์เป็นผู้คอยช่วยเหลือและแนะนำ

1.3.3 ขั้นสร้างความคิดแนวใหม่ หมายถึง การกระทำหรือแสดงออกของครูผู้สอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนระหว่างกันเอง และระหว่างอาจารย์กับผู้เรียน โดยมีอาจารย์เป็นผู้คอยใช้คำถามในการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เกิดความคิดรวบยอด คิดอย่างมีเหตุผล มีลำดับขั้นตอน คิดเชื่อมโยง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดได้อย่างหลากหลาย แปลกใหม่

1.3.4 ขั้นนำแนวความคิดไปใช้ หมายถึง การกระทำหรือแสดงออกของครูผู้สอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนนำแนวความคิดของตนเองที่สร้างขึ้นไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆที่หลากหลายทั้งที่คุ้นเคยในสภาพชีวิตจริงและสภาพสังคมในชีวิตประจำวันได้

1.3.5 ขั้นการทบทวนความรู้ หมายถึง การกระทำหรือแสดงออกของครูผู้สอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้สะท้อนความคิดของตนเองได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างไรโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้สรุปความรู้ที่ได้ในการเรียนในบทเรียนทั้งหมด

สรุปรูปแบบ(Syntax)ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนของในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ)สำหรับนักเรียน

ภาพประกอบที่ 12 สรุปขั้นตอนการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียน

บทบาทของครูผู้สอน การทำหน้าที่สอนที่ดีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนของในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ) ซึ่งครูผู้สอนจะต้องมีบทบาทที่สำคัญดังนี้

1) บทบาทการเป็นผู้อำนวยความสะดวก(Facilitation of Individual development) ครูผู้สอนจะช่วยให้ นักเรียนสามารถฝึกกระบวนการคิด การวางแผนและฝึกทักษะการปฏิบัติได้ด้วยตนเองตามระดับของความแตกต่างระหว่างบุคคลในช่วงแรก ส่วนในช่วงหลังจะช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เรียนภายในกลุ่มย่อยช่วยจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน ทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางสังคมและสภาพแวดล้อมทางจิตพิสัยให้มีความสะดวก สบายเหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้

2) บทบาทเป็นผู้จัดการ(Manager of the learning environment) อาจารย์ผู้สอนจะจัดบรรยากาศการนำเสนอสถานการณ์ปัญหาให้นักเรียนได้รับรู้ข้อมูลอย่างชัดเจน อาจนำเสนอด้วยสื่อชนิดต่างๆ ตามความเหมาะสม

3) บทบาทการเป็นผู้ประสานการเรียนรู้(Mediator of Human Relation)ครูผู้สอนจะพยายามสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับกลุ่ม

นักเรียน สร้างการยอมรับและคุณค่าของผลงานการคิดของนักเรียนแต่ละคน สร้างความมั่นใจ อบอุ่นใจและกล้าที่จะแสดงผลงานการคิดอย่างมั่นใจ

บทบาทนักเรียน การทำหน้าที่ในฐานะผู้เรียนที่จะต้องแสดงบทบาทดังนี้

1) บทบาทการเรียนรู้แบบกระฉับกระเฉง(Active Learning)มีแรงจูงใจและความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้อย่างแท้จริง มุ่งมั่นและแสวงหาข้อมูลได้อย่างกว้างขวาง ครอบคลุม และทั่วถึง

2) บทบาทของการมีวินัยในตนเอง(Self-discipline) นักเรียนจะต้องรู้จักควบคุมตนเองในการที่จะกระทำกิจกรรมฝึกฝน การคิดด้วยตนเองอย่างจริงจัง

3) บทบาทการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม(Team Learning) นักเรียนจะต้องฝึกฝนที่จะเรียนรู้และแบ่งปันประสบการณ์การคิดกับเพื่อนในกลุ่ม อันจะทำให้กระบวนการคิดได้รับการพัฒนามากยิ่งขึ้น

4) บทบาทการพัฒนาความรอบรู้(Personal Mastery)นักเรียนจำเป็นต้องฝึกฝนค้นคว้าพัฒนาตนเองให้มีความรู้รอบ ในแง่มุมต่างๆ ของประเด็นที่ฝึกคิด เพื่อให้กระบวนการคิดสามารถคิดได้อย่างมีความสมเหตุ สมผลมากที่สุด

5) บทบาทการพัฒนารูปแบบความคิด ความเชื่ออย่างมีปัญญา(Mental Model)นักเรียนจะต้องพยายามพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีมาตรฐานความคิด ความเชื่อที่สังคมยอมรับได้และสอดคล้องกับปทัสถานของสังคม

1.4 ผลลัพธ์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ) มีผลลัพธ์ 3 ประการ ดังนี้

1) คุณลักษณะในการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3) ความรับผิดชอบในการเรียน

1.5 บทบาทของนักเรียนและครูผู้สอน

บทบาทนักเรียนและครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ตามร่างต้นแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ)มีดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 บทบาทนักเรียนและครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษา

ขั้นตอน	บทบาทนักเรียน	บทบาทครูผู้สอน
การเตรียมทักษะการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทำความเข้าใจกับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ)และวิธีการใช้เอกสารประกอบการเรียนด้วยเอง 2. ฝึกทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ) 3. ฝึกเรียนตามขั้นตอนและการใช้เอกสารประกอบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ) 4. ทำแบบทดสอบความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เตรียมและจัดหาแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ให้หลากหลายสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและความต้องการของนักเรียนทั้งที่เป็นสื่ออุปกรณ์ บุคคลและสถานที่ 2. จัดสถานการณ์ให้นักเรียนฝึกขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ) ทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ) และวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ) 3. สร้างแรงจูงใจในการเรียน 4. ประเมินความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ) 5. ให้คำแนะนำเพิ่มเติมเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้น

ตาราง 3 (ต่อ)

ขั้นตอน	บทบาทนักเรียน	บทบาทครูผู้สอน
1. ขั้นปฐมนิเทศ	<ol style="list-style-type: none"> เตรียมเนื้อหา เครื่องมือ สื่อ ทุกชนิดทั้งก่อนเปิดเรียนและเฉพาะครั้ง ทำ การทดสอบก่อนเรียน เตรียมการสอนทั้งด้านเนื้อหา สื่อ การสอนและวิธีการเรียนรู้ ตลอดจน คำแนะนำต่างๆ 	<ol style="list-style-type: none"> ศึกษาบทเรียนล่วงหน้าจาก ตำราหรือเอกสารการสอน ทำข้อ ทดสอบก่อนเรียน มีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับ บริบทของในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน (ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ)ที่ แข่งขัน
2. ขั้นทำความเข้าใจ	<ol style="list-style-type: none"> ใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและ เชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง 	<ol style="list-style-type: none"> ฝึกตนเองให้มีวินัยและ รับผิดชอบในการสอน
3. ขั้นสร้างความคิด แนวใหม่	<ol style="list-style-type: none"> คอยติดตามดูแล(Monitor) และ อำนวยความสะดวก(Facilitator)ใน การทำกิจกรรมกลุ่ม ตอบข้อซักถามให้ความรู้หรือช่วย สรุปรเพิ่มเติมหากจำเป็นและเห็นว่า นักเรียนกำลังหลงทิศทาง แต่จะต้อง ไม่เข้าไปเกี่ยวข้องใกล้ชิดมากเพราะ จะทำให้นักเรียนไม่ได้ใช้ศักยภาพ เต็มที่ 	<ol style="list-style-type: none"> ทำกิจกรรมกลุ่มอย่างเต็มใจ เต็มความรู้ เต็มความสามารถ รวมทั้งให้ความคิดเห็นและ ช่วยเหลือกันอย่างเต็มที่ ในกรณี แยกกันรับผิดชอบจะต้อง รับผิดชอบงานในส่วนของตนเอง อย่างเต็มที่ ฝึกปฏิบัติและเรียนรู้ตามวิธีการ ที่ตนเองถนัด หรือตามวิธีการเรียน ของตนเอง
4. ขั้นนำแนว ความคิดไปใช้	<ol style="list-style-type: none"> จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ ปลุกเร้าใจและเสริมแรงให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เอาใจใส่ สังเกต และประเมิน พัฒนาการนักเรียนเป็นรายบุคคล อย่างทั่วถึงและอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้นักเรียนฝึกคิด ฝึกทำ และฝึกปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ 	<ol style="list-style-type: none"> มีโอกาทำงานเดี่ยวและทำ กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จาก กลุ่มหรือทำงานเป็นทีม ฝึกตนเองให้มีวินัยและ รับผิดชอบในการจัดการเรียนรู้ ฝึกตนเองในการคิด ทำ และ ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ

ตาราง 3 (ต่อ)

ขั้นตอน	บทบาทนักเรียน	บทบาทครูผู้สอน
5. ขั้นการ ทบทวนความรู้ และประเมินผล การเรียนรู้	1. นำเสนอสิ่งช่วยจัดมโนคติ ล่องหน้าและประเด็นปัญหาให้ นักเรียนมีส่วนร่วมในการซักถาม อภิปรายย่อยสรุปมโนคติเบื้องต้น 2. ประเมินผลการเรียนของตนเอง โดยเปรียบเทียบกับจุดมุ่งหมายใน การเรียนของตนเอง	1. ฟัง ซักถาม อภิปรายกลุ่ม รวมทั้งสรุป ความเข้าใจเบื้องต้น ก่อนที่จะทำ กิจกรรมกลุ่มเพื่อศึกษาในรายละเอียด ต่อไป 2. ให้ข้อมูลป้อนกลับแก่นักเรียน รายบุคคลและรายกลุ่ม รวมทั้งให้ ข้อเสนอแนะตามความเหมาะสม 3. วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4. วัดผลสัมฤทธิ์ต่อกระบวนการจัดการ เรียนรู้ 5. วัดความรับผิดชอบในการเรียน

1.6 บรรยากาศในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

บรรยากาศในการเรียนที่ควรจัดให้กับนักเรียนตามร่างต้นแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ) เพื่อเอื้ออำนวยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้มีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2540 ; Stubblefield, 1993 ; Baxter, 1994 ; Wood, 1995)

- 1) บรรยากาศที่ความเชื่อมั่นในตัวนักเรียน
- 2) บรรยากาศที่อบอุ่นผ่อนคลาย
- 3) บรรยากาศของการให้อิสระในการเรียน
- 4) บรรยากาศของการเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้ประเมินตนเองและเพื่อนได้
- 5) บรรยากาศในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
- 6) บรรยากาศที่จูงใจให้นักเรียนอยากเรียนรู้

2. ผลการทดลองการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนที่พัฒนาขึ้น

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้

เมื่อสิ้นสุดแต่ละกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้แล้วครูผู้สอนได้ให้นักเรียนได้ทำแบบทดสอบย่อย ซึ่งเป็นข้อสอบทักษะย่อยในแต่ละกิจกรรมๆละ 20 คะแนน รวม 60 คะแนน และสอบปฏิบัติอีก 40 คะแนน โดยพบว่าผลสัมฤทธิ์มีในตาราง 4

ตาราง 4 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนในแต่ละกิจกรรม

ที่มาของคะแนน	ร้อยละที่ได้สูงสุด	ร้อยละที่ได้ต่ำสุด	\bar{X}	S.D.	ร้อยละของนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์	เกณฑ์มาตรฐานของ สมศ.
การทดสอบย่อยครั้งที่ 1	19.39	66.31	13.01	4.01	100	ตั้งแต่ร้อยละ 75 ขึ้นไป
การทดสอบย่อยครั้งที่ 2	16.63	79.21	19.07	4.41	100	
การทดสอบย่อยครั้งที่ 3	15.89	70.21	16.94	3.17	100	
การทดสอบรวบยอด	48.00	32.00/ 60.00*	46.89	7.54	81.97/100*	
รวมผลสัมฤทธิ์รายวิชา	84.70	68.60	79.25	3.61	100	

*เป็นคะแนนสอบซ่อม

จากตาราง 4 การทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบรวบยอดของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับคะแนนเกณฑ์มาตรฐานของ สมศ.(ร้อยละ 75) ด้วยสถิติทดสอบ t(One Sample)พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบรวบยอดสูงกว่าคะแนนเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.01$) และนักเรียนยังพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียนสูง คิดเป็นร้อยละ 79.25 โดยพบว่านักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกคน

2.2 ความรับผิดชอบต่อการเรียนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน

คณะผู้วิจัยวัดความรับผิดชอบของนักเรียนต่อการเรียนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียนเมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แล้วผลดังตาราง 5 ดังนี้

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จากคะแนนความรับผิดชอบต่อการเรียน

ระยะเวลาในการวัด	\bar{X}	S.D.	นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์		ระดับความรับผิดชอบต่อการเรียน
			จำนวน	ร้อยละ	
สัปดาห์ที่ 17	4.45	0.47	266	86.41	ดี

จากตาราง 5 พบว่า นักเรียนมีคะแนนความรับผิดชอบต่อการเรียนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียนในระดับดี จำนวน 266 คน คิดเป็นร้อยละ 86.41

3. พฤติกรรมการเสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกการมีจิตสาธารณะของนักเรียนที่แสดงออกตามวิธีการจัดกิจกรรมตามรูปแบบในการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนที่พัฒนาขึ้น

ผลจากการใช้วิธีการตามรูปแบบการจัดกิจกรรมในการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 4 โรงเรียนจากการติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรวมระยะเวลา 17 สัปดาห์ปรากฏผลดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เรื่องจิตสาธารณะ

เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในกลุ่มพัฒนาผู้เรียนกับนักเรียนในกลุ่มเป้าหมายทั้ง 4 แห่ง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 ใช้เวลาในการเรียนรู้โรงเรียนละ 17 สัปดาห์จากครูผู้สอน 30 คน หลังจากนั้นครูผู้สอนได้ให้นักเรียนทำแบบทดสอบย่อยในบทเรียน เป็นข้อสอบปรนัย 30 คะแนน และประเมินจากแบบประเมินพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ 30 คะแนน โดยคะแนนรวมในครั้งนี้นักเรียนคิดเป็นร้อยละ 20 ของคะแนนของผลสัมฤทธิ์มีดังนี้

ตาราง 6 ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องจิตสาธารณะจำแนกสถานศึกษา

สถานศึกษา	ร้อยละที่ได้สูงสุด	ร้อยละที่ได้ต่ำสุด	\bar{x}	S.D.	ร้อยละของนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์(80%)
โรงเรียนบ้านหนองมะเขือ	87.05	71.31	27.54	3.04	100
โรงเรียนอนุบาลบุรีรัมย์(บ้านบัว)	86.63	78.21	27.07	3.41	100
โรงเรียนบ้านโคกระกา	81.55	70.21	26.94	2.17	100
โรงเรียนม่วงวิทยาการ	81.55	70.21	26.94	2.17	100

จากตาราง 6 พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องจิตสาธารณะของนักเรียนในแต่ละโรงเรียนพบว่า นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคิดเป็นร้อยละ 70.21, 71.31 และ 78.21 ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 87.05, 86.63 และ 81.55 โดยนักเรียนทุกคนสามารถผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ผลสรุปคุณลักษณะในการเสริมสร้างพฤติกรรมกรการมีจิตสาธารณะ

หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแต่ละโรงเรียน ครูผู้สอนในแต่ละโรงเรียนได้ทำการประเมินคุณลักษณะพฤติกรรมกรการมีจิตสาธารณะของนักเรียนโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมกรการมีจิตสาธารณะและแบบสอบถามพฤติกรรมกรการมีจิตสาธารณะ 3 ระดับและ 5 ระดับ สรุปได้ดังในตาราง 7-8

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนคุณลักษณะพฤติกรรมกรรมการมีจิตสาธารณะจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนผ่านการจัดกิจกรรมของแต่ละสถานศึกษา

สถานศึกษา	\bar{X}	S.D.	t	ระดับคุณลักษณะพฤติกรรมกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียน
ก่อนจัดกิจกรรม(รวม 4 โรงเรียน)	0.88	0.98	4.18**	เล็กน้อย
ร.ร. บ้านหนองมะเขือ(61 คน)	1.65	0.75		มาก
ร.ร. อนุบาลบุรีรัมย์(บ้านบัว)(128 คน)	1.51	0.48		มาก
ร.ร. บ้านโคกระกา(41 คน)	1.52	0.49		มาก
ร.ร. ม่วงวิทยาคาร(35 คน)	1.56	0.49		มาก

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 7 พบว่า การสังเกตคุณลักษณะหลังผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมในการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนอยู่ในระดับมากทุกโรงเรียนและทดสอบด้วยสถิติทดสอบที(t-Paired Samples)พบว่า คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะพฤติกรรมกรรมการมีจิตสาธารณะหลังจัดกิจกรรมในแต่ละโรงเรียนสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01($p < .001^{**}$)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนคุณลักษณะพฤติกรรมกรรมการมีจิตสาธารณะจากการประเมินจำแนกตามการวัดก่อนและหลังผ่านการจัดกิจกรรมของแต่ละสถานศึกษา

สถานศึกษา	\bar{X}	S.D.	t	ระดับคุณลักษณะพฤติกรรมกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียน
ก่อนจัดกิจกรรม(รวม 4 โรงเรียน)	2.88	0.98	5.69**	บางครั้ง
ร.ร. บ้านหนองมะเขือ(62 คน)	3.65	0.75		บ่อยครั้ง
ร.ร. อนุบาลบุรีรัมย์(บ้านบัว)(128 คน)	3.51	0.48		บ่อยครั้ง
ร.ร. บ้านโคกระกา(41 คน)	3.52	0.49		บ่อยครั้ง
ร.ร. ม่วงวิทยาคาร(35 คน)	3.56	0.49		บ่อยครั้ง

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 8 พบว่า การประเมินความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะหลังผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมในการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนอยู่ในระดับบ่อยครั้งทุกโรงเรียน และทดสอบสถิติที(t-Paired Samples)พบว่า คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะพฤติกรรมกรรมการมีจิตสาธารณะหลังจัดกิจกรรมในแต่ละโรงเรียนสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01($p < .001^{**}$)

4. ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนที่พัฒนาขึ้น

จากการสัมภาษณ์นักเรียนหลังจากเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ)แล้วพบข้อสรุปและประเด็นที่จะเป็นแนวทางและข้อเสนอแนะในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ)ให้ดียิ่งขึ้นดังมีรายละเอียดดังนี้

4.1 การจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนของในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ) ควรเริ่มจากการประเมินความจำเป็นเพื่อกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ ซึ่งในขั้นตอนแรกของกิจกรรมจะ มีความแตกต่างจากกิจกรรมการเรียนรู้อื่นๆ ที่ว่าเขาได้เน้นและให้ความสำคัญกับการประเมินความจำเป็น ด้วยการใช้ข้อมูลจากการประเมินมาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาตัดสินใจว่า ผลสัมฤทธิ์ระดับใดที่เป็นที่ต้องการ ก่อนที่จะเริ่มกระบวนการออกแบบการสอน ขั้นตอนที่สองเป็นกระบวนการที่กระทำคู่ขนานกันระหว่างการปฏิบัติการวิเคราะห์การสอนและการวิเคราะห์ ผู้เรียนและบริบทในขั้นตอนที่คู่ขนานกันนี้เป็นกระบวนการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ว่าลักษณะของการสอนเป็นลักษณะของลำดับขั้นตอน ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างไรที่ได้มีตามลำดับขั้นที่จัดให้ ซึ่งการเรียนรู้ในข้อมูลเชิงวิจนะ(Verbal Information)นอกจากนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลระดับของผู้เรียน ได้แก่ ระดับความรู้ ทักษะ ทศนคติ และข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม สถานการณ์การเรียนรู้ เป็นต้น ขั้นตอนต่อไปคือ การเขียนวัตถุประสงค์เพื่อการแสดงออก ที่อยู่ในรูปที่สามารถวัดได้ และตามด้วยการพัฒนาเครื่องมือในการประเมิน โดยเป็นเครื่องมือที่เน้นการประเมินด้วยการยึดเกณฑ์ตามวัตถุประสงค์เป็นหลักสำคัญ ขั้นต่อไปเป็นการพัฒนายุทธศาสตร์การสอนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ)ว่าต้องการให้ผู้เรียนรู้ทฤษฎีหรือมีทักษะในการปฏิบัติมากกว่ากัน ซึ่งในขั้นตอนนี้ับเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ และหลังจากนั้นเป็นขั้นตอนการพัฒนาและการสื่อเพื่อปรับปรุงความคิดของผู้เรียนกับความคิดของครูผู้สอน ขั้นการออกแบบและดำเนินการประเมินผลระหว่างการเรียนรู้เพื่อการปรับปรุงพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ และขั้นสุดท้ายเป็นการออกแบบและดำเนินการประเมินผลรวบยอดของผู้เรียนเพื่อพิจารณาว่าบรรลุตามเป้าหมายของการสอนหรือไม่

4.2 การจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนของในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ)ควรมีการระบุเนื้อหาและสถานที่สาธารณะที่จะต้องกระทำพร้อมๆ กัน หลังจากนั้นจะเป็นการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนและขั้นตอนต่อไปคือ การออกแบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นพร้อมกัน 4 กิจกรรมได้แก่ การกำหนดยุทธศาสตร์การสอน การจัดกลุ่มผู้เรียน กระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และการร่วมประเมินผลการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับครูผู้สอน ส่วนกิจกรรมการประเมินจะเป็นผลการแสดงออกเพื่อเป็นการวัดผลสัมฤทธิ์และทัศนคติของผู้เรียนที่มีต่อเนื้อหาและวิธีการสอนของครูผู้สอน โดยแนวการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนจะต้องให้ผู้เรียนใช้กระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ รวมทั้งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายสามารถเข้าใจและสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตหลังจากจบเป็นบัณฑิตต่อไป โดยมุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา สามารถอยู่ร่วมกันกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในเขตอ่างเก็บน้ำห้วยจรเข้มาก จังหวัดบุรีรัมย์ คณะผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยเรียงตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สรุปผลการวิจัย
7. อภิปรายผล
8. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในเขตอ่างเก็บน้ำห้วยจรเข้มาก จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อทราบผลการปฏิบัติจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในเขตอ่างเก็บน้ำห้วยจรเข้มาก จังหวัดบุรีรัมย์ที่พัฒนาขึ้น
3. เพื่อสร้างจิตสำนึกของนักเรียนในการดูแล บำรุง รักษาสาธารณณะสมบัติของชุมชน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในโครงการวิจัยครั้งนี้คือ ครูและนักเรียนในเขตอ่างเก็บน้ำห้วยจรเข้มาก จังหวัดบุรีรัมย์ ปีการศึกษา 2555-2556

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การพัฒนากิจกรรมและศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคือ ครูผู้สอนและนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 3(ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6)รวมจำนวนทั้งหมด 266 คนจาก 4 โรงเรียนในปีการศึกษา 2555-2556 โดยการเลือกแบบเจาะจง(Purposive Sampling) และการสุ่มอย่างง่าย(Simple Random Sampling) ตามลำดับ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือในการทดลองในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนในครั้งนี้ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนที่คณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้น แบบทดสอบย่อยในแต่ละกิจกรรมๆละ 20 คะแนน รวม 60 คะแนน และสอบปฏิบัติอีก 40 คะแนน แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบของนักเรียนชนิด 5 ตัวเลือก จำนวน 21 ข้อ
2. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ)โดยครอบคลุมเนื้อหาประมวลการสอน(Course Syllabus)รายในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ)เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ (Multiple Choice) 3 ตัวเลือกเป็นข้อสอบปรนัย 30 คะแนน แบบสอบถามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียนชนิด 5 ตัวเลือกจำนวน 26 ข้อ ประเมินจากแบบประเมินพฤติกรรมกรมามีจิตสาธารณะ 30 คะแนน แบบสังเกตพฤติกรรมกรมามีจิตสาธารณะ 3 ระดับ และแบบสอบถามพฤติกรรมจิตสาธารณะ 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

โครงการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนที่พัฒนาขึ้น โดยสอนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ)นี้โดยความร่วมมือของอาจารย์และผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาการเรียนการสอนที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนที่พัฒนาขึ้น โดยสอนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ) ในการทดลองจัดการเรียนการสอนซึ่งใช้เนื้อหาตามเอกสารประมวลการสอนและแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนที่พัฒนาขึ้นระหว่างก่อนเสร็จสิ้นการสอนคือ ในระหว่างสัปดาห์ที่ 15-16 หลังจากนั้นได้ใช้แบบสอบถามเพื่อถามความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและสอบถามเพื่อวัดความรับผิดชอบในการเรียนกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย และเมื่อเสร็จสิ้นการสอนในสัปดาห์ที่ 17 คณะผู้วิจัยได้ทำการทดสอบหลังเรียนอีกครั้งกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด โดยใช้แบบทดสอบหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งเป็นชุดเดียวกับชุดที่ทดสอบก่อนเรียน หลังจากนั้นใช้แบบสอบถามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน แบบสังเกตพฤติกรรมกรมามีจิตสาธารณะและแบบสอบถามพฤติกรรมจิตสาธารณะ 3 ระดับและ 5 ระดับ และนำมาตรวจให้คะแนนแล้วนำไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยนำคะแนนจากการทดสอบ การสอบถามและจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าร้อยละ(Percentage) ค่าเฉลี่ย(Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard Deviation) การวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis)และการทดสอบ t-test(One Sample)โดยดำเนินการวิจัยเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนที่พัฒนาขึ้น โดยสอนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ)

สรุปผลการวิจัย

1. การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียน(ชั่วโมงกิจกรรมจิตสาธารณะ)สำหรับนักเรียนดั่งมีรายละเอียดคือ หลักการและเป้าหมาย ตัวป้อน กระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้มี 5 ขั้นตอน บทบาทของครูผู้สอน บทบาทนักเรียน ผลลัพธ์ และบรรยากาศในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้

2. ผลการทดลองการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนที่พัฒนาขึ้นมีดังนี้

2.1 คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบรวบยอดสูงกว่าคะแนนเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.01$) และนักเรียนยังพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียนรวมทุกรายวิชา คิดเป็นร้อยละ 79.25 โดยพบว่านักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกคน

2.2 นักเรียนมีคะแนนความรับผิดชอบต่อการเรียนในกลุ่มพัฒนาผู้เรียนใน ระดับดี จำนวน 266 คน คิดเป็นร้อยละ 86.41

3. พฤติกรรมการเสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านจิตสาธารณะของนักเรียนที่แสดงออกตามวิธีการจัดการกิจกรรมตามรูปแบบในการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนที่พัฒนาขึ้นมีดังนี้

3.1 คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องจิตสาธารณะของนักเรียนในแต่ละโรงเรียนพบว่า นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคิดเป็นร้อยละ 70.21, 71.31 และ 78.21 ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 87.05, 86.63 และ 81.55 โดยนักเรียนทุกคนสามารถผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3.2 คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะพฤติกรรมการณ์มีจิตสาธารณะหลังจัดการกิจกรรมในแต่ละโรงเรียนสูงกว่าก่อนจัดการกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.3 คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะพฤติกรรมการณ์มีจิตสาธารณะหลังจัดการกิจกรรมในแต่ละโรงเรียนสูงกว่าก่อนจัดการกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนที่ได้นำเสนอมาแล้วนั้นมีข้อค้นพบที่น่าสนใจและสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนโดยสรุปพบว่า มี 5 ขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

1) ขั้นที่ 1 การกระทำหรือแสดงออกของครูผู้สอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้สร้างจุดหมายและแรงจูงใจในการเรียนรู้ของเนื้อหาที่กำหนด โดยมีครูผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียนด้วยวิธีการที่น่าสนใจ จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลูกเร้าจูงใจ ร่วมวางแผนกับผู้เรียนตั้งแต่การตั้งจุดหมายรูปแบบ ลักษณะกิจกรรมก่อนการสอนและการประเมินผลในกิจกรรมการเรียนรู้

2) ขั้นที่ 2 การกระทำหรือแสดงออกของครูผู้สอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนปรับความคิดเกี่ยวกับบทเรียนให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจน ซึ่งสามารถทำได้โดยการใช้สื่อประกอบการสอนที่เหมาะสมและน่าสนใจ จัดกิจกรรมและสถานการณ์ได้อย่างหลากหลาย รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์ ฝึกคิด ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองโดยมีอาจารย์เป็นผู้คอยช่วยเหลือและแนะนำ

3) ขั้นที่ 3 การกระทำหรือแสดงออกของครูผู้สอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนระหว่างกันเอง และระหว่างอาจารย์กับนักเรียน โดยมีอาจารย์เป็นผู้คอยใช้คำถามในการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เกิดความคิดรวบยอด คิดอย่างมีเหตุผล มีลำดับขั้นตอน คิดเชื่อมโยง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดได้อย่างหลากหลาย แปลกใหม่

4) ขั้นที่ 4 การกระทำหรือแสดงออกของครูผู้สอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนนำแนวความคิดของตนเองที่สร้างขึ้นไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆที่หลากหลายทั้งที่คุ้นเคยในสภาพชีวิตจริงและสภาพสังคมในชีวิตประจำวันได้

5) ขั้นที่ 5 การกระทำหรือแสดงออกของครูผู้สอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้สะท้อนความคิดของตนเองได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างไรโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้สรุปความรู้ที่ได้ในการเรียนในบทเรียนทั้งหมด

ซึ่งในกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นนี้พบว่า มี 5 ขั้นตอนนี้ส่วนใหญ่คล้ายกับแนวดำเนินการตามรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการบริการแบบ Park Service-learning Model ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยจอร์เจีย(Georgia Department of Education, 1997) ที่แบ่งกระบวนการดำเนินงานออกเป็น 4 ขั้นตอนคือ 1)ขั้นเตรียมการ(Preparation) 2)ขั้นปฏิบัติการ(Action) 3)ขั้นการสะท้อนกลับ(Reflection) และ4)การเฉลิมฉลอง(Cerebration) นอกจากนี้รูปแบบฯที่สังเคราะห์ขึ้นยังใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการบริการสังคมแบบผ่านกระบวนการทางสังคม(Social-Process Learning)ของกลุ่มของเธอเลนท์(TheLen ; citing in Florence Fay Pritchard ; & George I. Whitehead, 2004) ซึ่งรูปแบบฯที่สังเคราะห์ขึ้นมีรายละเอียดมากกว่าและสามารถนำไปจัดกิจกรรมได้จริงในบริบทที่เหมาะสมกับของสถานศึกษาปัจจุบันของไทย

ซึ่งบทบาทของครูผู้สอนในการทำหน้าที่ครูผู้สอนที่ดีตามรูปแบบการจัดการจัดกิจกรรมของนักเรียนควรมีลักษณะดังนี้

1) บทบาทการเป็นผู้อำนวยความสะดวก(Facilitation of Individual development) ครูผู้สอนจะช่วยให้นักเรียนสามารถฝึกกระบวนการคิดด้วยตนเองตามระดับของความแตกต่างระหว่างบุคคลในช่วงแรก ส่วนในช่วงหลังจะช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ร่วมกันของ นักเรียนภายในกลุ่มย่อย ช่วยจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน ทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางสังคมและสภาพแวดล้อมทางจิตพิสัยให้มีความสะดวก สบายเหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้

2) บทบาทเป็นผู้จัดการ(Manager of the learning environment) ครูผู้สอนจะจัดบรรยากาศการนำเสนอสถานการณ์ปัญหาให้นักเรียนได้รับรู้ข้อมูลอย่างชัดเจน อาจนำเสนอด้วยสื่อชนิดต่างๆ ตามความเหมาะสม

3) บทบาทการเป็นผู้ประสานการเรียน(Mediator of Human Relation)ครูผู้สอนจะพยายามสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับกลุ่มนักเรียน สร้างการยอมรับและคุณค่าของผลงานการคิดของนักเรียนแต่ละคน สร้างความมั่นใจ มีความอบอุ่นใจและกล้าที่จะแสดงผลงานการคิดอย่างมั่นใจ

2. ผลการใช้การจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนที่พัฒนาขึ้นพบว่า

2.1 คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องจิตสาธารณะของนักเรียนในแต่โรงเรียนพบว่า นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคิดเป็นร้อยละ 70.21, 71.31 และ 78.21 ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 87.05, 86.63 และ 81.55 โดยนักเรียนทุกคนสามารถผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้อธิบายความหมายของแก่นักเรียนให้ทราบในช่วงการจัดกิจกรรมตามรูปแบบอย่างต่อเนื่องว่าจิตสาธารณะคือการใช้สาธารณสมบัติอย่างรับผิดชอบหรือการรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติ ซึ่งมีนัยอยู่สองประการ ได้แก่ 1) รับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติด้วยการหลีกเลี่ยงการใช้และการกระทำที่จะก่อให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อสาธารณสมบัตินั้นๆ รวมไปถึงการถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลสาธารณสมบัติในวิธีที่ตนสามารถทำได้ 2) การเคารพสิทธิในการใช้สาธารณสมบัติของผู้อื่น โดยการคำนึงว่าคนอื่นก็มีสิทธิในการใช้เช่นเดียวกัน จะต้องไม่ยึดสาธารณสมบัตินั้นไว้เป็นส่วนตัวและไม่ปิดกั้นโอกาสการใช้ประโยชน์ของผู้อื่น โดยใช้หลักการของชาย โปธิสตา(2543) ; นันทวัฒน์ ชุนซี(2546) ; ธรรมนันทิกา แจ่มสว่าง(2547) ซึ่งได้สรุปความเข้าใจของจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติหรือจิตสาธารณะไว้สองระดับคือ ระดับที่ 1 เป็นจิตสำนึกแบบ Passive คือจิตสำนึกแบบที่บุคคลไม่ต้องทำอะไรมาก เพียงแต่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือไม่ทำลายสาธารณสมบัติที่ตนใช้ก็พอ ซึ่งเป็นการแสดงออกว่าบุคคลมีความเข้าใจว่าควรหรือไม่ควรปฏิบัติอย่างไรกับสาธารณสมบัติ ระดับที่ 2 จิตสำนึกแบบ Active เป็นระดับที่บุคคลกระทำการอันแสดงว่าเขามีความรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติ ไม่ว่าจะได้ใช้หรือไม่ได้ใช้สาธารณสมบัตินั้นก็ตาม เช่น การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติที่ชำรุดเสียหาย การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม เป็นต้น

2.2 ผลจากการสังเกตคุณลักษณะหลังผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมในการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนอยู่ในระดับมากทุกโรงเรียนและทดสอบด้วยสถิติทดสอบที(t-Paired Samples)พบว่า คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะหลังจัดกิจกรรมในแต่ละโรงเรียนสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนในครั้งนี้ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเป็นองค์รวมเชิงบูรณาการกับหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็กนั้นไม่ควรแยกกัน เรื่องที่สอนต้องเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กันได้แก่ การสร้างจิตสาธารณะของเด็กในลักษณะของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไว้ว่า วัยเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 8 ปี เป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาทั้งทางร่างกายสติปัญญา อารมณ์ จิตใจ สังคม และบุคลิกภาพ เป็นวัยที่เรียกว่า ช่วงแห่งพลังการเจริญเติบโตออกงามสำหรับชีวิต แนวความคิดเหล่านี้เป็นสิ่งที่สืบเนื่องมาจากการมองเด็กในทัศนะของการที่ได้มีการพัฒนาการด้านต่างๆ แตกต่างจากเด็กวัยอื่นๆ ในช่วงชีวิตของความเป็นมนุษย์ ดังนั้น หลักการปลูกฝังเด็กวัยนี้ให้เรียนรู้เกิดความรักสิ่งแวดล้อม ควรคำนึงถึงองค์ประกอบหลักการเรียนรู้คือ การเรียนรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยอาศัยสภาพการณ์ ประสบการณ์ต่างๆที่ได้รับการเรียนรู้จะทำให้มนุษย์ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆในชีวิต เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

2.3 การประเมินความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะหลังผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมในการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนอยู่ในระดับบ่อยครั้งทุกโรงเรียน และทดสอบสถิติที(t-Paired Samples)พบว่า คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะหลังจัดกิจกรรมในแต่ละโรงเรียนสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากการให้ความรู้ การสร้างความเข้าใจ การสร้างกรอบแนวคิด การเสริมสร้างทักษะ และการเสริมสร้างเจตคติ จากกระบวนการดังกล่าว จะต้องเริ่มจากการให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมโดยในลักษณะของรูปธรรม แล้วสร้างความเข้าใจและความสำคัญของสิ่งแวดล้อมต่อตนเองและมนุษย์ แล้วสร้างกรอบแนวคิดให้เด็กรับรู้ถึงสิ่งแวดล้อมเป็นบริบท และเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ การเสริมสร้างทักษะในการรักสิ่งแวดล้อม ต้องเกิดจากการจัดประสบการณ์ต้องให้เด็กได้ปฏิบัติจริง และควบคู่กับการเสริมสร้างเจตคติที่ดี รู้จักการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเห็นคุณค่าประโยชน์ของสิ่งแวดล้อมต่อตัวเอง ครอบครัว และสังคม เช่น การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด ไม่เห็นแก่ตัว เกิดความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ทำเป็นรูปแบบที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งนักเรียนได้มีโอกาสคิดโดยปราศจากการชี้แนะจากครูผู้สอนหรือบุคคลอื่น เพื่อให้เด็กนักเรียนมีโอกาสพัฒนาและจัดระเบียบความคิดของตนเองและรู้จักควบคุมรับผิดชอบในกิจกรรม ซึ่งหากแต่ละบุคคลได้รับการพัฒนาจากตั้งแต่การคิดในสิ่งที่ยังไม่ซับซ้อนไป สู่การคิดที่ซับซ้อนมากขึ้นได้ทั้งนี้จะอาศัยกระบวนการเปลี่ยนรูป(Transform)และการประยุกต์(Application) ซึ่งการกระทำของนักเรียนที่ปฏิบัติง่ายและใกล้ตัวที่สุดคือ ในการรักษาทรัพย์สิน การดูแลรักษาความสะอาด การไม่ทำลายทรัพย์สินที่เป็นสาธารณสมบัติในโรงเรียน ทั้งในห้องเรียน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ กระดานดำ ชั้นวางหนังสือ ถังขยะ ไม้กวาด เป็นต้น และสมบัตินอกห้องเรียน เช่น ห้องอาหาร ห้องสุขา ห้องปฏิบัติการต่างๆ ห้องสมุด สวนหย่อมในบริเวณโรงเรียน สนามเด็กเล่น เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นเพราะว่าใช้รูปแบบการพัฒนาตามทฤษฎีของPiagetเป็นแนวทางโดยมีความเชื่อว่านักเรียนจะสามารถพัฒนาการคิดของตนเอง จากการคิดเฉพาะด้านและจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปสู่สิ่งที่เป็นนามธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในชั้นการจัดกิจกรรมในสถานศึกษานั้นพบว่า มี 5 ขั้นตอนที่สำคัญได้แก่ 1)ขั้นปฐมนิเทศ 2)ขั้นทำความเข้าใจ 3)ขั้นสร้างความคิดแนวใหม่ 4)ขั้นนำแนวความคิดไปใช้ 5)ขั้นการทบทวนความรู้และประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งในจุดหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่ต้องการให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมให้แก่ผู้เรียน ซึ่งการพัฒนาการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขนั้นลักษณะที่จัดกิจกรรมสอดแทรกในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้แต่หากต้องการให้กิจกรรมชัดเจน และเข้มข้นมากกว่ากิจกรรมในการสอนของกลุ่มสาระต่างนั้นควรจัดกิจกรรมในกลุ่มพัฒนาผู้เรียนที่มีกิจกรรมย่อยในกลุ่มคือ งานแนะแนว กิจกรรมในเครื่องแบบ กิจกรรมชุมนุมต่างๆ โดยในระดับของจิตสำนึกสาธารณะหรือจิตสาธารณะของนักเรียนที่ปฏิบัติได้จากง่ายที่สุดไปถึงขั้นสูงสุดนั้นมี 3 ระดับคือ 1) จิตสำนึกเกี่ยวกับตนเอง(Self Consciousness) เป็นจิตสำนึกเพื่อพัฒนาตนเอง ทำให้ตนเองเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จิตสำนึกด้านนี้การศึกษาไทยมุ่งมั่นปลูกฝังมานานแล้ว เกิดบ้างไม่เกิดบ้างไปตามสภาพการณ์ เป็นจิตสำนึกแบบคลาสสิกที่ทุกสังคมพยายามเหมือนกันที่จะสร้างให้เกิดขึ้นให้ได้ เช่น ความขยัน ความรับผิดชอบ ความมานะอดทน เป็นต้น 2)จิตสำนึกเกี่ยวกับผู้อื่น(Others Oriented Consciousness) เป็นจิตสำนึกของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

สังคมหนึ่ง เช่น ความเห็นอกเห็นใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสามัคคี เป็นต้น เป็นจิตสำนึกที่คนไทยส่วนใหญ่ถูกหล่อหลอมมาจากพื้นฐานดั้งเดิมของวัฒนธรรมไทยอยู่แล้วสร้างกันได้ไม่ยากนัก และ3) จิตสำนึกเกี่ยวกับสังคมหรือจิตสำนึกสาธารณะ(Social or Public Consciousness) เป็นจิตสำนึกที่ตระหนักถึงความสำคัญในการอยู่ร่วมกันหรือคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์เห็นกลุ่มเดียวกัน เป็นจิตสำนึกที่คนไทยยังไม่ค่อยมี และขาดกันอยู่มาก เพราะพื้นฐานความเป็นมาของสังคมไทย สมควรที่จะรีบพัฒนาขึ้นโดยเร็ว เช่น จิตสำนึกด้านเศรษฐกิจ จิตสำนึกด้านการเมือง จิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม จิตสำนึกด้านสุขภาพ เป็นต้น ดังนั้นสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องในระดับช่วงชั้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการที่ต้องการนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม(Park Service-learning Model) ซึ่งครูผู้สอนที่จะจัดกิจกรรมดังกล่าวควรแบ่งกระบวนการดำเนินงานออกเป็น 4 ขั้นตอนใหญ่ๆที่สำคัญดังนี้

2.1 ขั้นเตรียมการ(Preparation) เป็นขั้นตอนการวางแผนทำกิจกรรมเริ่มจากการมอบหมายให้นักเรียนสำรวจความต้องการต่างๆ ของชุมชนที่นักเรียนจะช่วยเหลือได้โดยอาจสอบถามจากผู้นำชุมชน หน่วยงานที่ทำหน้าที่พัฒนาชุมชน ผู้คนในชุมชน จากการสังเกตของนักเรียนเอง หรือครูผู้สอนอาจจะเสนอแนะปัญหาของชุมชนขึ้นมาพร้อมด้วยก็ได้ แล้วนำปัญหาเหล่านั้นมาพิจารณาเลือกหัวข้อที่สอดคล้องกับสิ่งที่นักเรียนต้องการศึกษาเรียนรู้และอยู่ในความสามารถที่นักเรียนจะทำได้โดยครูช่วยดูแลชี้แนะและเป็นที่ปรึกษา เพื่อให้กิจกรรมนั้นเกิดประโยชน์ต่อชุมชนและส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างแท้จริง จากนั้นนำปัญหาที่เลือกได้มาวิเคราะห์หาสาเหตุและแนวทางการแก้ไข แล้ววางแผนกิจกรรมเป็นขั้นตอนเพื่อพร้อมไปพัฒนา

2.2 ขั้นปฏิบัติการ(Action)คือการนำแผนการที่วางไว้ไปปฏิบัติให้เกิดขึ้นไปรูปธรรม ซึ่งไม่ได้หมายความว่านักเรียนจะปฏิบัติงานตามลำพัง แต่สามารถขอความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานองค์กร ผู้นำชุมชนหรือผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมด้วย ก่อให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ การแบ่งงานตามความถนัด การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เปิดโลกให้นักเรียนได้ออกนอกห้องเรียนเพื่อไปสัมผัสชีวิตจริง โดยนำสิ่งที่เรียนรู้ในห้องเรียนมาประยุกต์ใช้ เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และรู้จักแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้งานลุล่วงได้ดี ดังนั้นการปฏิบัติการในการให้บริการ

2.3 การสะท้อนกลับ(Reflection) เป็นขั้นตอนที่ทำให้นักเรียนได้มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เมื่อได้ให้มีประสบการณ์บริการทางสังคม และประยุกต์ให้มีการเรียนรู้วิชาการอย่างกว้างขวาง การสะท้อนกลับจะเป็นโอกาสที่เหมาะสมในการเชื่อมโยงรายวิชาต่างๆ เข้ากับกิจกรรม การบริการสังคม นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้มาวิเคราะห์ผ่านการอภิปรายในชั้นเรียน เขียนสรุปเป็นรายงานรายบุคคล รายกลุ่ม รายห้องหรือจัดนิทรรศการ

2.4 การเฉลิมฉลอง(Cerebration) เป็นการระลึกถึงสิ่งที่นักเรียนได้ลงมือทำให้แก่ผู้อื่นหรือชุมชน เป็นกิจกรรมที่แสดงออกว่านักเรียนได้เสร็จสิ้นปฏิบัติการด้านจิตสาธารณะอาจเป็นการจัดปาร์ตี้ในสวนสาธารณะที่นักเรียนได้ช่วยกันบูรณะ เชิญชวนนักเรียน ครูอาจารย์ หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมครั้งนี้ ตลอดจนผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนมาร่วมในงานเลี้ยงฉลองนี้ด้วย ทั้งนี้

ครูอาจจะออกไปประกาศนียบัตรให้เป็นที่ระลึกแก่นักเรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมนี้ เพื่อเป็นรางวัลและสิ่งเตือนใจให้นักเรียนระลึกถึงการทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นครั้งนี้ ซึ่งจะก่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการร่วมรับผิดชอบช่วยเหลือสังคมต่อไป

นอกจากสถานศึกษาที่กำลังจะเริ่มดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นอาจดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. เริ่มด้วยสิ่งเล็กๆ ในสถาบันอาจเริ่มที่รายวิชาใดวิชาหนึ่ง ซึ่งเป็นเหมือนโครงการนำร่องที่จะระบุในอนาคตว่า ต่อไปอะไรทำได้ อะไรทำไม่ได้

2. หาบุคคลที่เป็นแกนสำคัญ โดยการเลือกหาผู้ที่มีความสนใจ ในเรื่องการบูรณาการการบริการสังคมในรายวิชาที่มีอยู่แล้ว เป็นต้น ผู้ที่เกี่ยวข้องอยู่แล้วในกิจกรรมการบริการสังคม โดยพยายามบูรณาการการบริการสังคมเข้าไปในหลักสูตรรายวิชา

3. หาความช่วยเหลือ

3.1 กลุ่มครูที่มีความสนใจเรื่องการบริการสังคม เพื่อให้กลุ่มนี้เป็นหลักในการผลิตเครื่องมือสำหรับสอน อาจเป็นแหล่งอ้างอิง คู่มือ ข้อเสนอแนะการทำกิจกรรมสำหรับรายวิชาที่ใช้การบริการสังคมเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้

3.2 ผู้บริหาร ในการทำกิจกรรมการบริการสังคม ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนและให้คำแนะนำ ในการติดต่อประสานงานกับชุมชน

3.3 กลุ่มปฏิบัติการที่มีประสบการณ์ในการทำกิจกรรมการบริการสังคม

3.4 ที่ทำการอาจจะอยู่ในหน่วยงานของกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียน หรือความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียน

3.5 อาสาสมัคร ซึ่งสามารถดำเนินกิจกรรมไปได้ก่อนที่จะได้รับงบประมาณ เป็นต้นจากนักเรียนอาสาสมัครที่เป็นเจ้าหน้าที่ในบางเวลา

4. พิจารณาชุมชนที่จะทำกิจกรรม

ก่อนที่จะกำหนดชุมชนใดชุมชนหนึ่งให้นักเรียนปฏิบัติการ ต้องมีการประเมินความพร้อมและแหล่งข้อมูลให้ชัดเจนก่อนที่จะลงมือปฏิบัติการ อาจจะใช้วิธีติดต่อเป็นรายบุคคลหรือการติดต่อทางโทรศัพท์ เพื่อรับรู้ความต้องการของชุมชน และจัดกิจกรรมให้ตรงกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมจึงมีความหมาย

5. ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน

ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมรับใช้สังคม ผ่านทางสื่อต่างๆ ผู้ที่เป็นประชาสัมพันธ์ที่ดีที่สุดคือ เพื่อนนักเรียนด้วยกันเอง เป็นต้น ผู้ที่สนใจ และเคยเข้าร่วมกิจกรรมมาก่อนโดยที่มีการจัดให้มีการพบกลุ่มในการบรรยาย 1-2 คาบ เช่นเดียวกับการที่ลงมือกระทำกิจกรรม โดยการเลือกสถานที่ทำกิจกรรมให้เหมาะสมกับการเดินทางของนักเรียน

6. การดำเนินการที่ดี

ผู้ดำเนินโครงการต้องรอบคอบที่จะพิจารณาทุกสิ่งอย่างรอบด้าน เพื่อให้ทุกสิ่งดำเนินไปด้วยดี บางครั้งกิจกรรมในสถานศึกษาหนึ่งอาจไม่สอดคล้องกับสภาพของอีกสถานศึกษาหนึ่งก็ได้ ดังนั้น ผู้ดำเนินการต้องพิจารณาและให้ความช่วยเหลือเพื่อให้ดำเนินโครงการสำเร็จ

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จำแนกตามระดับช่วงชั้นอื่นๆ เช่น ช่วงชั้นที่ 3-4
- 2) ควรมีการสังเคราะห์รูปแบบการสอนที่ปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในการเรียนการสอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ เช่น ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานและเทคโนโลยี
- 3) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือวัดหรือแบบประเมินศักยภาพการทำกิจกรรมที่เสริมสร้างจิตสำนึกของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นมาตรฐาน
- 4) ควรมีการสร้างชุดฝึกอบรมเกี่ยวกับกิจกรรมปลูกจิตสำนึกด้านท้องถิ่นศึกษาของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับสถานศึกษา

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2540). **คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาป่าชุมชน ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กอบรัตน์ เรืองผกา; อารมณ สุวรรณपाल; และประภาพรรณ เอี่ยมสุภชาติ. (2532). **เอกสารการสอนชุดวิชาฝึกอบรมครูและผู้เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 11-15**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กานต์รวี บุญญานุสิทธิ์. (2554). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมจิตแห่งความเคารพ และจิตแห่งจริยธรรมตามแนวคิดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมสำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี**. วิทยานิพนธ์ กศ.ด.(วิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ. (2542). **การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทย ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น เสียสละ มุ่งมั่นพัฒนา**. กรุงเทพฯ : กองวิจัยทางการศึกษา.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543, มีนาคม). **โรงเรียนสร้างคนมีจิตสาธารณะ ในการศึกษา 2000**. 3(65) : 17.
- ไกรรงค์ หมั่นเดช. (2535, มิถุนายน). **เขียนหนังสือการ์ตูนสำหรับเด็กอย่างไรให้มีคุณภาพ**. ใน **ศึกษาศาสตร์**. 8(19) : 42.
- โกศล มีคุณ. (2524). **การวิจัยเชิงทดลองฝึกอบรมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและทักษะในการสวมบทบาทของเด็กนักเรียนประถมศึกษา**. ปริญญาโท กศ.ด.(วิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ขจรศักดิ์ จอมหงษ์. (2535.) **ผลของการใช้เทคนิคแม่แบบสไลด์การ์ตูนที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสามัคคีวิทยาคาร จังหวัดอุบลราชธานี**. ปริญญาโท กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2549). **แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554**. กรุงเทพฯ : มปท.,.
- ซัชชัย ศิลปสุนทร. (2540). **ความสัมพันธ์ระหว่างการชมรายการโทรทัศน์ทางด้านสิ่งแวดล้อม กับจิตสำนึกทางด้านสิ่งแวดล้อมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(สิ่งแวดล้อมศึกษา). นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชาย โพธิสิตา และคณะ. (2543). **รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาจิตสำนึกของคนไทยต่อสาธารณสมบัติ : กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร**. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล(ศาลายา).
- दारवारณ ต๊ะปิ่นตา. (2543). **การลดความวิตกกังวลของพยาบาลประจำการที่ดูแลผู้ป่วยโรคเอดส์ด้วยวิธีการปรับเปลี่ยนความคิดร่วมกับการฝึกสติ**. วิทยานิพนธ์ ค.ด.(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ทัศนาศิลปิน. (2551). การจัดกิจกรรมดาวความสะอาด พัฒนาการทำงานร่วมกับผู้อื่นและจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียน โรงเรียนบ้านคร้อห้วยชัน(แย้ม มงคลสินธุ์) อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ. ชัยภูมิ : คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- ธรรมบุญรัฐ ทวีกุล. (2530). การศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมสวนสาธารณะของประชาชน ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ที่ใช้สวนสาธารณะในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ สค.ม.(สิ่งแวดล้อม). นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธรรมนันท์กา แจ้งสว่าง. (2547). ผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ วท.ม.(การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นันทวัฒน์ ชุนซี. (2546). การใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ วท.ม.(การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- บรรทม มณีโชติ. (2530). การศึกษารูปแบบของข้อคำถามวัดลักษณะนิสัย ด้านความเสียสละชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์ที่มีต่อคุณภาพของแบบทดสอบ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- บันลือ พุกชะวัน. (2523). แนวการสอนสำเร็จรูป(คู่มือการสอน ป.3) ตามแนวการสอนแบบบูรณาการ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ไทยวัฒนาพานิช.
- บุญทัน ภูบาล. (2549). การใช้วีดิทัศน์ละครหุ่นเชิดเป็นตัวแบบเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2555). ระเบียบวิธีวิจัยทางหลักสูตรและการสอน. นครราชสีมา : โรงพิมพ์แหลมทอง.
- ประทีป จินนี่. (2540). วิชาการวิเคราะห์พฤติกรรมและการปรับพฤติกรรม. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ประเวศ วะสี. (2542, มกราคม-เมษายน). การสร้างความเข้มแข็งของสังคมไทย. *ลูสมิแล* 1(2) : 2
- พรณี บุญประกอบ. (2546). ครอบครัวกับการปลูกฝังพฤติกรรมเยาวชนไทยด้านสิ่งแวดล้อม. ใน *ร่วมสรรค์สร้างเด็กและเยาวชน*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจร. (2543). *สำนึกไทยที่พึงปรารถนา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- มัลลิกา มัติโก. (2541). *จิตสำนึกทางสังคมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ยุทธนา วรณพิติกุล. (2542). *สำนึกพลเมือง : ความเรียงว่าด้วยประชาชนบนเส้นทางประชาคม*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิการเรียนรู้และพัฒนาประชาคม.

- รัชนี้ จันทร์ทรงกรด. (2541). **การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : ศึกษากรณีโรงเรียนสารวิทยา.** ภาคนิพนธ์ พบ.ม.(พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ. (2546). **รูปแบบการพัฒนานักเรียนระดับประถมศึกษาให้มีจิตสาธารณะ : การศึกษาระยะยาว.** เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร ; ประทีป จินฉิ่ง ; และทัศนากา ทองภักดี. (2547). **รูปแบบการพัฒนานักเรียนระดับประถมศึกษาให้มีจิตสาธารณะ : การศึกษาระยะยาว.**(เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ) : เนื่องในวันสถาปนา สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ ครบรอบ 49 ปี. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วิบูลย์ ไตรฉะบุตร. (2533). **ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รามคำแหง
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2547, พฤศจิกายน-ธันวาคม). **มศว พลวัต.** 1(1) : 2-3.
- วารินทร์ รัตมีพรหม. (2542). **การออกแบบและพัฒนาระบบการเรียนการสอน.** กรุงเทพฯ : ภาคเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วันเพ็ญ พิศาลพงศ์. (2536). **การถ่ายทอดทางสังคมกับพัฒนาการของมนุษย์.** กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ศศิธร บรรลือสินธุ์. (2530). **ผลของการใช้ตัวแบบที่มีต่อคุณธรรมด้านความกตัญญูทวดเทวีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาลท่าอิฐ จังหวัดอุตรดิตถ์.** ปริญญาโท กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2551). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. (2541, พฤศจิกายน). **บทบาทของมหาวิทยาลัยกับการศึกษาเพื่อความเป็นประชาสังคม.** ASAHILAND JOURNAL(1) : 56-59.
- ศักดิ์ดา ปรารค์ประทานพร. (2539). **ความคิดทางการศึกษาของเปาโล แฟร.** สารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สมพงษ์ สิงหะพล. (2542, มิถุนายน-ตุลาคม). **ต้องสอนให้เกิดจิตสำนึกใหม่.** สยามจารย์. 13(27) : 15-16.
- _____. (2543). **ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2543). **ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2545). **รายงานการวิจัยเรื่องการปลูกฝังเด็กปฐมวัยให้รักสิ่งแวดล้อมด้วยแบบฝึกกิจกรรมการบ้านและการปฏิบัติจริง.** กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2545). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ 2545-2549**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง(พ.ศ. 2552-2561)**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สิริลักษณ์ สุรการ. (2538). **พฤติกรรมการณ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนโรงเรียนปากเกร็ดจังหวัดนนทบุรี**. ภาคนิพนธ์ พบ.ม.(พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุคนธรส หุตะวัฒน์. (2550). **ผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจา ที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3**. วิทยานิพนธ์ วท.ม.(การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุชาดา จักรพิสุทธิ์. (2544, กรกฎาคม). **จิตสำนึกสาธารณะ**. ศิลปวัฒนธรรม. 20(3) : 22-23.
- สุพจน์ พันธุ์นิยะ. (2535). **การส่งเสริมการอ่านโดยการใช้ตัวแบบเพื่อพัฒนาพฤติกรรมรักการอ่านในนักเรียนชั้นประถมศึกษา**. ปรินูญานิพนธ์ วท.ม.(การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สมิตรา ทรงสัจย์. (2530, มกราคม-มีนาคม). **การคุ้นกับเด็กปัญญาอ่อน**. ใน **วารสารครุศาสตร์**.
- สุวรรณา วิริยะประยูร. (2529). **ผลของตัวแบบสัญลักษณ์ การชี้แนะและการเสริมแรงทางบวกต่อการเพิ่มการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กพิการเนื่องจากสมอง**. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(จิตวิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนทรี จูวงศ์สุข. (2549). **การใช้กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อเสริมสร้างลักษณะนิสัยจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(การสอนสังคมศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- โสภิตา ลิ้มวัฒนาพันธ์. (2538). **การเปรียบเทียบผลของการปรับพฤติกรรมโดยการใช้การควบคุมตนเองกับการเสริมแรงทางบวกด้วยเบี้ยอรรถที่มีต่อการเพิ่มและการคงอยู่ของพฤติกรรมความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ ชั้นปีที่ 1**. ปรินูญานิพนธ์ วท.ม.(การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- หุทัย อัจปรุ. (2544). **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิตและความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองกับการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล**. วิทยานิพนธ์ พบ.ม.(การพยาบาลศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อักษร สวัสดิ์. (2542). **ความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย : กรณีศึกษาในเขตบางกะปิกรุงเทพมหานคร**. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม.(พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- อัจฉรา สุขารมณ. (2528). กรอบมเลียงดุกัฒนาการทางสดีปัญญาด้านเหตุผลของนักเรียน
 ัฒนการศึกษาปีที่ 2. รายงานการวิจัยสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์.
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- Andrews, Dee, H. & Goodson, Ludwika, A. A Comparative Analysis of Models of
 Instructional Design. **Journal of instructional Development**. 3(4) : 2-16 ; 980.
- Booth, D.L.F. (1987). **Project Work**. 2nd ed. Oxford: The Alden Press
- Chalton, Bruce G. (2006). "Science school and culture school : Improving the
 efficiency of High school science teaching in a system of mass science
 education," **Medical Hypotheses**, Mar, 2006, 67(1) : 1-5.
- Copper, Mark. What is Service Learning? (1996). Available from
<http://csf.colorado.edu/sl/what-is-sl.html>.
- Delve, Cecillia L., Suzanne D. Mithz and Greig M. Stewart. Eds. (1990). **Community
 Service as Value Education**. New Direction for Student Service. 50 (Summer)
 San Francisco: Jossey-Bass.
- Freire. Paulo & Shor. (1998). **A Pedagogy for Liberation: Dialogues on
 Transformational Design**. 4th ed. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Georgia department of Education. (1997). **Service Learning Making a World of
 Difference for Students**. Retrieved 15, 6, 2009, from
http://www.tennessee.gov/education/ci/service/add_info.shtml
- Gustafson, K.L. (1997). **Survey of Instructional Development Model**. Syracuse
 University : ERIC Clearinghouse on Information and Technology.
- Haddock, Dennis Lee. (1998). **Combining Service and Learning: The Relationship
 between the Fidelity Implement and Student Satisfaction**. UMI ProQuest
 Digital Dissertation. ATT 9836180.
- Katz, Lilian G; & Sylvia Chard. (1994). **The Process of Integrating a Service Learning
 Program into Grade K-12 Curriculum at Elizabethtown Area School
 District: A Case Study**. UMI ProQuest Digital Dissertation. ATT 9724250
- Merril, M. D. (1997). **Constructivism and Instructional Design**. (Online). [cited 2007
 Oct 25]. Available : [http://www.coe.uh.edu/courses/Cuin7345/Constructivism/
 module3.html](http://www.coe.uh.edu/courses/Cuin7345/Constructivism/module3.html).
- Mauricio, Collen L. (1997). **Voices of Personnel Growth: High School Girl Respond
 to Community Service and Learning**. UMI ProQuest Digital Dissertation.
 ATT9805063.
- Orehuela, M.M.H. (2005). "Instructional Supervision of School Managers : It's Impact
 on Teachers' Efficiency," **Kina adman Articles**, Oct. 2005 Vol.16.Number 2.
 Holly Name University website: [http://www.oup.com/oad-bin/web-
 _getald7indexla.pl](http://www.oup.com/oad-bin/web-getald7indexla.pl)

- Pritchard F. Florence; & Whitehead I. George. (2004). **Serve and learn: implementing and evaluating service-learning in middle and high schools.** Lawrence Erlbaum Associates.
- Terry, Alice Wickersham. (2000). **A Case Study of Community Action Service Learning on Young, Gifted Adolescent and Their Community.** Dissertation Abstract International (61-08A).
- Texas Center for Service-learning. (2009). **Learn and Serve Texas.** Texas: Education Service Center.
- Tripp, S. & Bichelmeyer, B. "Rapid Prototyping : An Alternative Instructional Design Strategy," **Educational Technology Research and Development.** 38(1) : 31-44 ; 1990.
- Walter, Arno Wittich, and Charles, Francis Schuler. (1967). **Audiovisual Materials : Their Nature and Use.** New York : Haper & Row.
- Wedman, J. & Tessmer, M. Adapting Instructional Design to Project Circumstance: The Layers of Necessity Model. **Educational Technology.** 31(7), 48-52 ; 1991.
- Wehrich, Heinz, and Knootz, Harold. (1993). **Management : A Global Perspective.** New Jersey : McGraw-Hill, Ince.
- Youth service America. (2009). **Service Learning curriculum Guide A Guide for Developing Project Management Skills.** Washington D.C.: Young Service Learning.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

(แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่องจิตสาธารณะ)

(แบบสอบถามสำหรับนักเรียน)

(แบบสอบถามความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ชั่วโมงกิจกรรม)

(แบบสอบถามในการเรียนการสอนชั่วโมงกิจกรรม)

แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่องจิตสาธารณะ (ชุดที่ 1)

คำชี้แจง

ข้อสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่องจิตสาธารณะนี้ มีจำนวน 30 ข้อ ให้นักเรียนตั้งใจฟังคำถามที่กำหนดให้ในแต่ละข้อ และตั้งใจฟังตัวเลือก 3 ตัวเลือกในแต่ละข้อ โดยให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด โดยกาเครื่องหมายกากบาท (X) ลงกระดาษคำตอบที่แจกให้

ตัวอย่าง

0. ข้อใดเป็นการใช้ หนังสือของห้องสมุดที่ไม่ถูกต้อง

- ก. แก้วเปิดหนังสืออ่านเบาๆ
- ข. เจียบบอ่านหนังสือแล้วเก็บเข้าที่
- ค. อ้วนหยิบหนังสือมาอ่านที่ละหลายเล่ม

ในข้อ 1. ถ้านักเรียนเลือกคำตอบข้อ ค. คือ อ้วนหยิบหนังสือมาอ่านที่ละหลายเล่ม ให้นักเรียนทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในกระดาษคำตอบ ดังตัวอย่าง

ข้อ	ก	ข	ค
(0)			X

<p>1. การกระทำของใครถือว่าการช่วยดูแลรักษา สิ่งของส่วนรวมในโรงเรียน</p> <p>ก. ต้อม เดินชมดอกไม้ในสวนหย่อม</p> <p>ข. แต้้ม ปิดพัดลมก่อนออกจากห้องเรียน</p> <p>ค. ตู้ก เข้าไปอ่านหนังสือในห้องสมุด</p>	<p>9. ข้อใดเป็นการใช้น้ำอย่างประหยัด</p> <p>ก. เปิดน้ำใช้แล้วปิดให้สนิท</p> <p>ข. เปิดน้ำดื่มทีละนิด</p> <p>ค. ใช้มือรองน้ำดื่มแทนแก้วน้ำ</p>
<p>2. เมื่อเข้าไปอ่านหนังสือในห้องสมุด ควรทำตาม บุคคลในข้อใดดีที่สุด</p> <p>ก. สมศักดิ์ วางหนังสือที่อ่านแล้วไว้ที่โต๊ะ</p> <p>ข. สมพงษ์ เก็บหนังสือเข้าที่เดิมเมื่ออ่านจบ</p> <p>ค. สมพรใช้ดินสอสอดคั่นหน้าไว้เมื่ออ่านไม่จบ</p>	<p>10. ถ้านักเรียนยืมหนังสือของห้องสมุดไปอ่านแต่อ่านยังไม่จบ หน้า ควรทำอย่างไร</p> <p>ก. พับมุมหนังสือหน้านั้นไว้</p> <p>ข. ใช้ดินสอสอดเลขหน้านั้นไว้</p> <p>ค. ใช้กระดาษบางๆ คั่นหน้านั้นไว้</p>
<p>3. เมื่อนักเรียนเข้าไปใช้ห้องสุขา และพบว่าห้องสุขา นั้นไม่สะอาด นักเรียนควรทำตามข้อใดดีที่สุด</p> <p>ก. ไปใช้ห้องสุขาห้องอื่น</p> <p>ข. ตักน้ำล้างทำความสะอาด</p> <p>ค. ไปตามภารโรงมาทำความสะอาด</p>	<p>11. ข้อใดเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติตาม</p> <p>ก. สมทรง ใช้เท้ากดถังขยะเมื่อเห็นถังขยะเต็ม</p> <p>ข. สมศรี โยนไม้กวาดดอกหญ้าไปเก็บที่มุมห้อง</p> <p>ค. สมใจ ซักผ้าถูพื้นแล้วนำไปผึ่งให้แห้ง</p>
<p>4. ข้อใดเป็นสิ่งที่ ไม่ ควรทำ</p> <p>ก. นิดา เค็ดดอกไม้ในสวนหย่อมไปปักแจกัน</p> <p>ข. วาสนา เดินดูบอร์ดหน้าห้องเรียนชั้นอื่น</p> <p>ค. กานดา ยืมหนังสือห้องสมุดไปอ่านที่บ้าน</p>	<p>12. การกระทำของบุคคลในข้อใดเป็นการช่วยกันประหยัด สิ่งของส่วนรวมในโรงเรียนได้</p> <p>ก. อุดมใช้น้ำเย็นสำหรับดื่มมาล้างแขนและขา</p> <p>ข. อำนวย ปิดพัดลมทันทีเมื่อเลิกใช้งาน</p> <p>ค. อำนาจ นำกระดาษที่ครูแจกให้วาดภาพไปพับจรวด</p>
<p>5. เมื่อนักเรียนเห็นรูปภาพสวยๆ ในหนังสือของ ห้องสมุด นักเรียนควรทำตามข้อใดดีที่สุด</p> <p>ก. วินัย ใช้ดินสอวาดรูปเพิ่มเติมในหนังสือ</p> <p>ข. วันชัย ใช้ดินสอกดเป็นรอยเพื่อลอกภาพนั้น</p> <p>ค. วรวิทย์ ใช้ภาพนั้นเป็นตัวอย่างในการวาดภาพ</p>	<p>13. ข้อใดต่อไปนี้เป็นการทำงานที่ของตนเองได้ดีที่สุด</p> <p>ก. วรณา กวาดห้องเสร็จแล้วจึงไปเล่นชิงช้า</p> <p>ข. วราภรณ์ หยุดกวาดห้องเพราะเพื่อนไม่กวาด</p> <p>ค. อนุสรณ์ กวาดห้องไปด้วยและเล่นไปด้วย</p>
<p>6. การกระทำของบุคคลในข้อใดเป็นการช่วยกัน ดูแลรักษาอุปกรณ์ไฟฟ้าของโรงเรียน</p> <p>ก. ธิดา กดสวิทช์ปิดและเปิดไฟฟ้าเบาๆ</p> <p>ข. ทะนงศักดิ์ นำหลอดไฟฟ้าที่ชำรุดมาเล่น</p> <p>ค. นิสา เปิดพัดลมเมื่อเข้ามาในห้องเรียน</p>	<p>14. เมื่อครูให้นักเรียนช่วยจัดโต๊ะเก้าอี้ในห้องเรียน นักเรียน ควรทำอย่างไร</p> <p>ก. ไปตามเพื่อนคนอื่นมาจัด</p> <p>ข. บอกครูว่ามีงานอื่นต้องทำ</p> <p>ค. รีบจัดให้เสร็จเรียบร้อย</p>
<p>7. เมื่อเป็นเวรทำความสะอาดห้องเรียน ควรตาม บุคคลในข้อใดดีที่สุด</p> <p>ก. สัมโอ มาทำความสะอาดห้องเรียนแต่เช้า</p> <p>ข. แดงโม มาโรงเรียนตามเวลาปกติ</p> <p>ค. ลำไย บอกเพื่อนๆ ว่าไม่ค่อยสบาย</p>	<p>15. เมื่อนักเรียนพบรูปวาดการ์ตูนบนโต๊ะแต่วาดยังไม่เสร็จ ควรทำตามข้อใดดีที่สุด</p> <p>ก. วาดเพิ่มเติมให้เสร็จ</p> <p>ข. ปลอมไว้ตามเดิม</p> <p>ค. เช็ดทำความสะอาด</p>
<p>8. ถ้าครูให้ไปเก็บขยะรอบๆ โรงอาหารนักเรียนควร ทำตามข้อใดดีที่สุด</p> <p>ก. เก็บบ้างพอให้ครูเห็น</p> <p>ข. รีบไปเก็บให้เรียบร้อย</p> <p>ค. เก็บไปด้วยเล่นไปด้วย</p>	<p>16. การรู้จักอาสาช่วยเพื่อน ควรทำเพราะเหตุผลในข้อใดที่ ที่สุด</p> <p>ก. เพื่อนจะรักเรามากขึ้น</p> <p>ข. ครูจะได้ชมว่าเราขยัน</p> <p>ค. งานจะได้เสร็จเร็วขึ้น</p>

<p>17. การดูแลรักษาความสะอาดภายในบริเวณโรงเรียนเป็นหน้าที่ของบุคคลในข้อใด</p> <p>ก. นักการภารโรง</p> <p>ข. นักเรียนที่เป็นเวรประจำวัน</p> <p>ค. ทุกคนในโรงเรียน</p>	<p>24. ถ้าครูแจกกระดาษให้นักเรียนกินจำนวนนักเรียนควรทำตามข้อใดดีที่สุด</p> <p>ก. นำกระดาษที่กินส่งคืนครู</p> <p>ข. นำกระดาษที่กินเก็บใส่กระเป๋า</p> <p>ค. นำกระดาษที่กินไปพับจรวดเล่น</p>
<p>18. เมื่อครูให้นักเรียนและเพื่อนๆ ไปทำความสะอาดห้องสุขาในตอนเช้า นักเรียนควรทำตามบุคคลในข้อใดดีที่สุด</p> <p>ก. นิสา รอเพื่อนมาจนครบจึงไปทำความสะอาด</p> <p>ข. วิยะดา มาช้ากว่าเพื่อนเพราะบ้านอยู่ไกล</p> <p>ค. นิตยา มาก่อนจึงไปทำความสะอาดรอเพื่อน</p>	<p>25. นักเรียนเห็นเพื่อนกำลังจะฉีกรูปภาพจากหนังสือของห้องสมุด ควรทำตามข้อใดดีที่สุด</p> <p>ก. ไปขอแบ่งรูปกับเพื่อน</p> <p>ข. เดินผ่านไปทำเป็นมองไม่เห็น</p> <p>ค. เข้าไปห้ามเพื่อนไม่ให้ทำอย่างนั้น</p>
<p>19. เมื่อนักเรียนทำความสะอาด บริเวณที่ตนรับผิดชอบเสร็จแล้ว ควรทำตามข้อใดดีที่สุด</p> <p>ก. ไปพักก่อนเพื่อน</p> <p>ข. ไปเล่นชิงช้ารอเพื่อน</p> <p>ค. ไปช่วยเพื่อน</p>	<p>26. การกระทำในข้อใดไม่ ควรทำตาม</p> <p>ก. โต้ นำลูกบอลของโรงเรียนไปเล่นที่บ้าน</p> <p>ข. นิสา นำดินสอที่ครูแจกให้กินไปส่งคืนครู</p> <p>ค. อรทัย เปลี่ยนให้เพื่อนเล่นชิงช้า</p>
<p>20. เมื่อนักเรียนไปพบท่อน้ำของโรงเรียนรั่วควรทำตามข้อใดดีที่สุด</p> <p>ก. รีบเดินผ่านไปให้พ้น</p> <p>ข. ไปแจ้งให้ครูเวรทราบ</p> <p>ค. เล่นน้ำนั้นแล้วกลับบ้าน</p>	<p>27. ถ้านักเรียนและเพื่อนพบดินสอของห้องเรียนกล่องหนึ่งตกอยู่ที่พื้นห้อง นักเรียนควรทำอย่างไรดีที่สุด</p> <p>ก. เฉยๆ ไม่สนใจ</p> <p>ข. นำไปแจ้งครู</p> <p>ค. แบ่งกับเพื่อน</p>
<p>21. นักเรียนเห็นถังขยะของโรงเรียนใบหนึ่งล้นทิ้งไว้ที่หน้าโรงเรียน นักเรียนควรทำอย่างไรดีที่สุด</p> <p>ก. นำไปใส่ขยะที่บ้าน</p> <p>ข. ปลอยไว้ที่เดิม</p> <p>ค. นำมาเก็บที่ห้องเรียน</p>	<p>28. เมื่อครูแจกเกมต่อภาพให้เล่น ควรทำตามข้อใดดีที่สุด</p> <p>ก. วิภา หยิบเกมได้ก่อนจึงเล่นนานกว่าเพื่อน</p> <p>ข. กัลยา แบ่งให้เพื่อนที่ตนสนิทเล่นเท่านั้น</p> <p>ค. นิตยา เปลี่ยนให้ทุกคนได้เล่นเกมเท่าๆ กัน</p>
<p>22. การกระทำของบุคคลในข้อใดที่ควรทำตามมากที่สุด</p> <p>ก. เดชา นำเก้าอี้ที่เพื่อนลืมเก็บไปไว้ที่ห้องเรียน</p> <p>ข. แป้ง เอาดินสอที่ครูลืมไว้ไปแบ่งกับเพื่อน</p> <p>ค. ปาง นำกรรไกรจากห้องเรียนไปตัดผ้าที่บ้าน</p>	<p>29. นักเรียนต้องการใช้กรรไกรตัดกระดาษ แต่เพื่อนกำลังใช้กรรไกรอยู่ นักเรียนควรทำตามข้อใดดีที่สุด</p> <p>ก. ดึงกรรไกรจากมือเพื่อน</p> <p>ข. บอกให้เพื่อนรีบใช้กรรไกร</p> <p>ค. รอให้เพื่อนใช้กรรไกรเสร็จก่อน</p>
<p>23. ขณะที่ครูให้ร้อยลูกปัดเป็นกลุ่ม ควรทำตามข้อใดดีที่สุด</p> <p>ก. ไลลา นำลูกปัดทั้งหมดวางไว้ใกล้กับตน</p> <p>ข. นิดา นำลูกปัดที่เหลือซ่อนไว้ในกระเป๋า</p> <p>ค. วาสนา หยิบลูกปัดให้เพื่อนที่หยิบไม่ถึง</p>	<p>30. ในขณะที่นักเรียนใช้เครื่องคอมพิวเตอร์อยู่แล้วมีเพื่อนมาขอใช้ต่อ นักเรียนควรทำตามข้อใดดีที่สุด</p> <p>ก. บอกให้เพื่อนไปใช้เครื่องอื่น</p> <p>ข. ให้เพื่อนนั่งรอไปก่อน</p> <p>ค. ขวนเพื่อนมาใช้ด้วยกัน</p>

แบบสอบถามวัดจิตสาธารณะ (ชุดที่ 2)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนฟังสถานการณ์ที่ครูอ่านในแต่ละข้อ แล้วพิจารณาเลือกข้อความในแต่ละข้อที่ตรงตามความรู้สึกของนักเรียนให้มากที่สุด คำตอบแต่ละข้อไม่มีถูกหรือผิด และจะไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อนักเรียน

เกณฑ์การเลือกคำตอบ

คำตอบในแต่ละข้อมี 3 ตัวเลือก ให้นักเรียนเลือกคำตอบเดียวจาก ข้อ ก ข หรือ ค โดยกาเครื่องหมายกากบาท (X) ลงบนกระดาษที่แจกให้

ตัวอย่าง

(0) อ้วน และ ก้อง มีหน้าที่ทำความสะอาดห้องเรียนประจำวัน โดยก้องมีหน้าที่กวาดพื้นห้อง และอ้วนมีหน้าที่ลบกระดานดำ ขณะที่ลบกระดานอ้วนชอบใช้ชอล์กขีดเขียนเล่นไปด้วยลบไปด้วย ถ้านักเรียนเป็นก้องนักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. ยืนดูอ้วนเขียนอะไร น่าสนใจไหม
- ข. เข้ามาร่วมด้วยช่วยอ้วนเขียน
- ค. ตักเตือนอ้วนไม่ให้เขียนกระดานเล่น

ในข้อ (0). ถ้านักเรียนเลือกคำตอบข้อ ก. คือ ยืนดูอ้วนเขียนอะไร น่าสนใจไหม ให้นักเรียนทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในกระดาษคำตอบ

ข้อ	ก	ข	ค
(0)	X		

<p>1. กนกวรรณ เดินผ่านห้องเรียนห้องชั้น ป.1 แล้วพบว่าในห้องเรียนนั้นไม่มีใครอยู่ แต่ไฟและพัดลมยังเปิดอยู่ ถ้านักเรียนเป็น กนกวรรณ นักเรียนจะทำอย่างไร</p> <p>ก. เข้าไปปิดไฟและพัดลมให้เรียบร้อย</p> <p>ข. ไม่สนใจ เพราะไม่ใช่ห้องเรียนของเรา</p> <p>ค. ไปบอกคุณครูประจำชั้น ป.1</p>	<p>7. ขณะที่เรียนวิชาคอมพิวเตอร์ สมศักดิ์ชอบกดแป้นพิมพ์แรงๆ ถ้านักเรียนนั่งอยู่ข้างๆ สมศักดิ์ นักเรียนจะทำอย่างไร</p> <p>ก. เฉยไม่สนใจ</p> <p>ข. เตือนให้สมศักดิ์กดเบาๆ</p> <p>ค. ไปแจ้งครูผู้สอนคอมพิวเตอร์</p>
<p>2. ในขณะที่กาญจนาและวิภา เดินบนถนนหน้าโรงเรียน ทั้งสองคนพบเศษกระดาษตกอยู่ที่พื้นถนนหลายชิ้น ถ้านักเรียนเป็นกาญจนาหรือวิภา นักเรียนจะทำอย่างไร</p> <p>ก. เดินผ่านไป เพราะเราไม่ได้ทิ้ง</p> <p>ข. ช่วยกันเก็บขยะทุกชิ้นไปทิ้งถังขยะ</p> <p>ค. เลือกเก็บบางชิ้นที่ใกล้ตัวไปทิ้ง</p>	<p>8. ในขณะที่กำลังกวาดห้องเรียนวิชัยและวรุฒิ ชอบเอาไม้กวาดมาเล่นเป็นดาบฟันต่อสู้กัน ถ้านักเรียนเป็นวิชัยหรือวรุฒิ นักเรียนจะทำอย่างนั้นหรือไม่</p> <p>ก. ทำ เพราะสนุกดี</p> <p>ข. ไม่ทำ เพราะกลัวครูลงโทษ</p> <p>ค. ไม่ทำ เพราะกลัวตำไม้กวาดหัก</p>
<p>3. วันเพ็ญเห็นน้องๆ อนุบาลกำลังวิ่งเล่นบนสวนเรียน ถ้านักเรียนเป็นวันเพ็ญ นักเรียนจะทำอย่างไร</p> <p>ก. เฉยๆ ไม่สนใจ</p> <p>ข. บอกรับน้องหยุดเล่น</p> <p>ค. ไปแจ้งครูเวรให้มาเตือนน้อง</p>	<p>9. สมใจเป็นนักเรียนคนสุดท้ายที่ออกจากห้องเรียน เธอจะปิดไฟและพัดลมทุกครั้งก่อนออกจากห้องเรียน ถ้านักเรียนเป็นสมใจนักเรียนจะทำเหมือนสมใจหรือไม่</p> <p>ก. ทำ เพราะจะได้ช่วยประหยัดค่าไฟฟ้า</p> <p>ข. ไม่ทำ เพราะไม่ใช่หน้าที่ของเรา</p> <p>ค. ทำ เพราะจะได้รับความชมเชยจากครู</p>
<p>4. เอมอร ระบายสีภาพด้วยสีเทียน ซึ่งเป็นสีของห้องเรียน ขณะที่ระบายนั้น เอมอรกดสีเทียนอย่างแรงจนสีหักไปหลายแท่ง ถ้านักเรียนเป็นเอมอร นักเรียนจะทำอย่างไรกับสีที่หัก</p> <p>ก. นำสีที่หักไปทิ้งถังขยะ</p> <p>ข. เก็บสีที่หักไว้ในกล่องแล้วใช้สีที่ไม่หัก</p> <p>ค. ใช้สีที่หักระบายภาพให้หมดก่อน</p>	<p>10. ในขณะที่นั่งเรียน ศักดิ์ชัยจะชอบนั่งโยกเก้าอี้เมื่อครูเปลือ ถ้านักเรียนนั่งอยู่ข้างๆ ศักดิ์ชัยและเห็นเพื่อนทำอย่างนั้น นักเรียนจะทำอย่างไร</p> <p>ก. บอกให้ศักดิ์ชัยหยุดทำ</p> <p>ข. ปลอ่ยเขาไปไม่ต้องสนใจ</p> <p>ค. ไปบอกครูให้มาเตือน</p>
<p>5. กิ่งกาญจน์เปิดน้ำเพื่อดื่มจนเต็มแก้วแต่ดื่มไม่หมดจึงเทน้ำน้ำทิ้ง ถ้านักเรียนเห็นกิ่งกาญจน์ทำอย่างนั้นอีก นักเรียนจะทำอย่างไร</p> <p>ก. บอกกิ่งกาญจน์ให้เปิดน้ำดื่มแค่พออิม</p> <p>ข. เฉยๆ เพราะเรื่องของเขา</p> <p>ค. บอกเพื่อนคนอื่นช่วยเตือนกิ่งกาญจน์</p>	<p>11. คุณครูเวรได้มอบหมายให้นักเรียนและเพื่อนๆ ช่วยกันเก็บเศษกระดาษบริเวณรอบๆ อาคารเรียน โดยที่นักเรียนไม่ได้เป็นผู้ทิ้งเศษกระดาษเหล่านั้น นักเรียนจะทำอย่างไร</p> <p>ก. บอกครูว่าไม่ค่อยสบาย</p> <p>ข. ไปเก็บบ้างนิดหน่อยพอให้ครูเวรเห็น</p> <p>ค. รีบชวนเพื่อนๆ ไปเก็บให้เรียบร้อย</p>
<p>6. ครูให้นักเรียนไปเช็ดทำความสะอาดระเบียงหน้าห้องเรียนต่างๆ ที่นักเรียนไม่ได้เป็นเวรประจำวัน นักเรียนจะทำอย่างไร</p> <p>ก. ไปทำความสะอาดด้วยความเต็มใจ</p> <p>ข. ไปบอกเวรประจำวันให้ไปทำ</p> <p>ค. พยายามหลีกเลี่ยงเพราะไม่ใช่หน้าที่ของเรา</p>	<p>12. ครูให้กานดาไปชวนเพื่อนๆ มาช่วยกันจัดหนังสือเข้าชั้นหนังสือตอนหลังเลิกเรียน ถ้านักเรียนเป็นกานดา นักเรียนจะทำอย่างไร</p> <p>ก. ชวนเพื่อนมาช่วยกันจัด</p> <p>ข. ถ้าเพื่อนมาหลายคนตนจึงมา</p> <p>ค. บอกให้เพื่อนมาแต่ตนไม่มา</p>

<p>13. ในการร้อยลูกปัด สมใจได้รับมอบหมายให้เก็บวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ของกลุ่ม แต่สมใจร้อยลูกปัดเสร็จหลังเพื่อน ถ้านักเรียนเป็นสมใจนักเรียนจะทำอย่างไร</p> <p>ก. ขอร้องให้เพื่อนช่วยเก็บ</p> <p>ข. บอกให้เพื่อนทำเสร็จเป็นคนเก็บ</p> <p>ค. รีบเก็บให้เรียบร้อยด้วยตนเอง</p>	<p>19. เมื่อนักเรียนเห็นเพื่อนของนักเรียนกำลังนำถังขยะไปเท ซึ่งในถังขยะมีขยะเต็มจนล้นและหนักมาก นักเรียนจะทำอย่างไร</p> <p>ก. รีบเดินเลยไป</p> <p>ข. รีบเข้าไปช่วยยกถังขยะไปเท</p> <p>ค. เดินเข้าไปถามว่าให้ช่วยไหม</p>
<p>14. วีระและวันชัยมีหน้าที่ทำความสะอาดห้องเรียน วันชัยจะชอบเล่นมากกว่าที่จะช่วยวีระกวาดห้อง จึงทำให้กวาดห้องไม่เสร็จ ถ้านักเรียนเป็นวีระนักเรียนจะทำอย่างไร</p> <p>ก. ยินดีและคิดว่าวันชัยน่าจะรีบกวาด</p> <p>ข. หยุดกวาดห้องแล้วเล่นด้วย</p> <p>ค. เตือนวันชัยให้รีบกวาดห้อง</p>	<p>20. หลังจากเล่นเกมกีฬาแชร์บอลเสร็จแล้วอำนวยการนำลูกบอลไปเก็บตามหน้าที่ แล้วมาเห็นเก้าอี้สองตัวที่เพื่อนสืมนำไปเก็บอยู่กลางสนาม ถ้านักเรียนเป็นอำนวยการนักเรียนจะทำอย่างไร</p> <p>ก. นำเก้าอี้ไปเก็บ</p> <p>ข. ปลอมไว้ที่เดิม</p> <p>ค. ไปบอกเพื่อนมาเก็บ</p>
<p>15. กาญจนนาเดินไปพบน้องชั้นอนุบาลสองคนกำลังใช้สีเทียนวาดรูปที่ผนังอาคารเรียน ถ้านักเรียนเป็นกาญจนนา นักเรียนจะทำอย่างไร</p> <p>ก. เดินผ่านไป</p> <p>ข. เตือนน้องให้หยุดวาด</p> <p>ค. ไปแจ้งครูชั้นอนุบาล</p>	<p>21. หลังจากระบายสีภาพเสร็จแล้ว นิดาพบว่าครูลืมสีไม้กล่องหนึ่งไว้ในห้องเรียน ถ้านักเรียนเป็นนิดา นักเรียนจะทำอย่างไร</p> <p>ก. นำสีกล่องนั้นกลับไปใช้ที่บ้าน</p> <p>ข. นำสีกล่องนั้นไปส่งคืนครู</p> <p>ค. นำสีกล่องนั้นวางไว้ที่โต๊ะครู</p>
<p>16. ครูให้สถาพรมาช่วยจัดโต๊ะเก้าอี้ในห้องสมุดให้เรียบร้อย จนเย็นมากแล้วสถาพรทำยังไม่เสร็จ สมพงษ์เข้ามาหาสถาพรเพื่อจะชวนกลับบ้านพร้อมกัน ถ้านักเรียนเป็นสมพงษ์นักเรียนจะทำอย่างไร</p> <p>ก. รีบเดินกลับบ้านไปก่อน</p> <p>ข. ชวนเพื่อนกลับบ้านก่อนพรุ่งนี้จะมาช่วยทำ</p> <p>ค. รีบช่วยเพื่อนจัดให้เรียบร้อย</p>	<p>22. ขณะที่ชาญชัยต้องรีบเดินกลับบ้าน เขาเห็นลูกบอลของโรงเรียนตกอยู่ริมถนน ถ้านักเรียนเป็นชาญชัย นักเรียนจะทำอย่างไร</p> <p>ก. เก็บและนำกลับมาส่งคืนครู</p> <p>ข. เก็บไปไว้เล่นที่บ้าน</p> <p>ค. บอกเพื่อนคนอื่นไปเก็บให้ครู</p>
<p>17. รุ่งนภามาโรงเรียนแต่เช้า เห็นครูกำลังจัดตู้หนังสือของห้องเรียน โดยมีโสภา และกานดา กำลังช่วยคุณครูอยู่ ถ้านักเรียนเป็นรุ่งนภา นักเรียนจะทำอย่างไร</p> <p>ก. ถ้าครูไม่เห็นก็รีบเดินผ่านไป</p> <p>ข. ถ้าครูขอให้ช่วยจึงเข้าไปช่วย</p> <p>ค. เข้าไปร่วมกับเพื่อนช่วยครูจัดตู้หนังสือ</p>	<p>23. กัลยา เห็นดอกไม้ในสวนหย่อมของโรงเรียนมีเป็นจำนวนมากและสวยงามมากเธออยากได้ไปปักแจกันที่บ้าน ถ้านักเรียนเป็นกัลยา นักเรียนจะทำอย่างไร</p> <p>ก. รีบเด็ดดอกไม้ที่นั่นทันที</p> <p>ข. ไปขอครูในโรงเรียนก่อนเด็ด</p> <p>ค. ไม่เด็ด ไปหาดอกไม้ที่บ้านดีกว่า</p>
<p>18. ขณะที่นักเรียนและเพื่อนๆ เดินผ่านตู้โทรศัพท์สาธารณะที่อยู่ในโรงเรียนมีรูปวาดการ์ตูนพิงวาดใหม่ๆ และวาดยังไม่เสร็จนักเรียนจะทำอย่างไร</p> <p>ก. ชวนเพื่อนไปวาดเพิ่มเติม</p> <p>ข. ชวนเพื่อนหาวิธีลบภาพนั้นออก</p> <p>ค. เดินเข้าไปดูแล้วแจ้งให้ครูทราบ</p>	<p>24. เมื่อทำงานประดิษฐ์เสร็จแล้ว กระจาดสีที่ใช้เหลืออยู่จำนวนหนึ่ง นิดาจึงชวนเพื่อนเก็บกระจาดสีที่เหลือนั้นไปใช้ต่อที่บ้าน ถ้านักเรียนมาพบเข้าพอดี นักเรียนจะทำอย่างไร</p> <p>ก. บอกนิดา นำมาแบ่งให้ตนด้วย</p> <p>ข. บอกนิดานำไปส่งคืนครู</p> <p>ค. บอกนิดาไปขอครูก่อน</p>

<p>25. ครูให้พรชัยแจกหนังสือนิทานให้เพื่อนๆอ่าน แต่นิทานเหลืออีกหลายเล่ม ถ้านักเรียนเป็นพรชัยนักเรียนจะทำอย่างไร</p> <p>ก. เอาไปคืนครู</p> <p>ข. นำมาไว้อ่านเอง</p> <p>ค. แจกให้เพื่อนสนิทเพิ่ม</p>	<p>28. เมื่อวรรณณาเข้ามาอ่านหนังสือที่ห้องสมุดในห้องสมุดมีคนเยอะมากและที่ว่างไม่ค่อยมี แต่ที่นั่งข้างๆวรรณณาที่ว่างพอขยับนั่งได้หนึ่งคน ถ้านักเรียนเป็นวรรณณา นักเรียนจะทำอย่างไร</p> <p>ก. ขยับและเรียกให้เพื่อนนั่งด้วย</p> <p>ข. ทำเป็นมองไม่เห็น ไม่สนใจ</p> <p>ค. บอกเพื่อนว่ามีที่ว่างอื่นอยู่</p>
<p>26. ในขณะที่สมชายกำลังเล่นชิงช้าที่สนามเด็กเล่นอย่างสนุกสนาน มีน้องๆมารอเล่นชิงช้าต่อจากสมชายหลายคน ถ้านักเรียนเป็นสมชาย นักเรียนจะทำอย่างไร</p> <p>ก. เล่นต่อนิดหน่อยแล้วเปลี่ยนให้น้องเล่น</p> <p>ข. เล่นชิงช้าต่อไปโดยไม่สนใจ</p> <p>ค. รีบเปลี่ยนให้น้องเล่นชิงช้า</p>	<p>29. ในขณะที่ระบายสีภาพ กาญจนาต้องการระบายภาพด้วยสีแดง แต่สีแดงเพ็ญณากำลังใช้ระบายภาพอยู่ ถ้านักเรียนเป็นกาญจนา นักเรียนจะทำอย่างไร</p> <p>ก. ขอสีแดงจากเพ็ญณามาใช้ทันที</p> <p>ข. บอกให้เพ็ญณาใช้สีแดงเร็วๆ</p> <p>ค. รอให้เพ็ญณาใช้สีแดงเสร็จก่อน</p>
<p>27. ในขณะที่กำลังร้อยลูกปัด สมหญิงต้องการร้อยลูกปัดสีแดง แต่สมหญิงเอื้อมหยิบลูกปัดสีแดงไม่ถึง ถ้านักเรียนอยู่ใกล้กับลูกปัดสีแดงนักเรียนจะทำอย่างไร</p> <p>ก. บอกให้สมหญิงเดินมาหยิบเอง</p> <p>ข. ทำเป็นไม่สนใจไม่เห็น</p> <p>ค. ช่วยหยิบส่งให้สมหญิง</p>	<p>30. วิชัยหยิบหนังสือจากห้องสมุดมาไว้อ่านหลายเล่ม แล้วมีเพื่อนมาขอยืมหนังสือจากวิชัยไปอ่านเป็นบางเล่ม ถ้านักเรียนเป็นวิชัยนักเรียนจะทำอย่างไร</p> <p>ก. ไม่ให้เพราะตนจะอ่านเหมือนกัน</p> <p>ข. ให้เพื่อนเลือกหยิบไปอ่านแล้วเอามาคืน</p> <p>ค. ให้เพื่อนเอาเล่มที่ตนไม่สนใจไปอ่าน</p>

แบบสังเกตพฤติกรรมจิตสาธารณะ

ชื่อนักเรียนผู้ถูกสังเกต (ด.ช. / ด.ญ.).....นามสกุล.....
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/.....โรงเรียน.....เลขที่.....
 วันที่สังเกต วันที่เดือน..... พ.ศ.

พฤติกรรมจิตสาธารณะ	ระดับคะแนน		
	2	1	0
องค์ประกอบที่ 1 การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อสมบัติของส่วนรวมในโรงเรียน			
ตัวชี้วัดที่ 1 การดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในโรงเรียน			
1.1 เก็บวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมเข้าที่เดิมเมื่อใช้แล้ว			
1.2 ไม่ทิ้งเศษวัสดุสิ่งของในการทำกิจกรรมลงที่พื้นห้องเรียน			
ตัวชี้วัดที่ 2 ลักษณะการใช้สมบัติของส่วนรวมในโรงเรียน			
2.1 ใช้อุปกรณ์ในการทำกิจกรรมอย่างทะนุถนอม ระมัดระวัง			
2.2 ใช้วัสดุสิ่งของในการทำกิจกรรมอย่างประหยัด			
องค์ประกอบที่ 2 การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในโรงเรียนในวิสัยที่ตนสามารถทำได้			
ตัวชี้วัดที่ 3 การปฏิบัติตามหน้าที่ที่ถูกกำหนดในการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในโรงเรียน			
3.1 ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมาย			
3.2 ตั้งใจปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จสมบูรณ์			
ตัวชี้วัดที่ 4 การอาสาปฏิบัติหน้าที่บางอย่างเพื่อดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในโรงเรียน			
4.1 ช่วยเพื่อนภายในกลุ่มเมื่อตนเสร็จหน้าที่			
4.2 อาสาช่วยงานกลุ่มอื่นหรือของห้องเรียนเมื่อกลุ่มตนเสร็จหน้าที่			
พฤติกรรมจิตสาธารณะ	ระดับคะแนน		
	2	1	0
องค์ประกอบที่ 3 การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยไม่ยึดครองของส่วนรมนั้นมาเป็นของตนเอง ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลที่จะใช้ของส่วนรมนั้น			
ตัวชี้วัดที่ 5 การไม่ยึดครองสมบัติของส่วนรวมในโรงเรียนมาเป็นสมบัติของตนเอง			
5.1 ไม่นำวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมมาเก็บไว้ที่ตน			
5.2 ไม่ขโมยหรือนำวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมไปเป็นของตน			
ตัวชี้วัดที่ 6 การแบ่งปันหรือการเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้สมบัติของส่วนรวมในโรงเรียน			
6.1 ช่วยหยิบหรือส่งวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมให้เพื่อน			
6.2 ไม่แย่งวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมเมื่อไม่ถึงโอกาสตน			

คู่มือการสังเกตพฤติกรรมจิตสาธารณะ

คำชี้แจง

แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมจิตสาธารณะ ประกอบด้วยองค์ประกอบของจิตสาธารณะ 3 องค์ประกอบ และ 6 ตัวชี้วัดคือ

องค์ประกอบที่ 1 การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวมในโรงเรียน ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัดคือ

1.1 การดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในโรงเรียน มีรายการพฤติกรรมจำนวน 2 ข้อ

1.2 ลักษณะการใช้สมบัติของส่วนรวมในโรงเรียน มีรายการพฤติกรรมจำนวน 2 ข้อ

องค์ประกอบที่ 2 การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในโรงเรียนในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด คือ

2.1 การปฏิบัติตามหน้าที่ที่ถูกกำหนด ในการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในโรงเรียน มีรายการพฤติกรรม จำนวน 2 ข้อ

2.2 การอาสาปฏิบัติหน้าที่บางอย่างเพื่อดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในโรงเรียนมีรายการพฤติกรรม จำนวน 2 ข้อ

องค์ประกอบที่ 3 การเคารพสิทธิในการใช้สมบัติของส่วนรวมในโรงเรียนที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยไม่ยึดครองของส่วนรมนั้นมาเป็นของตนเอง ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรมนั้น ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด คือ

3.1 การไม่ยึดครองสมบัติของส่วนรวมในโรงเรียนมาเป็นสมบัติของตนเอง มีรายการพฤติกรรม จำนวน 2 ข้อ

3.2 การแบ่งปันหรือการเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้สมบัติของส่วนรวมในโรงเรียน มีรายการพฤติกรรม จำนวน 2 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน

ลักษณะแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมจิตสาธารณะนี้ ระดับคุณภาพของพฤติกรรมจัดเป็น 3 ระดับคะแนน คือ 2 1 และ 0 โดยจะใช้แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมจิตสาธารณะนี้ ทั้งก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลองและหลังการทดลอง โดยมีเกณฑ์การให้ระดับคะแนนดังนี้คือ

ระดับ 2 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมจิตสาธารณะมาก

ระดับ 1 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมจิตสาธารณะเล็กน้อย

ระดับ 0 คะแนน หมายถึง นักเรียนไม่มีพฤติกรรมจิตสาธารณะ

ข้อปฏิบัติในการสังเกต

1. เขียนชื่อผู้สังเกต ชื่อผู้ถูกสังเกต วัน เดือน ปี ที่ทำการสังเกต

2. ในการสังเกตพฤติกรรมจิตสาธารณะใช้ผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตเพียงคนเดียว โดยการบันทึกวีดิทัศน์การทำกิจกรรมของนักเรียน ทั้งก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง และหลังการทดลอง แล้วนำวีดิทัศน์มาทำการสังเกตพฤติกรรม โดยสังเกตเป็นรายบุคคลและสังเกตทีละพฤติกรรม

3. การบันทึกการสังเกต เมื่อพฤติกรรมจิตสาธารณะของผู้เรียนคนใดเกิดขึ้น ตรงกับองค์ประกอบและตัวชี้วัด และตรงกับคะแนนใด ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนนั้น เกณฑ์การให้คะแนนแต่ละตัวชี้วัดและรายการพฤติกรรมแต่ละข้อมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังต่อไปนี้

รายการพฤติกรรมจิตสาธารณะ ระดับคะแนน และเกณฑ์การให้คะแนน

รายการพฤติกรรมจิตสาธารณะ	ระดับคะแนน	เกณฑ์การให้คะแนน
องค์ประกอบที่ 1 การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อสมบัติของส่วนรวมในโรงเรียน ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด คือ		
1. การดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในโรงเรียน		
1.1 เก็บวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมเข้าที่เดิมเมื่อใช้แล้ว	2	เก็บวัสดุอุปกรณ์เข้าที่เดิมด้วยตนเอง
	1	เก็บวัสดุอุปกรณ์เข้าที่เดิมเมื่อเพื่อนเตือนหรือทำตามเพื่อน
	0	ไม่เก็บวัสดุอุปกรณ์เข้าที่เดิม
1.2 ไม่ทิ้งเศษวัสดุสิ่งของในการทำกิจกรรมลงที่พื้นห้องเรียน	2	ไม่ทิ้งเศษวัสดุลงที่พื้นห้อง
	1	ไม่ทิ้งเศษวัสดุลงที่พื้นห้องเมื่อเพื่อนหรือทำตามเพื่อน
2. ลักษณะการใช้สมบัติของส่วนรวมในโรงเรียน		
2.1 ใช้อุปกรณ์ในการทำกิจกรรมอย่างทะนุถนอม อย่างระมัดระวัง	2	หยิบวางวัสดุอุปกรณ์อย่างเบามือและระมัดระวังด้วยตนเอง
	1	หยิบวางวัสดุอุปกรณ์อย่างเบามือและระมัดระวังเมื่อเพื่อนเตือน
	0	หยิบวางวัสดุอุปกรณ์อย่างแรงและไม่ระมัดระวัง
2.2 ใช้วัสดุในการทำกิจกรรมอย่างประหยัด	2	ไม่ทิ้งเศษวัสดุที่เหลือพอใช้ได้
	1	ไม่ทิ้งวัสดุที่เหลือพอใช้ได้เมื่อเพื่อนเตือนหรือทำตามเพื่อน
	0	ทิ้งเศษวัสดุที่เหลือพอใช้ได้

รายการพฤติกรรมจิตสาธารณะ	ระดับคะแนน	เกณฑ์การให้คะแนน
องค์ประกอบที่ 2 การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในโรงเรียนในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด คือ		
3. การปฏิบัติตามหน้าที่ที่ถูกกำหนดในการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวม		
3.1 ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองตามที่ได้รับมอบหมาย	2	ปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง
	1	ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองเมื่อเพื่อนเตือน
	0	ไม่ปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง
3.2 ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จสมบูรณ์	2	ปฏิบัติหน้าที่ได้เสร็จสมบูรณ์
	1	ปฏิบัติได้เสร็จเมื่อเพื่อนเตือน
	0	ปฏิบัติหน้าที่ของตนไม่เสร็จ

4. การอาสาปฏิบัติหน้าที่บางอย่างเพื่อส่วนรวม		
4.1 ช่วยเพื่อนภายในกลุ่มเมื่อตนเสร็จหน้าที่	2	ช่วยเพื่อนในกลุ่มตนเมื่อตนเสร็จหน้าที่
	1	ช่วยเพื่อนในกลุ่มตนเมื่อเพื่อนขอร้อง
	0	ไม่ช่วยเพื่อนในกลุ่มตนเมื่อตนเสร็จหน้าที่
4.2 อาสาช่วยงานกลุ่มอื่นหรือของห้องเรียนเมื่อกลุ่มตนเสร็จหน้าที่	2	ช่วยเพื่อนกลุ่มอื่นหรืองานของห้องเมื่อกลุ่มตนเสร็จหน้าที่
	1	ช่วยเพื่อนกลุ่มอื่นหรืองานของห้องเมื่อเพื่อนขอร้อง
	0	ไม่ช่วยเพื่อนกลุ่มอื่นเมื่อกลุ่มตนเสร็จหน้าที่

รายการพฤติกรรมจิตสาธารณะ	ระดับคะแนน	เกณฑ์การให้คะแนน
องค์ประกอบที่ 3 การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัดคือ		
5. การไม่ยึดครองสมบัติของส่วนรวมในโรงเรียนมาเป็นสมบัติของตนเอง		
5.1 ไม่นำวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมของกลุ่มมาเก็บไว้ที่ตน	2	ไม่นำวัสดุอุปกรณ์มาเก็บไว้ที่ตน
	1	ไม่นำวัสดุอุปกรณ์มาเก็บไว้ที่ตนเมื่อเพื่อนเตือน
	0	นำวัสดุอุปกรณ์มาเก็บไว้ที่ตน
5.2 ไม่ขโมยหรือนำวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมของกลุ่มไปเป็นของตน	0	ไม่ขโมยหรือหยิบวัสดุอุปกรณ์ไปเป็นของตน
	1	ไม่ขโมยหรือหยิบวัสดุอุปกรณ์ไปเป็นของตนเมื่อเพื่อนเตือน
	0	ขโมยหรือหยิบวัสดุอุปกรณ์ไปเป็นของตน
6. การแบ่งปันหรือการเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้สมบัติของส่วนรวมในโรงเรียน		
6.1 ช่วยหยิบหรือส่งวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมให้เพื่อน	2	หยิบหรือส่งอุปกรณ์ให้เพื่อนเมื่อตนใช้เสร็จ
	1	หยิบหรือส่งอุปกรณ์ให้เพื่อนเมื่อเพื่อนขอร้อง
	0	ไม่หยิบหรือส่งอุปกรณ์ให้เพื่อน
6.2 ไม่แย่งวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมเมื่อไม่ถึงโอกาสของตน	2	รอเพื่อนใช้อุปกรณ์ให้เสร็จก่อนจึงใช้ต่อ
	1	พูดเร่งให้เพื่อนใช้วัสดุอุปกรณ์เร็วๆ
	0	แย่งหรือหยิบอุปกรณ์จากเพื่อนมาใช้ก่อนโดยที่เพื่อนใช้ยังไม่เสร็จ

เฉลย(ชุดที่ 1)

1.ข 2.ข 3.ข 4.ก 5.ค 6.ก 7.ก 8.ค 9.ค 10.ข 11.ก 12.ค 13.ก 14.ข 15.ค
16.ค 17.ค 18.ข 19.ค 20.ค 21.ก 22.ค 23.ก 24.ข 25.ค 26.ก 27.ค 28.ค 29.ค 30.ค

เฉลย(ชุดที่ 2)

1.ก 2.ข 3.ข 4.ค 5.ข 6.ค 7.ก 8.ก 9.ก 10.ก 11.ค 12.ค 13.ค 14.ก 15.ข
16.ก 17.ข 18.ค 19.ค 20.ข 21.ข 22.ก. 23.ข 24.ค 25.ก 26.ก 27.ค 28.ก 29.ค 30.ข

แบบสอบถามสำหรับนักเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับการปฏิบัติของตนเองในรอบปีที่ผ่านมา

พฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติ				
	ทุกครั้ง	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆครั้ง	ไม่เคย
1. นักเรียนทำความสะอาด และเก็บอุปกรณ์การเรียน การทำกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนเมื่อใช้เสร็จแล้วเข้าที่ให้เรียบร้อย					
2. นักเรียนอ่านหนังสือของห้องสมุดอย่างถนอม ไม่แอบฉีก และเก็บหนังสือไว้ที่เดิมเมื่อใช้เสร็จ					
3. นักเรียนไม่ขีดเขียนโต๊ะ-เก้าอี้และตักเตือนเพื่อนที่กำลังจะขีดเขียนโต๊ะ-เก้าอี้ในโรงเรียน					
4. นักเรียนปิดไฟ ปิดพัดลม หลังจากเลิกเรียนแล้ว หรือย้ายไปเรียนห้องอื่น					
5. นักเรียนช่วยดูแลรักษาห้องน้ำของโรงเรียนให้สะอาด					
6. นักเรียนใช้สิ่งของต่างๆของโรงเรียนอย่างประหยัด ใช้แค่เพียงพอกับการใช้งานเท่านั้น					
7. ใช้อุปกรณ์ต่างๆ ที่เป็นสมบัติของส่วนรวมอย่างทะนุถนอม เช่น โต๊ะ-เก้าอี้ กระรุกรู คอมพิวเตอร์ ลูกบอล เป็นต้น					
8. นักเรียนเปิด-ปิดประตู และหน้าต่างห้องเรียนอย่างเบาๆ ไม่กระแทกแรงๆ					
9. นักเรียนทำหน้าที่เวรต่างๆ ที่รับมอบหมายเสมอ เช่น เวรห้อง เวรประจำวัน เป็นต้น					
10. เมื่อนักเรียนพบขยะตกอยู่ตามถนน หรือบริเวณอื่นๆ นักเรียนรีบเก็บไปทิ้งในถังขยะ					
11. นักเรียนช่วยตักเตือนเพื่อนที่ทิ้งขยะเรี่ยราด ให้เก็บไปทิ้งถังขยะ					

พฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติ				
	ทุกครั้ง	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆครั้ง	ไม่เคย
12. นักเรียนแจ้งให้ครูหรือภารโรงทราบเมื่อพบสมบัติต่างๆ ของส่วนรวมชำรุดเสียหาย เพื่อจะได้ซ่อมแซม					
13. เมื่อพบว่ามิบบางห้องสลิ้มปิดไฟ ปิดพัดลม หรือปิดน้ำ นักเรียนรีบเข้าไปปิดให้เรียบร้อย					
14. นักเรียนดูแล โต๊ะ เก้าอี้ และอุปกรณ์การเรียนต่างๆ ของโรงเรียนที่ตนใช้ให้สะอาดและอยู่ในสภาพดีเสมอ					
15. นักเรียนช่วยตัดกเตื่อนเพื่อนที่ทำลายสมบัติของโรงเรียน เช่น เด็ดดอกไม้ เขียนฝานั่ง					
16. นักเรียนอาสาช่วยงานต่างๆ ของโรงเรียนโดยครูไม่ต้องร้องขอ เช่น กวาดหอบประชุม เป็นต้น					
17. นักเรียนจะเข้าแถวให้เป็นระเบียบ รู้ลำดับก่อนหลัง ไม่แย่ง เมื่อต้องใช้ของส่วนรวมร่วมกัน เช่น ทานอาหาร ซ้อมนม เล่นของเล่นสนาม					
18. นักเรียนไม่นำสิ่งส่วนรวมของโรงเรียนมาใช้เองที่ละเยาะๆ เช่น หนังสือห้องสมุด					
19. นักเรียนไม่นำสมบัติส่วนรวมของโรงเรียนกลับบ้านไปเป็นของตัวเอง เช่น ลูกบอล หนังสือในห้องสมุด เป็นต้น					
20. นักเรียนแบ่งปัน และเปิดโอกาสให้เพื่อนได้ใช้ของส่วนรวมต่างๆ ของโรงเรียน เช่น ลูกบอล หนังสือห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ของโรงเรียน					

แบบสอบถามความรับผิดชอบต่อการเรียนชั่วโมงกิจกรรม

ประจำปีการศึกษา 2555

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 21 ข้อ
2. วิธีตอบแบบสอบถามให้นักเรียนอ่านข้อคำถามอย่างรอบคอบและเลือกตอบตามแนวที่นักเรียนปฏิบัติในการเรียนชั่วโมงกิจกรรมตามความเป็นจริง โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับที่นักเรียนได้เคยปฏิบัติมาในขณะที่เรียนในการเรียนที่ผ่านมา
3. ขอให้นักเรียนตอบให้ครบทุกข้อ คำตอบไม่มีการตัดสินว่าถูกหรือผิด เพราะว่าผลของคำตอบถือว่าเป็นความลับ และการตอบแบบสอบถามนี้จะไม่มีผลใด ๆ ต่อการเรียนหรือคะแนนสอบของนักเรียน

ข้อ ที่	ข้อคำถาม	ระดับที่ปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	เมื่อถึงชั่วโมงเรียนข้าพเจ้าจะเข้าห้องเรียนตรงตามเวลา					
2	ข้าพเจ้าเตรียมเอกสาร เช่น สมุด ปากกา อุปกรณ์ประกอบการเรียนมาก่อนที่จะเรียน					
3	ตอนเข้ามาถึงมหาวิทยาลัย ข้าพเจ้าจะสอบถามเพื่อนว่า "วันนี้ในการเรียนมีงานอะไรส่งใหม่?"					
4	ข้าพเจ้าตั้งใจฟังการสอนของอาจารย์ที่สอน					
5	เมื่อสงสัยข้าพเจ้าจะหาโอกาสถามอาจารย์ที่สอน					
6	เมื่ออาจารย์ให้ทำกิจกรรมข้าพเจ้าจะให้ความร่วมมือด้วยความเต็มใจ					
7	เมื่ออาจารย์ที่สอนให้ทำกิจกรรมในชั่วโมงเรียนข้าพเจ้าจะทำให้ทันเวลา					
8	เมื่ออาจารย์ที่สอนให้เตรียมอุปกรณ์มาใช้ประกอบในการเรียนครั้งต่อไป ข้าพเจ้าจะต้องเตรียมมา					
9	เมื่อมีการสอบแต่ละครั้งข้าพเจ้าจะใช้เวลาสอบที่กำหนดให้อย่างเต็มที่					
10	ในการสอบแต่ละครั้งเมื่อทำเสร็จ ข้าพเจ้าจะตรวจทานอย่างละเอียด					

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับที่ปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
11	หากมีการสอบใด ๆ ก็ตาม ข้าพเจ้ามักจะติดตามคะแนน ของตน					
12	วันที่ข้าพเจ้าขาดเรียน ข้าพเจ้าจะถามเพื่อนถึงเนื้อหา ในวันที่ขาดไป					
13	ในชั่วโมงกิจกรรม ข้าพเจ้าจะแอบเอางานวิชาอื่นมาทำ ด้วย.					
14	ในระหว่างการเรียน ข้าพเจ้าจะชอบชวนเพื่อนคุย.					
15	ในชั่วโมงกิจกรรมข้าพเจ้าจะชอบนั่งเหมอลอย.					
16	ขณะที่อาจารย์ให้อ่านใบงาน ข้าพเจ้าจะนั่งเฉย ๆ.					
17	เมื่ออาจารย์อธิบาย ข้าพเจ้าจะนั่งเฉย ๆ รอให้เพื่อนทำใบ กิจกรรมก่อน ถึงจะทำตาม.					
18	งานที่อาจารย์ให้ส่งถ้าไม่มีคะแนนให้ข้าพเจ้าจะไม่สนใจ.					
19	ในการเรียนชั่วโมงกิจกรรมข้าพเจ้าจะมาเรียนแต่ตัว.					
20	เมื่อวันใดที่อาจารย์ที่สอนไม่มา ข้าพเจ้าจะไม่เข้าเรียน ถึงแม้จะมีคนสอนแทนก็ตาม					
21	ในการสอบแต่ละครั้งข้าพเจ้าไม่เคยถามถึงคะแนนเลย.					

ขอขอบใจในการให้ความร่วมมือการกรอกในครั้งนี่

แบบสอบถามในการเรียนการสอนชั่วโมงกิจกรรม

ประจำปีการศึกษา 2555

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 26 ข้อ
2. วิธีตอบแบบสอบถามให้นักเรียนอ่านข้อคำถามอย่างรอบคอบและเลือกตอบตามแนวที่นักเรียนปฏิบัติในการเรียนชั่วโมงกิจกรรมตามความเป็นจริง โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับที่นักเรียนได้เคยปฏิบัติมาในขณะที่เรียนในรายชั่วโมงกิจกรรมที่ผ่านมา
3. ขอให้นักเรียนตอบให้ครบทุกข้อ คำตอบไม่มีการตัดสินว่าถูกหรือผิด เพราะว่าผลของคำตอบถือว่าเป็นความลับและการตอบแบบสอบถามนี้จะไม่มีผลใดๆต่อการเรียนหรือคะแนนสอบของนักเรียน

ข้อที่	ข้อคำถาม	ระดับที่ปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ก่อนเรียนครูผู้สอนได้เกริ่นนำเข้าสู่บทเรียนในแต่ละหน่วย/คาบ					
2	ครูผู้สอนเริ่มการสอนด้วยวิธีการที่แปลกใหม่					
3	ครูผู้สอนสร้างสถานการณ์ในการเรียนที่ปลุกเร้าใจ					
4	ครูผู้สอนให้ผู้เรียนได้สร้างบรรยากาศเพื่อให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน					
5	ครูผู้สอนให้ผู้เรียนได้เลือกรูปแบบกิจกรรมการเรียนตามความสนใจ					
6	ครูผู้สอนสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนได้อย่างสนุกสนาน น่าสนใจ					
7	ครูผู้สอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตั้งเกณฑ์ในการประเมินผลการเรียนในแต่ละกิจกรรม					
8	ครูผู้สอนอธิบายกิจกรรมที่เรียนในบทเรียนจนนักเรียนเข้าใจ					
9	ครูผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามข้อสงสัย					
10	ครูผู้สอนใช้สื่อการสอนที่เข้าใจง่าย					

ข้อที่	ข้อความคำถาม	ระดับที่ปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
11	ครูผู้สอนให้ผู้เรียนทำกิจกรรมที่หลากหลายและมีความเหมาะสม					
12	ครูผู้สอนให้ผู้เรียนได้ศึกษา ค้นคว้า สังเกตข้อมูลด้วยตนเอง					
13	ครูผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆในชั่วโมงเรียนด้วยตนเอง					
14	ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์จริง					
15	ครูผู้สอนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์					
16	ครูผู้สอนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็นลำดับขั้นตอน					
17	ครูผู้สอนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดในบทเรียนด้วยตนเอง					
18	ครูผู้สอนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนสามารถคิดได้อย่างมีเหตุผล					
19	ครูผู้สอนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนสามารถคิดที่หลากหลาย					
20	ครูผู้สอนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนสามารถประเมินความคิดของตนเองได้					
21	ครูผู้สอนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน					
22	ครูผู้สอนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่แปลกใหม่ได้					
23	ครูผู้สอนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนสามารถปรับและสามารถประยุกต์เรื่องที่เรียนมาแล้วไปใช้ในเรื่องใหม่ได้					
24	ครูผู้สอนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนสามารถปรับและสามารถประยุกต์เรื่องที่เรียนมาแล้วไปใช้ในชีวิตประจำวันได้					
25	ครูผู้สอนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เปรียบเทียบความรู้ใหม่กับความรู้เดิม					
26	ครูผู้สอนจัดกิจกรรมได้สรุปความรู้ในแต่ละบทเรียน					

ขอขอบใจในการให้ความร่วมมือการกรอกในครั้งนี้